UTJECAJ KORIŠTENJA SREDSTAVA IZ EU FONDOVA NA RAZVOJ RURALNOG TURIZMA NA PODRUČJU SPLITSKO – DALMATINSKE ŽUPANIJE

Rako, Ivana

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:356725

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

UTJECAJ KORIŠTENJA SREDSTAVA IZ EU FONDOVA NA RAZVOJ RURALNOG TURIZMA NA PODRUČJU SPLITSKO – DALMATINSKE ŽUPANIJE

Mentor:

Prof.dr.sc. Želimir Dulčić

Student:

Ivana Rako, bacc.oec

Split, kolovoz, 2017.

SADRŽAJ

1. UVOD 3

1.1. Problem istraživanja 3

1.2. Predmet istraživanja 4

1.3. Istraživačka pitanja 8

1.4. Svrha i ciljevi istraživanja 10

1.5. Metode istraživanja 10

1.6. Doprinos istraživanja 11

1.7. Obrazloženje strukture diplomskog rada 11

2. EUROPSKI FONDOVI – ULOGA I ZNAČENJE – TEORIJSKI ASPEKT 13

2.1. Europska Unija 13

2.2. Uloga EU u razvoju gospodarstva članica 14

2.3. Republika Hrvatska u Europskoj uniji 14

2.4. Instrumenti pretpristupne pomoći u programskom razdoblju 2007.-2013. 15

2.4.1. CARDS 15

2.4.2. PHARE 16

2.4.3. ISPA 16

2.4.4. SAPARD 17

2.4.5. IPA 17

2.4.6. IPARD 18

2.5. IPARD program 19

2.6. EAFRD - Program ruralnog razvoja 2014.-2020. 28

2.7. Državne potpore 30

3. TEORIJSKE ODREDNICE RURALNOG TURIZMA 35

3.1. Turizam kao djelatnost 35

3.2. Vrste i specifični oblici turizma u Republici Hrvatskoj 36

3.3. Ruralni turizam 39

3.3.1. Oblici ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj: 39

3.3.2. Strategija razvoja ruralnog turizma 42

3.4. Razvitak ruralnog turizma u RH 43

3.4.1. Ruralni turizam Istarske županije 44

3.4.2. Ruralni turizam u Splitsko-dalmatinskoj županiji 45

3.5. **Turistička ponuda (proizvodi) ruralnog turizma Splitsko – dalmatinske županije** 46

4. FINANCIJSKI ASPEKT RURALNOG TURIZMA 48
4.1. Financijski instrumenti 48
4.2. Načini poticanja poduzetništva 51
4.2.1. Bespovratne potpore 51
4.2.2. Programi kreditiranja 51
4.2.3. Jamstva 52
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA 53
5.1. Vremenski, prostorni i sadržajni obuhvat istraživanja 53
5.2. Rezultati istraživanja 54
5.2.1. Rezultati anketnog upitnika upućenog korisnicima sredstava IPARD programa ... 54
5.2.2. Rezultati anketnog upitnika upućenog djelatnicima turističkih zajednica, putničkih agencija, konzultantskih usluga i dr. djelatnicima koji su uključeni u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije 63
6. ZAKLJUČAK 76
SAŽETAK 78
SUMMARY 78
LITERATURA 80
PREGLED TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA 83
PRILOZI 86

1. UVOD

1.1. Problem istraživanja

Europska unija je regionalna organizacija europskih država pomoću koje njezine države članice ostvaruju određene zajedničke ciljeve, kao što su uravnotežen gospodarski i društveni razvoj, visoka razina zaposlenosti i zaštita prava i interesa građana.[1]

Europski fondovi zamišljeni su kao financijski instrumenti za podupiranje provedbe pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Među značajnijim politikama je Kohezijska politika Europske unije koja se financira iz 3 glavna fonda:

1. Kohezijski fond
2. Europski fond za regionalni razvoj
3. Europski socijalni fond

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznatiji su pod nazivom strukturni fondovi.

„Strukturni fondovi i Kohezijski fond na raspolaganju su zemljama članicama Europske unije koje imaju potrebu za dodatnim EU ulaganjima u ujednačen i održiv gospodarski i društveni razvoj.“[2] Oni su glavni mehanizmi raspodjele zajedničkih sredstava unije i provođenja zajedničkih politika.

Osim navedena 3 glavna fonda, na raspolaganju imamo i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (hr. EPFRR, eng. EAFRD) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije je središnje koordinacijsko tijelo koje je nadležno za upravljanje ovim fondovima.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj financira restrukturiranje poljoprivrednog i šumarskog sektora, mjere zaštite okoliša i prirode pri upravljanju poljoprivrednim posjedom te diversifikaciju ekonomskih aktivnosti.[3]

EU fondove dijelimo na nekoliko programskih razdoblja:[4]

[1] Kandžija, V., i Cvečić, I., 2010. *Ekonomika i politika Europske Unije,* Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, str. 6.
[2] Krčelić, B. A., 2011. *Projekti i projektni menadžment*, Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti “Baltazar Adam Krčelić“, str. 295.
[3] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str 611.

1. Instrument pretpristupne pomoći (IPA) – Republika Hrvatska će narednih nekoliko godina i dalje provoditi projekte financirane kroz Instrument pretpristupne pomoći (IPA). Osnovni ciljevi ovog programa su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u njihovom usklađivanju i provedbi pravne stečevine EU te priprema za korištenje Kohezijskog fonda i strukturnih fondova. IPA program sadrži 5 komponenti (Pomoć u tranziciji i jačanje institucija, Prekogranična suradnja, Regionalni razvoj, Razvoj ljudskih potencijala te Ruralni razvoj). IPA je predstavljala nastavak prve generacije EU fondova. Sastavni dio IPE predstavlja pretpristupni program IPARD. Kao glavni cilj IPARD programa navodi se unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda.
2. EU fondovi 2007.-2013. – uz ESI fondove, Republika Hrvatska trenutačno koristi i sredstva strukturnih instrumenata iz financijske perspektive 2007.-2013. Za navedeno financijsko razdoblje, izgradila je 4 operativna programa (OP Promet, OP Zaštita okoliša, OP Regionalna konkurentnost i OP Razvoj ljudskih potencijala).
3. ESI fondovi 2014.-2020. – Nakon što je Republika Hrvatska ušla u Europsku uniju, 01. srpnja 2013.g, postala je korisnica sredstava iz europskih fondova. U ovom financijskom razdoblju na raspolaganju ima ukupno 10,676 milijardi eura, od čega je 2,026 milijardi eura predviđeno za poljoprivredu i ruralni razvoj.
4. Programi Unije – uz prethodno navedene programe, Republika Hrvatska i dalje ima na raspolaganju Programe Unije za promicanje suradnje između država članica u različitim područjima koji su povezani zajedničkim politikama EU.

1.2. Predmet istraživanja

„Ruralno područje obuhvaća regije i područja različitih djelatnosti i krajolika te uključuje prirodni okoliš, poljoprivredna područja i obradive površine, sela, male gradove, regionalne centre i industrijalizirana ruralna područja.“[5]

Razlika između ruralnih i urbanih područja u Republici Hrvatskoj temelji se na teritorijalnoj podjeli. Manje administrativne jedinice, općine, smatraju se ruralnim, a gradovi urbanim

[4] Europski strukturni i investicijski fondovi. Raspoloživo na : http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi [pristupljeno 25.02.2017.]
[5] Bioteka.hr. Raspoloživo na: http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408 [pristupljeno 10.06.2017.]

područjem. Na ruralni prostor otpada oko 93% kopnene površine Hrvatske gdje živi oko 1/5 stanovništva.[6]

Za određivanje tipova naselja koristi se jedan ili više, od ukupno 5 temeljnih kriterija:

1. Veličina naselja (broj stanovnika ili stanova)
2. Gustoća naseljenosti (broj stanovnika po jedinici površine)
3. Upravni status naselja
4. Socioekonomska struktura i mobilnost stanovništva (udio poljoprivrednog stanovništva, sastav stanovništva prema sektorima djelatnosti, dnevne cirkulacije zaposlenih, učenika, studenata i sl.)
5. Urbana infrastruktura i morfološka obilježja naselja.[7]

U današnje vrijeme stresa i ubrzanog tempa života, ruralni turizam predstavlja odličnu mogućnost bijega iz svakodnevnice. Daje mogućnost provođenja ugodnog odmora, bez stresa i buke. Potiče zdraviji način života na svježem zraku uživajući u zdravoj hrani, slušajući zvukove iz prirode. Povećava se kvaliteta života, provodi se više vremena sa obitelji.

Ruralni turizam je spektar aktivnosti, usluga i dodatnih sadržaja koje organizira ruralno stanovništvo, uglavnom na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG) u cilju privlačenja turista u vlastito područje te stvaranja dodatnog prihoda. On nije nužno dopunska djelatnost na vlastitom gospodarstvu kojom se stvara dodatni prihod, već može biti i profesionalna djelatnost (primjerice mali obiteljski hotel, konjički centar i sl.).

Ruralni turizam pruža razvojne mogućnosti malim poduzetnicima koji su podijeljeni u dvije skupine. Prvu skupinu čine poduzetnici koji su izravno uključeni u turizam (npr. smještajni kapaciteti i ugostiteljski obrti) a drugu skupinu čine oni koji imaju neizravne koristi od turizma (npr. trgovine, benzinske stanice i dr.).[8]

U nekim destinacijama, ruralni turizam poznat je i pod nazivima agroturizam te farmerski turizam. Sukladno brojnim određenjima, uobičajeno se definira prema elementima kao što su: ciljevi ruralnog turizma, definiciji ruralnog prostora, razni tržišni segmenti te društveno i kulturno značenje ruralnog područja. Prednosti koje donosi ruralni turizam su brojne a

[6] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 385.
[7] Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2011, *Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj,* str. 11.
[8] Sedmak, G., Smolčić J. D., Kociper, T. i Planinc, T. ur. 2015. *Poticanje ruralnog turizma*, Koper, Založba Univerze na Primorskem i Fakultet za menedžment u turizmu i ugostiteljstvu, str. 55.

ogledaju se kroz: očuvanje naseljenosti ruralnog prostora, stvaranje većih površina seoskog gospodarstva, poticanje i osposobljavanje seoskog stanovništva za samostalan rad, oživljavanje starih zanata i očuvanje izvornih običaja, proširenje postojeće turističke ponude Hrvatske, ublažavanje sezonskog karaktera turističkog poslovanja i dr.[9]

Pružatelji usluga ruralnog turizma mogu biti:[10]

1. Pravne osobe – hotel, kamp, restoran, bar, catering objekt, objekt jednostavnih usluga
2. Obrtnici – hotel, kamp, restoran, bar, catering objekt, objekt jednostavnih usluga
3. Fizička osoba (OPG i PG) – vinotočje/kušaonica, izletište, soba, apartman, kuća za odmor, kamp
4. Fizička osoba (građanin) – soba, apartman, kuća za odmor, kamp (bave se pružanjem turističkih i ugostiteljskih usluga u ruralnom području)

Glavni predmet ovog rada je odrediti koji europski programi omogućuju financiranje ruralnih područja s naglaskom na turizam i na koji način se koriste njihova sredstva.

Ruralni prostor ogroman je potencijal u zadovoljavanju potreba, uključuje posjet nacionalnim parkovima, panoramsku vožnju, boravak na turističkim seljačkim gospodarstvima i sl. Turizam na seljačkom gospodarstvu odnosi se na pružanje turističkih i ugostiteljskih usluga te drugih aktivnosti otvorenih za izletnike i turiste. Registrirana turistička seljačka obiteljska gospodarstva bilježe stalan uzlazni trend i kontinuirani razvoj posljednjih 10 godina, od kada se vodi registar.

Korisnici ruralnog turizma prema motivima u segmentu potražnje: [11]

1. Istraživači u traženju autentičnog
2. Avanturisti – sportaši
3. Promatrači – prirodoslovci
4. Zaljubljenici povijesti, antropologije
5. Istraživači i travari
6. Ekolozi i dr.

Prilikom razmišljanja o pokretanju ruralnog turizma postavlja se pitanje financiranje projekta, tj. koju količinu novca bi trebalo osigurati. Iz tih razloga, potrebno je napraviti poslovni plan,

[9] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 369-370; 385.
[10] Jurišić, Ž., 2014. *Turizam – razvoj i modeli financiranja*, Poslovni uzlet 2014, str. 17.
[11] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 374.

investicijsku studiju ili troškovnik, da se definira veličina investicije i količina sredstava potrebnih za realizaciju projekta. Financirati se može iz:[12]

1. Vlastitih sredstava – neminovno, to je najbrži način realizacije projekta ukoliko vlasnik raspolaže vlastitim sredstvima
2. Bespovratnih sredstava (darovnica) – poklonjena sredstva, koja su namijenjena isključivo za financiranje projekta
3. Kreditnih sredstava
4. Kreditnih linija komercijalnih banaka
5. Sredstava iz EU.

Primarnu i usmjeravajuću ulogu u ruralnom razvitku ima Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja (MPRRR). Navedeno treba osigurati da politika ruralnog razvoja izravno doprinese povećanju gospodarske aktivnosti, konkurentnosti, ekonomskom razvitku kao i dugoročnom povećanju životnog standarda ruralnog stanovništva. Korisnici politike ruralnog razvoja su sve skupine stanovništva, odnosno, korist je čitavom društvu. Program ruralnog razvoja, temeljni je dokument za provedbu politike ruralnog razvoja koji sadrži sve programe i mjere potpore ruralnom razvoju.[13]

Pored MPRRR značajnu ulogu u ruralnom razvitku imaju Ministarstvo turizma (MINT) i Splitsko-dalmatinska županija (SDŽ) dodjeljivanjem bespovratnih sredstava.

Sredstva zajedničke poljoprivredne politike 2014.–2020. čine dva fonda:

1. Europski poljoprivredni garancijski fond (EAGF/EFGP) – financira prvi stup Zajedničke poljoprivredne politike.
2. Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD/EPFRR) – pomaže razvoju ruralnih krajeva u zemljama članicama.

Politika ruralnog razvoja usmjerena je prema jačanju održivosti europskog poljoprivrednog sektora i ruralnih područja kroz ekonomsko, ekološko i socijalno djelovanje. Ciljevi politike ruralnog razvoja su: doprinos konkurentnosti poljoprivrede kroz potpore inovacijama i restrukturiranju, održivo upravljanje prirodnim resursima i ujednačeni teritorijalni razvoj ruralnih područja u EU.

[12] Baćac, R., 2011. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom*, *Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja*, Hrvatska, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, str 65-69.
[13] Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Strategija ruralnog razvoja RH 2008.-2013.,konačna verzija, str 26 – 29.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj pomaže putem brojnih mjera i aktivnosti, potiče integraciju ruralnih prostora, tj. suradnju ruralnih prostora s okolinom, investicije u ruralne prostore, edukacije, transfer znanja, usluge savjetovanja i brojne druge. Bitno je istaknuti da ovaj fond ne financira samo poljoprivredne projekte nego sve vrste gospodarskih aktivnosti koje pomažu razvoju ruralnih prostora, jačaju njegovu vitalnost i ostanak ljudi na tim područjima. [14]

U programskom razdoblju 2007. – 2013. g. pretpristupni program IPARD imao je sljedeće mjere za ruralni turizam: [15]

1. Mjera 202 Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja
2. Mjera 301 Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture
3. Mjera 302 Diversifiakcija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti.

U programskom razdoblju 2014. – 2020. g. na ruralni turizam odnose se sljedeće mjere: [16]

1. Mjera 6.2. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnom području
2. Mjera 6.4. Ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima
3. Mjera 7.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj općina i sela u ruralnim područjima i njihovih temeljnih usluga te planova zaštite i upravljanja koji se odnose na lokalitete Natura 2000. i druga područja visoke prirodne vrijednosti.
4. Mjera 7.2. Ulaganja u izradu, poboljšanje ili proširenje svih vrsta male infrastrukture, uključujući ulaganja u obnovljive izvore energije i uštedu energije
5. Mjera 7.4. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu.

1.3. Istraživačka pitanja

U suvremenoj metodologiji nailazi se na brojne definicije hipoteza. Neke od njih su: hipoteza predstavlja ono što se predviđa, hipoteza je pitanje tako postavljeno da se na njega može dati i

[14] Tufekčić, M. i Tufekčić, Ž., 2013. *EU politike & fondovi 2014 – 2020,* drugo izdanje. Zagreb: Plavi partner d.o.o., str. 47-50.
[15] Ministarstvo poljoprivrede. Raspoloživo na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=28 [pristupljeno 10.06.2017.]
[16] Ministarstvo poljoprivrede, Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., popis mjera s osnovnim informacijama, ožujak 2015, str 12-15.

određen odgovor, hipoteza pruža rješenje problema zbog kojega su istraživanja poduzeta i može biti provjerena u praksi i dr.[17]

U ovom radu neće biti postavljene istraživačke hipoteze, već istraživačka pitanja iz razloga što nema veliki broj korisnika mjera iz IPARD sredstava u sektoru ruralnog turizma.

Biti će postavljeno temeljno istraživačko pitanje i četiri pomoćna te će se prikazati njihova provedba.

Temeljno istraživačko pitanje glasi:

Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na razvoj ruralnog turizma u Splitsko – dalmatinskoj županiji

Pomoću temeljnog istraživačkog pitanja, ispitati će se povezanost korištenja sredstava iz EU fondova i ruralnog turizma. Pretpostavka je da sredstva iz EU fondova pozitivno utječu na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko – Dalmatinske županije.

Pomoćna istraživačka pitanja su:

Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na rast broja posjetitelja ruralnih područja

Ovdje se želi utvrditi utjecaj korištenja EU sredstava na broj posjetitelja. Pretpostavlja se da će se korištenjem sredstava iz EU fondova povećati razvoj ruralnih područja, te samim time i broj posjetitelja.

Korištenje sredstva iz EU fondova pozitivno utječe na povećanje ponude u ruralnim područjima

Pomoću ovog istraživačkog pitanja želi se utvrditi pozitivan utjecaj korištenja EU sredstava na ponudu u ruralnim područjima. Primjerice, razvoj ruralnog turizma obuhvaća uređenje parkova, šetnica, igraonica, restorana, kampova i drugih sadržaja.

Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na rekonstrukciju i obnovu starih kuća u ruralnim područjima

Ovim istraživačkim pitanjem želi se utvrditi pozitivan utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na rekonstrukciju i obnovu starih kuća u ruralnim područjima, kao i njihovu prenamjenu u turističke svrhe.

[17] Zelenika, R., 2000. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog rada*, četvrto izd. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci i Ekonomski fakultet Univerze u Ljubljani, str 415.

Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na uspostavu i unapređenje prometne infrastrukture ruralnih područja sa većim gradovima u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Pomoću ovog istraživačkog pitanja želi se utvrditi značaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj prometne infrastrukture ruralnih područja sa većim gradovima u Splitsko – dalmatinskoj županiji.

1.4. Svrha i ciljevi istraživanja

Nakon definiranja problema i predmeta istraživanja, te istraživačkih pitanja, definiraju se svrha i ciljevi istraživanja. Osnovni cilj ovog rada u skladu je sa temeljnim istraživačkim pitanjem, a to je identificirati utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma u Splitsko – dalmatinskoj županiji.

Ostali ciljevi istraživanja su: teorijski obraditi pojam i strukturu Europske unije, EU fondova, njihovu ulogu i značenje, zatim obraditi pojam ruralnog turizma te se osvrnuti na financijski aspekt.

Svrha istraživanja je dobiti rezultate koji govore o promjenama u sektoru ruralnog turizma te dodatne koristi nastale zbog korištenja sredstava iz EU fondova.

1.5. Metode istraživanja

Prilikom izrade ovog diplomskog rada, biti će korištene različite znanstveno istraživačke metode. U teorijskom segmentu rada posebno se ističu sljedeće[18]:

1. Induktivna metoda – sistematska i dosljedna primjena induktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu,
2. Deduktivna metoda – sustavna i dosljedna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojem se iz općih stavova izvode posebni pojedinačni, iz općih postavki dolazi se do konkretnih pojedinačnih zaključaka,
3. Metoda analize – postupak znanstvenog istraživanja i objašnjenja stvarnosti putem raščlanjivanja složenih misaonih tvorevina na njihove jednostavne sastavne dijelove,
4. Metoda sinteze – postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem spajanja i sastavljanja jednostavnih misaonih tvorevina u složenije,

[18] Zelenika, R., 2000. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog rada*, četvrto izd. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci i Ekonomski fakultet Univerze u Ljubljani, str 323-366.

5. Komparativna metoda – postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica i odnosa, utvrđivanje njihove sličnosti i razlika,
6. Metoda deskripcije – postupak jednostavnog opisivanja ili ocrtavanja činjenica, odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja,
7. Metoda generalizacije – misaoni postupak uopćavanja kojim se od jednog posebnog pojma dolazi do općenitijeg koji je po stupnju viši od ostalih,
8. Metoda dokazivanja i opovrgavanja – izvođenje istinitosti pojedinih stavova na temelju znanstvenih činjenica, ali i suprotno inkorporiranjem gotovo svih metoda zajedno.

U empirijskom dijelu rada biti će korištene:

1. Grafičko i tablično prikazivanje - vrši se prikaz zastupljenosti različitih modaliteta istraživanja, grafovima i tablicama mogu se zamijeniti opširne definicije,
2. Metoda anketiranja – postupak kojim se na temelju anketnog upitnika istražuju i prikupljaju podaci, informacije, stavovi i mišljenja o predmetu istraživanja.

1.6. Doprinos istraživanja

U okviru ovog rada biti će provedeno teorijsko i empirijsko istraživanje. Istraživanje se provodi s ciljem novih saznanja problematike rada, te novih saznanja kao rezultata empirijskog istraživanja. Provesti će se anketno ispitivanje populacije na temu utjecaja korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma. Bit će izrađena dva anketna upitnika koji će biti poslani na adrese korisnika mjera iz IPARD sredstava i zaposlenika uključenih u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije.

Nadalje, istraživanja u okviru ovog rada mogu doprinijeti boljem i detaljnijem shvaćanju korištenja sredstava iz EU fondova, te samim time pridonijeti i većoj iskorištenosti sredstava na ruralna područja. Analizom i istraživanjem dobit ćemo odgovore na koje načine sredstva iz EU fondova utječu na ruralni turizam.

1.7. Obrazloženje strukture diplomskog rada

U uvodnom poglavlju predstaviti će se problem i predmet istraživanja na temelju kojih će biti postavljeno nekoliko istraživačkih pitanja koje će se kroz rad potvrditi ili opovrgnuti. Nadalje, navode se svrha i ciljevi istraživanja kao i metode pomoću kojih će biti provedeno istraživanje, te doprinos i struktura rada.

U drugom dijelu rada objasnit će se teorijski aspekt Europske Unije, položaj Republike Hrvatske u Europskoj Uniji, uloga EU u razvoju gospodarstva članica te EU fondovi

Treći dio obuhvaća ruralni turizam, strategiju razvoja turizma u Hrvatskoj, oblike ruralnog turizma kao i aktivnosti koje se mogu odvijati na ruralnom području.

Četvrti dio odnosi se na financijski aspekt, financijske instrumente i programe kreditiranja poduzetništva.

U petom dijelu opisuju se rezultati koji su prikupljeni pomoću 2 anketna upitnika te obrađeni uz pomoć programa Microsoft Office Excel. Na temelju obrađenih podataka, dolazi se do zaključaka, prihvaćanja ili odbacivanja istraživačkih pitanja.

Posljednji dio odnosi se na zaključak koji će objediniti sve prezentirane činjenice i spoznaje u radu. Na kraju rada dati će se popis korištene literature, popis prikaza i slike te prilozi.

2. EUROPSKI FONDOVI – ULOGA I ZNAČENJE – TEORIJSKI ASPEKT

2.1. Europska Unija

Europska unija je rezultat procesa suradnje i integracije koji je započeo 1951.godine između šest zemalja (Belgije, Francuske, Zapadne Njemačke, Italije, Luksemburga i Nizozemske). Nakon 6 valova proširenja, danas Europska unija broji 28 zemalja članica. Proces europske integracije započeo je kao sektorsko udruživanje država u sklopu Europske zajednice za ugljen i čelik, a kasnije se integracija širi i na druga područja. Pojam Europska unija prvi put se pojavljuje u Ugovoru iz Maastrichta, 1992.g. s ciljem da se označi viša razina integracije koja obuhvaća komunitarna i supranacionalna područja djelovanja.[19]

Europska unija utemeljena je 1. studenoga 1993. godine od strane 12 članica Europske zajednice (Belgije, Danske, Francuske, Njemačke, Grčke, Irske, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Portugala, Španjolske i Ujedinjenog Kraljevstva).[20]

Europska unija temelji se na vladavini prava. Sveukupno djelovanje temelji se na ugovorima o kojima su dobrovoljno i demokratski odlučile sve države članice. Europski parlament izravno predstavlja građane na razini EU-a, a države članice imaju predstavnike u Europskom vijeću i Vijeću EU-a. Jedinstvena europska valuta je euro. Nakon ukidanja graničnih kontrola među državama članicama EU-a, ljudi imaju slobodu kretanja. Slobodno putuju gotovo cijelim kontinentom, imaju mogućnost jednostavnijeg života, studiranja ili rada u bilo kojoj od zemalja članica.[21]

Unija je prepoznata po nekoliko simbola. Najpoznatija je zastava s krugom zlatnih zvijezda na plavoj podlozi. Ostali simboli su europska himna koju je skladao Ludwig Van Beethoven, zatim Dan Europe koji se slavi 09.05. kao ključan datum, moto EU-a „Ujedinjena u raznolikosti“, te valuta Euro. Euro je najopipljiviji dokaz suradnje među državama članica. Uvođenje eura imalo je najveći psihološki učinak. Većina Europljana vodi račune i štedi u eurima a zahvaljujući cijenama u eurima, potrošači uspoređuju cijene izravno od zemlje do zemlje.

[19] Kandžija, V. i Cvečić, I., prosinac 2010, *Ekonomika i politika Europske unije*, Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, str. 4-5
[20] Geografija.hr. Raspoloživo na: http://www.geografija.hr/teme/europska-unija/ [pristupljeno 12.06.2017.]
[21] Europska unija. Raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr [pristupljeno 12.06.2017.]

Na sastanku Europskog vijeća 1993. godine definirana su 3 kriterija koja mora ispuniti svaka država koja želi postati punopravnom članicom Europske unije. To su:

1. Politički – „stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina i prihvaćanje političkih ciljeva Unije“,
2. Gospodarski – „postojanje djelotvornog tržišnog gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar EU-a“,
3. Pravni – „usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU-a“[22]

2.2. Uloga EU u razvoju gospodarstva članica

Europska komisija kontinuirano prati i nadzire napredak država članica. Priprema redovita godišnja izvješća o napretku. Država članica Europskoj uniji dužna je redovito dostavljati informacije o napretku u preuzimanju pravne stečevine i jačanju administrativne sposobnosti. S ciljem promicanja skladnog i sveobuhvatnog razvoja, Europska unija radi na jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije. Posebnu pažnju pridaje smanjenju razlika u stupnju razvoja pojedinih regija, naročito ruralnih područja. Ugovorom iz Rima (1957.g) uspostavljeni su mehanizmi solidarnosti u obliku dva strukturna fonda: Europskog socijalnog fonda (ESF) i Europskog fonda za smjernice i jamstva u poljoprivredi (EFSJP). 1994. g. osnovan je Kohezijski fond. Ostvarivanje navedenih ciljeva, EU potiče kroz korištenje strukturnih fondova i Kohezijskog fonda. Dodjela financijskih sredstava Unije namijenjenih kohezijskoj politici usmjerena je na dva temeljna cilja: ulaganje u rast i zapošljavanje te europska teritorijalna suradnja.[23]

Europska unija, 2013.g. potrošila je 56,2 milijardi eura (0,43%) za razvojnu pomoć (sredstvima iz fondova i proračuna država članica). Razvojnom politikom EU nastoji se ponajprije iskorijeniti siromaštvo. 2015. godina proglašena je Europskom godinom razvoja.[24]

2.3. Republika Hrvatska u Europskoj uniji

RH i Grčka su jedine države koje su same ušle u EU. Put ulaska u EU trajao je više od 12 godina. Započeo je 2001. g. potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a

[22] Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, *Osnove sustava Europske unije.* Raspoloživo na: https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12944&url=print [pristupljeno 15.06.2017.]
[23] Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, *Osnove sustava Europske unije.* Raspoloživo na: https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12944&url=print [pristupljeno 15.06.2017.
[24] Europska unija. Raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/topics/development-cooperation_hr [pristupljeno 30.06.2017.]

nastavio se podnošenjem zahtjeva za članstvo 2003. g. Status službenog kandidata dobila je 18.06. 2004.g., a 2005.g. započeli su pregovori koji su završeni u lipnju 2011.g. Ugovor o pristupanju EU potpisan je u prosincu 2011.g. Nakon ratificiranja Hrvatskog ugovora od strane svih 27 članica, RH postaje 28-ma članica 01.07.2013.g. Ulaskom u EU, postaje korisnica sredstava iz europskih fondova. Za prvih 6 mjeseci Hrvatskoj je bilo na raspolaganju 800 milijuna eura. U pregovorima je dogovoreno prijelazno razdoblje u trajanju od 7 godina u kojem strani državljani neće moći kupiti poljoprivredno zemljište u Hrvatskoj, a bude li opravdane potrebe, moći će se produžiti za još 3 godine.[25] Ima sva prava i obveze koje iz tog članstva proizlaze, a pojedine ovlasti prenesene su institucijama Europske unije slijedom uredbi Ugovora o Europskoj uniji.[26]

Status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji Hrvatskoj je pridonio jasnu perspektivu članstva i sudjelovanje u programima Europske unije. Također, uključena je u programe Zajednice koji su izričito korisni za razvijanje suradnje i upoznavanje s metodama rada Europske unije u različitim područjima. Stjecanjem statusa kandidata Republici Hrvatskoj otvorena je mogućnost sudjelovanja u raznim pretpristupnim programima i drugim oblicima financijsko-tehničke podrške.[27]

2.4. Instrumenti pretpristupne pomoći u programskom razdoblju 2007.-2013.

U programskom razdoblju od 2000. do 2004. Hrvatska je bila korisnica programa CARDS. Od 2005. otvoreni su joj predpristupni programi PHARE, ISPA i SAPARD koji su od 2007. zamijenjeni integriranim predpristupnim instrumentom IPA. Projekti financirani iz određenog programa traju i po nekoliko godina nakon rezervacije sredstava u proračunu. Iz tog razloga, istovremeno se provode programi financirani iz programa PHARE, ISPA, SAPARD i IPA. Po tome Hrvatska je posebna i specifična.

2.4.1. CARDS

Program CARDS (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation) usvojen je kao program podrške državama koje su sudjelovale u Procesu stabilizacije i pridruživanja. Bio je vrijedan 4,85 milijardi eura i financirao je projekte na području demokratske stabilizacije, gospodarskog i socijalnog razvoja, pravosuđa i unutarnjih

[25] Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, *Hrvatska 28. članica Europske unije*, Republika Hrvatska
[26] Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ [pristupljeno 12.06.2017.]
[27] Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, *Osnove sustava Europske unije.* Raspoloživo na: https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12944&url=print [pristupljeno 15.06.2017.]

poslova, jačanja upravne sposobnosti na središnjoj i lokalnoj razini, te zaštite okoliša i prirodnih resursa. Hrvatska nije imala obvezu osigurati sufinanciranje iz državnog proračuna jer su dodijeljena sredstva bila nepovratna. Kroz program CARDS, Hrvatskoj je dodijeljeno 262 milijuna eura u programskom razdoblju 2000. – 2004. [28]

Program CARDS podijeljen je na 2 komponente: nacionalnu i regionalnu. Nacionalna komponenta namijenjena je zemljama korisnicama, a regionalna jačanju suradnje zemalja u regiji.[29]

2.4.2. PHARE

Programu PHARE (Pologne et Hongrie – Aide a Restructuration Economique) prvobitna namjena je bila podržati Mađarsku i Poljsku u procesu gospodarskih reformi i političkih promjena, međutim, slijedom sastanka Europskog vijeća, program PHARE postaje instrumentom kroz koji Europska unija osigurava pretpristupnu pomoć svim državama kandidatkinjama u svrhu pripreme za punopravno članstvo. Republika Hrvatska korisnica je ovog programa od 2005. godine.[30]

Ovaj program ima dva prioriteta: jačanje institucionalne sposobnosti te ulaganja. Komponenta ulaganja financira se u maksimalnom iznosu od 70% programa PHARE, a država korisnica treba osigurati sufinanciranje iz nacionalnog proračuna u iznosu od 25% za sve investicijske programe. U Hrvatskoj je u sklopu programa PHARE za 2005. i 2006. dodijeljeno prosječno 85 milijuna eura godišnje.[31] Krajnji korisnici sredstava PHARE programa su: Ministarstva i ostala tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i nevladine, neprofitne organizacije[32]

2.4.3. ISPA

Program ISPA (Instrument for Structural Policies for Accession) pokrenut je kao predpristupni instrument koji financira infrastrukturne projekte na području zaštite okoliša i prometa. Osnovni ciljevi ISPA programa su: stjecanje iskustva i znanja o politikama Europske unije, pomoć u dostizanju standarda EU u zaštiti okoliša te povezivanje s transeuropskim prometnim mrežama. Sredstva za provedbu projekta dodjeljuju se na temelju broja stanovnika

[28] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str 596-598.
[29] Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/phare [pristupljeno 12.06.2017.]
[30] Istria Communicating Europe. Raspoloživo na: http://www.istra-europa.eu/pages/pretpristupni_fondovi_ispa_phare_sapard [pristupljeno 12.06.2017.]
[31] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str 600.
[32] Republika Hrvatska Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/phare [pristupljeno 12.06.2017.]

određene zemlje, bruto-domaćeg proizvoda po glavi stanovnika i površine koje određena država obuhvaća. Financira projekte u iznosu do 75%, a njihova minimalna vrijednost iznosi 5 milijuna eura. U Hrvatskoj iz programa ISPA financirala su se tri infrastrukturna projekta i tri projekta tehničke pomoći ukupne vrijednosti 60 milijuna eura.[33] Krajnji korisnici sredstava ISPA programa su trgovačka društva u državnom vlasništvu i/ili vlasništvu jedinica lokalne i područne samouprave na području prometa i zaštite okoliša.[34]

2.4.4. SAPARD

Program SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) usvojen je kao instrument pomoći državama kandidatkinjama u procesu restrukturiranja poljoprivrednog sektora, primjeni pravne stečevine Unije u dijelu Zajedničke poljoprivredne politike te provedbi projekata ruralnog razvoja. Svaka od država korisnica programa priprema višegodišnji nacionalni program ruralnog razvoja kojim određuje prioritetna područja ulaganja. Ovaj program financira do 75% troškova projekata, a u iznimnim situacijama čak i puni iznos od 100%. Hrvatskoj je u sklopu navedenog programa u proračunu za 2006. dodijeljeno 25 milijuna eura. [35]

Svrha SAPARD programa je: ulaganje u poljoprivredu i ruralnu infrastrukturu, stvaranje konkurentnog i učinkovitog poljoprivrednog sektora, otvaranje novih radnih mjesta u nerazvijenim regijama, poboljšanje kvalitete ruralnog stanovništva te pomoć u provedbi zakonodavstva EU. Krajnji korisnici su izvan javnog sektora. To su prije svega poljoprivrednici (fizičke i pravne osobe, privatna i obiteljska poljoprivredna gospodarstva), a uz njih u mjeri 3 Ruralna infrastruktura su jedinice lokalne i područne samouprave.[36]

2.4.5. IPA

Program IPA (Instrument for Pre – Accession Assistance) je integrirani predpristupni instrument pretpristupne pomoći za financijsko razdoblje 2007.-2013.g koji zamjenjuje programe CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD. Puno je bolje prilagođen metodi rada s programima koji kandidatima postaju dostupni nakon ulaska u uniju (strukturnim fondovima i Kohezijskom fondu). Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama te priprema za korištenje Strukturnih fondova. Za

[33] Istria Communicating Europe. Raspoloživo na: http://www.istra-europa.eu/pages/pretpristupni_fondovi_ispa_phare_sapard [pristupljeno 12.06.2017]
[34] Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/phare [pristupljeno 12.06.2017.]
[35] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str 601-602.
[36] Republika Hrvatska Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/sapard [pristupljeno 13.06.2017.]

koordinaciju programa IPA u Republici Hrvatskoj zadužen je Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU. Koordinacija financijskog upravljanja u nadležnosti je Ministarstva financija.[37]

Sastoji se od 5 komponenata: pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih resursa i ruralni razvoj. [38] Prve dvije komponente na raspolaganju su državama kandidatkinjama kao i potencijalnim kandidatkinjama, a preostale tri su isključivo za države kandidatkinje. Područja ulaganja IPA-e su: infrastruktura, konkurentnost i regionalni razvoj.[39] Hrvatskoj je iz programa IPA na raspolaganju bilo prosječno 150 milijuna eura godišnje.

2.4.6. IPARD

IPARD je pretpristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013.godine. On je sastavni dio IPA-e, tj. njegova V. komponenta, Ruralni razvoj. Kao glavni cilj IPARD programa navodi se unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda.[40] Tri glavna cilja ovog programa su:

1. Poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda

- Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva
- Ulaganje u preradu i trženje

2. Pripremne aktivnosti za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja

- Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika
- Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja

3. Razvoj ruralne ekonomije

- Ulaganje u ruralnu infrastrukturu
- Diverzifikacija gospodarskih aktivnosti

[37] Javna ustanova RERA SD za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije. Raspoloživo na: http://arhiva.rera.hr/IZBORNIKLIJEVO/EUPROGRAMIIINFOOEU/IPA/RuralnirazvojIPARD/tabid/92/Default.aspx [pristupljeno 12.06.2017.]
[38] Kandžija, V. i Cvečić, I., prosinac 2010, *Ekonomika i politika Europske unije*, Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci, str. 1085.
[39] EU - projekti.info. Raspoloživo na: http://www.eu-projekti.info/sto-je-ipa [pristupljeno 12.06.2017.]
[40] IPARD. Raspoloživo na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=7 [pristupljeno 11.06.2017.]

2.5. IPARD program

Korisnici IPARD programa ovisno o prioritetu, mogu biti obiteljska poljoprivredna gospodarstva u sustavu PDV-a, obrti i tvrtke u privatnom vlasništvu ili sa do 25% državnog vlasništva u rangu mali, mikro ili srednjih poduzeća, općine i gradovi do 10.000 stanovnika, kao i fizičke i pravne osobe u rangu mikro poduzeća.[41]

Kroz IPARD program, korisnicima u Republici Hrvatskoj bilo je dostupno 179.000.000 EUR (1,3 milijarde HRK) potpore. Dana 19.12.2007.g. na Odboru za ruralni razvoj u Bruxellesu program je dobio pozitivno mišljenje, a Europska komisija ga je službeno prihvatila 25.02.2008.g. Programom upravlja Uprava za ruralni razvoj – Upravna direkcija SAPARD/IPARD programa, a provodi ga Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.[42]

Program ruralnog razvoja 2014.-2020. g. vrijedan je oko 2,4 milijarde EUR-a.

Tablica 1: Prioriteti, ciljevi i mjere IPARD programa u Republici Hrvatskoj

PRIORITET	SPECIFIČNI CILJ	MJERA
1. Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice	Jačanje i poboljšanje poljoprivredne proizvodnje i tržišnog kapaciteta	101 Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice
		103 Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice
2. Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno - okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja	Jačanje i poboljšanje kapaciteta provedbe obveznog pilot projekta u poljoprivrednom okolišu i pristup temeljen na LEADER pristupu	201 Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika
		202 Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja
3. Razvoj ruralne ekonomije	Stvaranje boljih životnih uvjeta u ruralnim područjima poboljšanjem ruralne infrastrukture i promicanjem poslovnih aktivnosti	301 Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture
		302 Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti

Izvor: IPARD vodič za korisnike

[41] Javna ustanova RERA SD za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije. Raspoloživo na: http://arhiva.rera.hr/IZBORNIKLIJEVO/EUPROGRAMIIINFOOEU/IPA/RuralnirazvojIPARD/tabid/92/Default.aspx [pristupljeno 12.06.2017.]

[42] Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Raspoloživo na: http://www.apprrr.hr/ipard-31.aspx, [pristupljeno 14.06.2017.g,]

Tablica 2: Broj provedenih natječaja iz pojedine mjere IPARD programa

Mjera	Godina					
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	Ukupno
101 i 103	3	3	2	2	2	**12**
202				2		**2**
301	1	1	1			**3**
302		2	2			**4**
501						**0**
Ukupno	**4**	**6**	**5**	**4**	**2**	**21**

Izvor: izrada autora prema podacima u Izvješću APPRRR nakon provedenih natječaja

Tijekom provedbe IPARD programa raspisan je 21 krug natječaja. Od toga je 8 za mjere 101 i 103 zajedno, posebno 2 za mjeru 101, posebno 2 za mjeru 103, 3 za mjeru 301, 4 za mjeru 302, 2 za mjeru 202, te 2 poziva na podnošenje prijava za mjeru 501.

Tablica 3: Ugovoreni i isplaćeni projekti iz IPARD programa 2007.-2013. po mjerama (svi natječaji)

Mjere	Br. ug.	Ugovoreni iznos ulaganja (HRK)	Ugovoreni iznos potpore (HRK)	Br. pl.	Isplaćeni iznos ulaganja (HRK)	Isplaćeni iznos potpore (HRK)
Mjera 101	289	688.144.980,76	359.892.730,29	290	666.017.218,60	348.310.731,62
Mjera 103	69	603.086.707,13	301.542.695,11	69	580.414.743,11	290.199.227,87
Mjera 301	104	295.667.780,17	295.667.780,17	104	276.723.751,83	276.233.885,89
Mjera 302	129	149.529.141,37	74.742.870,06	130	143.776.491,91	71.869.855,59
Mjera 202	40	36.000.000,00	36.000.000,00	40	26.679.157,08	26.679.157,08
Mjera 501	60	3.091.393,53	3.091.393,53	60	2.749.689,94	2.749.689,94
UKUPNO	**691**	**1.775.520.002,96**	**1.070.937.469,16**	**693**	**1.696.361.052,47**	**1.016.042.547,99**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz tablice je vidljivo da je ukupno ugovoreni iznos potpore 1.070.937.469,16 HRK za mjere iz IPARD programa, a isplaćeni iznos potpore 1.016.042.547,99 HRK. Najviše isplaćenih sredstava odnosi se na mjeru 101 koja je i imala najveći broj objavljenih natječaja a najmanje na mjeru 501. Mjerama značajnima za ruralni razvoj isplaćeno je ukupno 374.782.898,56 kn. Od toga na mjeru 301 odnosi se 276.233.885,89 kn, a mjeri 302 isplaćen je znatno manji iznos, 71.869.855,59kn. Za mjeru 202 isplaćeno je 26.679.157,08 kn.

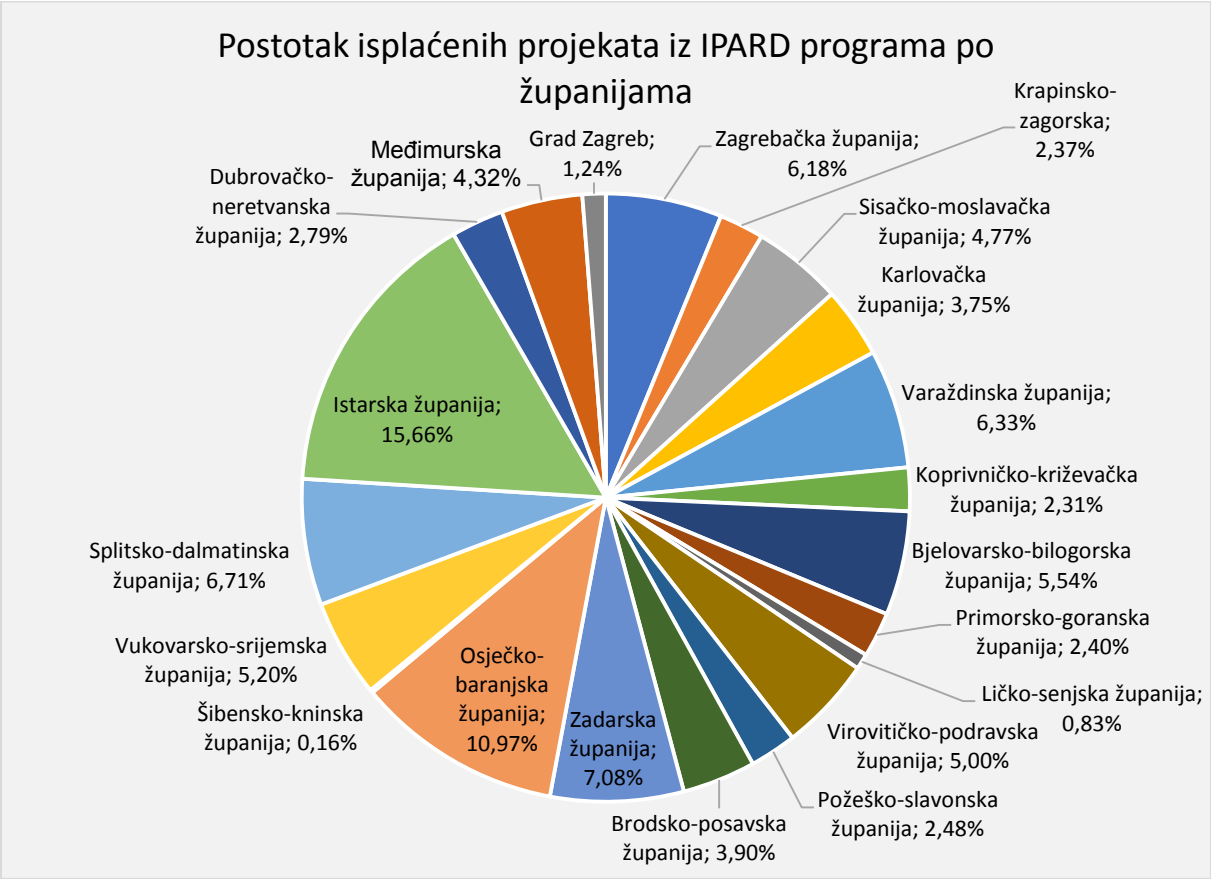
Tablica 4: Ugovoreni i isplaćeni projekti iz IPARD programa 2007.-2013. po županijama (svi natječaji)

Županije	Br. Ug.	Ugovoreni iznos ulaganja (HRK)	Ugovoreni iznos potpore (HRK)	Br. Plać	Isplaćeni iznos potpore (HRK)
Zagrebačka županija	38	112.552.557,83	65.729.489,67	38	62.835.820,45
Krapinsko-zagorska	12	43.514.104,79	24.534.832,44	12	24.124.001,95
Sisačko-moslavačka županija	27	86.872.663,98	52.496.901,67	27	48.470.557,41
Karlovačka županija	28	67.149.693,70	40.879.573,80	28	38.137.404,59
Varaždinska županija	40	107.383.045,66	66.387.305,10	41	64.267.036,18
Koprivničko-križevačka županija	29	43.643.529,80	25.026.454,33	29	23.495.486,66
Bjelovarsko-bilogorska županija	22	100.998.996,58	58.283.663,75	22	56.244.918,27
Primorsko-goranska županija	24	31.658.507,58	25.904.663,87	24	24.344.264,31
Ličko-senjska županija	5	9.975.820,58	8.616.897,21	5	8.420.728,11
Virovitičko-podravska županija	29	101.241.882,45	54.441.055,52	29	50.834.686,89
Požeško-slavonska županija	15	34.165.902,26	26.923.654,67	15	25.222.439,73
Brodsko-posavska županija	23	72.553.942,75	40.916.853,36	23	39.642.073,14
Zadarska županija	22	127.738.668,08	79.021.715,72	22	71.953.760,46
Osječko-baranjska županija	81	194.917.637,36	116.248.008,65	81	111.501.763,90
Šibensko-kninska županija	4	4.180.950,59	2.540.475,29	4	1.672.323,28
Vukovarsko-srijemska županija	35	95.339.957,23	55.644.803,17	35	52.792.504,77
Splitsko-dalmatinska županija	**22**	**130.470.070,57**	**70.900.328,83**	**22**	**68.141.303,33**
Istarska županija	114	262.718.704,37	166.379.865,94	114	159.138.094,44
Dubrovačko-neretvanska županija	13	36.905.822,21	30.951.604,61	13	28.392.162,64
Međimurska županija	45	88.046.619,74	45.818.162,37	45	43.842.767,57
Grad Zagreb	63	23.490.924,85	13.291.159,19	63	12.568.449,91
Ukupno	**691**	**1.775.520.002,96**	**1.070.937.469,16**	**693**	**1.016.042.547,99**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz tablice je vidljivo da je najviše ugovorenih i isplaćenih projekata bilo u Istarskoj županiji (114 projekata – 15,66%). Šibensko-kninska i Ličko-senjska županija imaju najmanji broj

ugovorenih i isplaćenih projekata. U Splitsko-dalmatinskoj županiji ugovoreno i isplaćeno je 22 projekta što čini 6,71%.

Grafikon 1: Postotak isplaćenih projekata iz IPARD programa po županijama (svi natječaji)

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

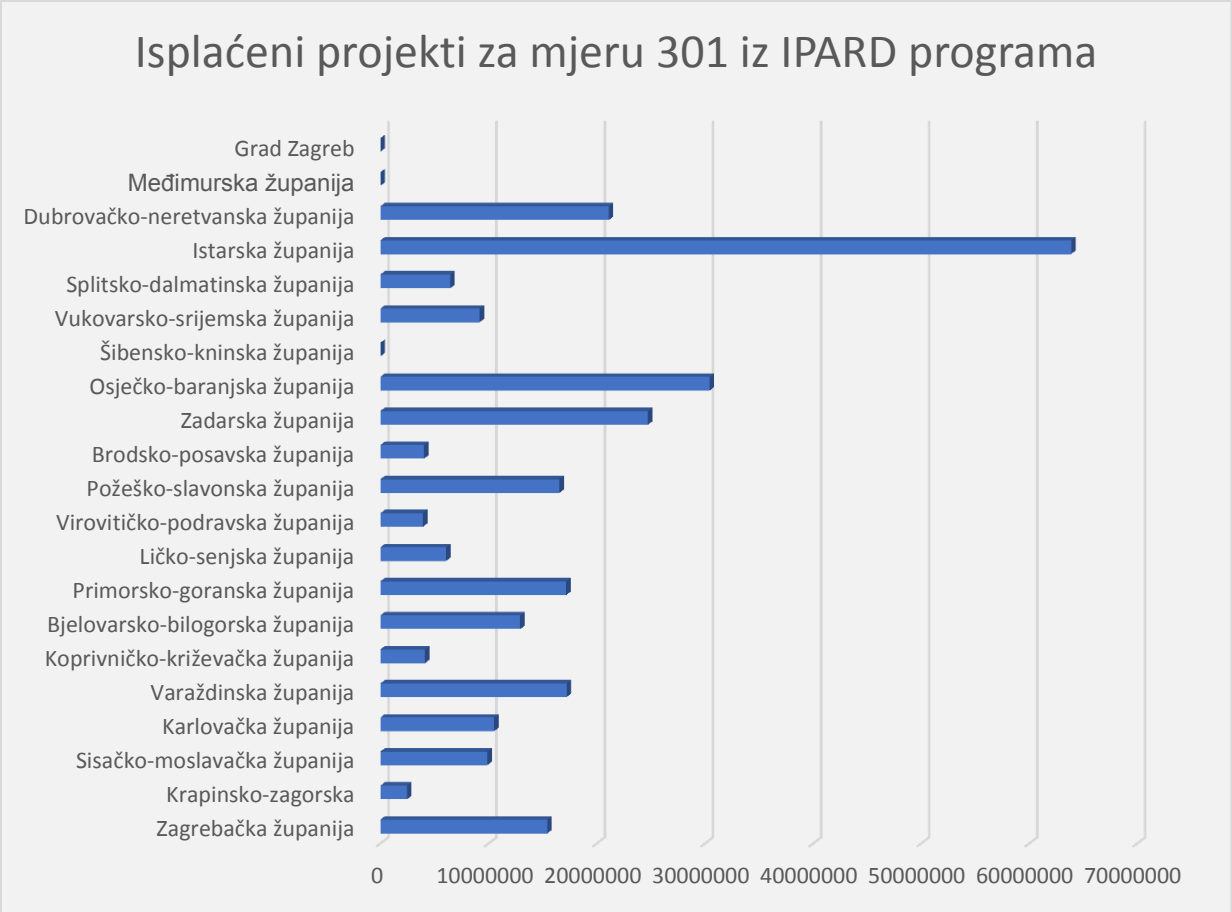
U navedenom grafikonu, kao i u prethodnoj tablici, vidi se da je najviše sredstava dobila Istarska županija (15,66%), Nakon nje slijede Osječko-baranjska sa 10,97%, zatim Zadarska županija sa 7,08%. Splitsko-dalmatinska županija dobila je 6,71% od ukupno isplaćenih projekata iz IPARD programa

Tablica 5: Ugovoreni i isplaćeni iznos potpore po županijama za mjeru 301

Županije	Br. Ug.	Ugovoreni iznos ulaganja (HRK)	Ugovoreni iznos potpore (HRK)	Br. Plać	Isplaćeni iznos potpore (HRK)
Zagrebačka županija	4	16.751.578,85	16.751.578,85	4	15.438.154,24
Krapinsko-zagorska	1	2.648.863,92	2.648.863,92	1	2.471.602,42
Sisačko-moslavačka županija	3	10.618.051,30	10.618.051,30	3	9.880.061,15
Karlovačka županija	3	11.575.477,33	11.575.477,33	3	10.517.415,78
Varaždinska županija	10	17.776.841,67	17.776.841,67	10	17.218.310,30
Koprivničko-križevačka županija	4	4.486.458,77	4.486.458,77	4	4.143.009,50
Bjelovarsko-bilogorska županija	3	13.165.670,21	13.165.670,21	3	12.936.062,83
Primorsko-goranska županija	10	18.274.670,07	18.274.670,07	10	17.193.773,60
Ličko-senjska županija	1	6.246.589,32	6.246.589,32	1	6.085.293,50
Virovitičko-podravska županija	1	4.378.884,17	4.378.884,17	1	3.923.463,17
Požeško-slavonska županija	6	17.739.338,35	17.739.338,35	6	16.560.801,08
Brodsko-posavska županija	2	4.223.718,01	4.223.718,01	2	4.031.628,40
Zadarska županija	5	28.127.787,10	28.127.787,10	5	24.741.835,89
Osječko-baranjska županija	14	32.505.345,03	32.505.345,03	14	30.439.238,93
Šibensko-kninska županija	0	0,00	0,00	0	0,00
Vukovarsko-srijemska županija	4	9.682.031,65	9.682.031,65	4	9.171.995,75
Splitsko-dalmatinska županija	**3**	**7.016.537,69**	**7.016.537,69**	**3**	**6.471.734,28**
Istarska županija	25	67.340.158,82	67.340.158,82	25	63.889.754,73
Dubrovačko-neretvanska županija	5	23.109.777,91	23.109.777,91	5	21.119.750,34
Međimurska županija	0	0,00	0,00	0	0,00
Grad Zagreb	0	0,00	0,00	0	0,00
Ukupno	**104**	**295.667.780,17**	**295.667.780,17**	**104**	**276.233.885,89**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

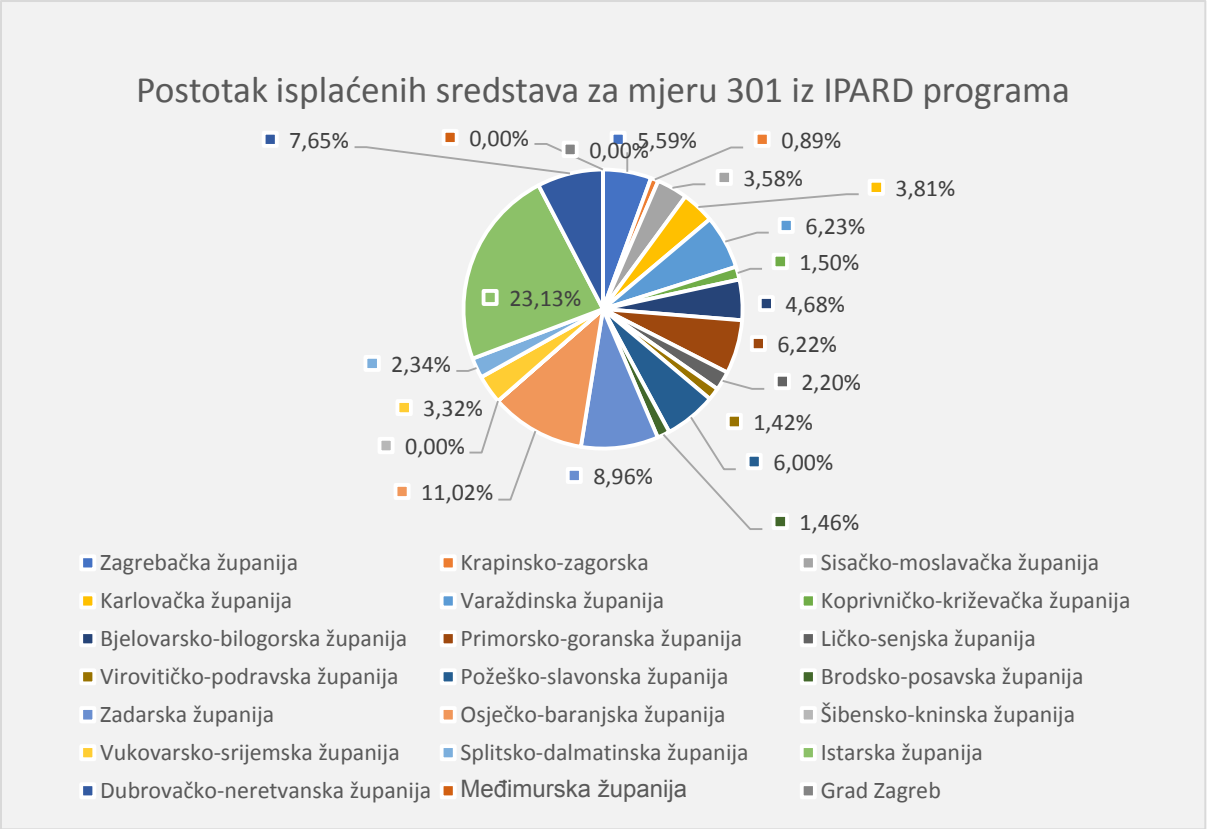
Za mjeru 301 provedena su tri natječaja. Do dana 04.siječnja 2017. isplaćeno je 276.233.885,89 kn. U tablici je vidljivo da je Istarska županija dobila najviše sredstava. Isplaćeno joj je 63.889.754,73 kn (23,09%). Splitsko–dalmatinskoj županiji isplaćeno je 6.471.734,28 kn što čini 2,34% od ukupno isplaćenih sredstava.

Grafikon 2: Isplaćeni iznos potpore po županijama za mjeru 301

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz grafikona br. 2 vidi se da je za mjeru 301 najviše sredstava dobila Istarska županija, nakon nje slijede Osječko-baranjska te Zadarska županija. Grad Zagreb, Međimurska i Šibensko-kninska županija nisu ostvarila sredstva za mjeru 301.

Grafikon 3: Postotak isplaćenih iznosa potpore po županijama za mjeru 301

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz grafikona br. 3, kao i u prethodnom, vidi se da je za mjeru 301 najviše sredstava dobila Istarska županija, nakon nje slijede Osječko-baranjska te Zadarska županija. Grad Zagreb, Međimurska i Šibensko-kninska županija nisu ostvarila sredstva za mjeru 301. Splitsko-dalmatinska županija ostvarila je 2,34% od ukupno isplaćenih sredstava.

Tablica 6: Ugovoreni i isplaćeni iznos potpore po županijama za mjeru 302

Županije	Br. Ug.	Ugovoreni iznos ulaganja (HRK)	Ugovoreni iznos potpore (HRK)	Br. Plać	Isplaćeni iznos potpore
Zagrebačka županija	6	10.415.463,94	5.207.731,96	6	5.012.895,96
Krapinsko-zagorska	1	839.840,29	419.920,14	1	419.920,14
Sisačko-moslavačka županija	2	1.477.633,66	738.816,83	2	564.843,52
Karlovačka županija	6	6.746.395,70	3.373.197,85	6	3.195.963,65
Varaždinska županija	5	3.624.503,31	1.812.204,86	6	1.863.031,77
Koprivničko-križevačka županija	4	3.335.416,94	1.667.484,64	4	1.648.033,99
Bjelovarsko-bilogorska županija	2	10.206.607,50	5.103.303,75	2	5.103.303,75
Primorsko-goranska županija	11	11.330.003,87	5.665.001,93	11	5.402.648,66
Ličko-senjska županija	2	1.715.386,10	857.693,05	2	838.398,05
Virovitičko-podravska županija	0	0	0	0	0
Požeško-slavonska županija	0	0	0	0	0
Brodsko-posavska županija	0	0	0	0	0
Zadarska županija	3	3.095.432,43	1.547.716,21	3	1.432.473,05
Osječko-baranjska županija	2	1.437.653,29	718.826,64	2	680.624,13
Šibensko-kninska županija	2	1.304.201,47	652.100,73	2	524.703,67
Vukovarsko-srijemska županija	3	5.706.914,43	2.853.457,21	3	2.852.353,88
Splitsko-dalmatinska županija	**4**	**3.894.949,23**	**1.947.474,61**	**4**	**1.857.396,83**
Istarska županija	73	82.123.641,42	41.040.390,76	73	39.341.576,23
Dubrovačko-neretvanska županija	1	1.120.875,00	560.437,50	1	554.576,92
Međimurska županija	2	1.154.222,79	577.111,39	2	577.111,39
Grad Zagreb	0	0,00	0,00	0	0,00
Ukupno	**129**	**149.529.141,37**	**74.742.870,06**	**130**	**71.869.855,59**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Za mjeru 302 provedena su četiri natječaja. Do dana 04.siječnja 2017. isplaćeno je 71.869.855,59 kn. U grafikonu je vidljivo da je Istarska županija dobila najviše sredstava.

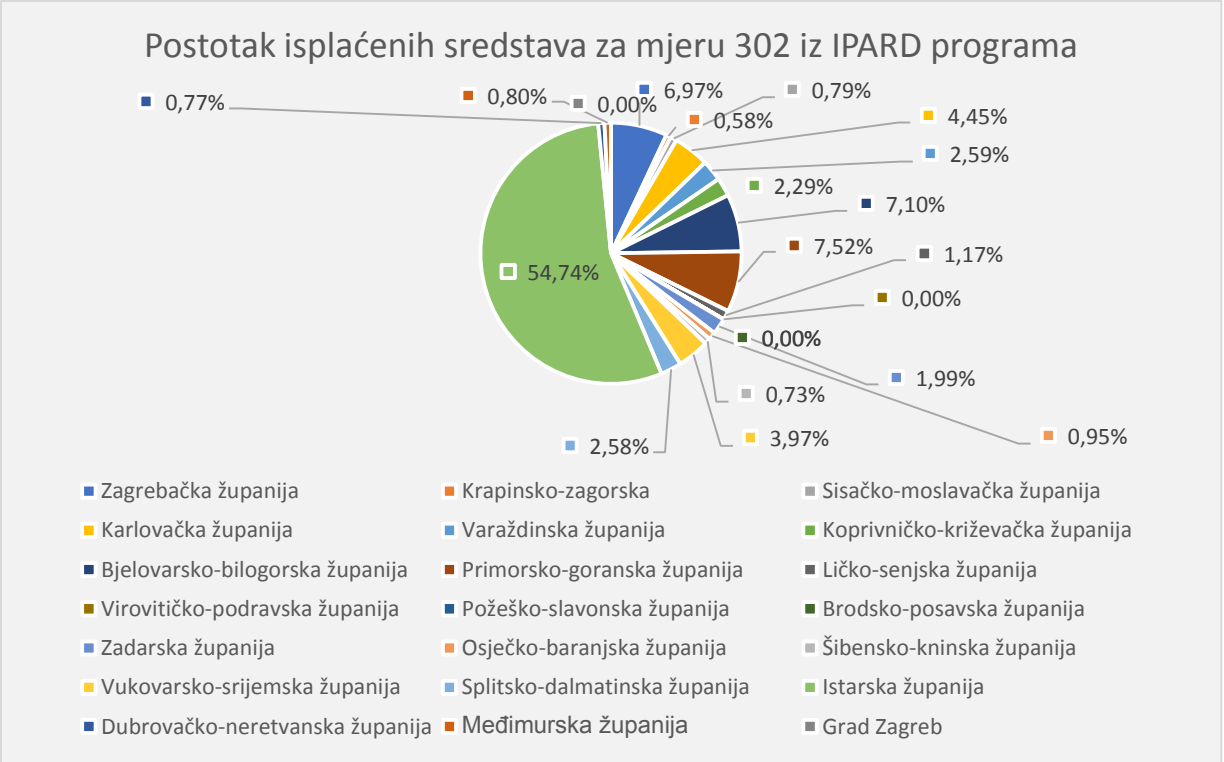
Isplaćeno joj je 39.341.576,23 kn (54,74%). Splitsko – dalmatinskoj županiji isplaćeno je 1.857.396,83 kn što čini 2,58% od ukupno isplaćenih sredstava.

Grafikon 4: Isplaćeni iznos potpore po županijama za mjeru 302

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz grafikona br. 4 vidljivo je da je za mjeru 302 najviše sredstava isplaćeno Istarskoj županiji, nakon nje slijede Primorsko-goranska te Bjelovarsko-bilogorska županija. Grad Zagreb, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija nisu ostvarile sredstva za mjeru 302.

Grafikon 5: Postotak isplaćenih iznosa potpore po županijama za mjeru 302

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnima na stranicama Ministarstva poljoprivrede [http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=4408]

Iz grafikona br. 5, kao i iz prethodnog, vidljivo je da je za mjeru 302 najviše sredstava isplaćeno Istarskoj županiji, 54,71%, nakon nje slijede Primorsko-goranska sa 7,52% te Bjelovarsko-bilogorska županija sa 7,10%. Grad Zagreb, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija nisu ostvarile sredstva za mjeru 302. Splitsko-dalmatinskoj županiji isplaćeno je 2,58% sredstava za mjeru 302.

2.6. EAFRD - Program ruralnog razvoja 2014.-2020.

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (Agricultural Fund for Rural Development, EPFRR/EAFRD) ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja kao i pojednostavnjenje njezine provedbe. Nadalje, poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007.-2013.g.

Financira se sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva strategije Europa 2020. EAFRD promiče održivi ruralni razvoj u cijeloj Europskoj uniji.

U prethodnom financijskom razdoblju, od 2007.-2013. programu je namijenjeno 96,4 milijarde eura. U novom financijskom razdoblju 2014.-2020. predviđeni proračun za poljoprivredni program i ruralni razvoj iznosi 95,57 milijardi eura, što je 24,4% od ukupnog

proračuna. Za Program ruralnog razvoja 2014.-2020. ukupna alokacija iznosi 2,383 milijardi eura, a Republici Hrvatskoj iz EAFRD fonda na raspolaganju će biti 2,026 milijardi eura. [43]

Opći ciljevi EAFRD programa su: jačanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora i poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima, zaštita okoliša izvan urbanih područja, te poticanje diverzifikacije ruralnog gospodarstva.

Korisnici sredstava iz EAFRD programa mogu biti:

1. Ruralni čimbenici, najaktivniji u lokalnim inicijativama za ruralni razvoj
2. Poljoprivredni gospodarski subjekti,
3. Poljoprivredne organizacije,
4. Udruge i sindikati,
5. Udruge za zaštitu okoliša,
6. Organizacije koje pružaju usluge u kulturi zajednice.

Od 20 mjera EAFRD programa 2014.-2020., na ruralni turizam odnose se mjera M6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja i mjera M7 - Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima.[44]

Aktivnosti EAFRD programa su:

1. Poticanje transfera znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
2. Jačanje konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede i povećanje održivosti gospodarstva,
3. Promicanje organizacije prehrambenog lanca i upravljanje rizicima u poljoprivredi,
4. Obnova, čuvanje i promicanje ekološke ovisnosti o poljoprivredi i šumarstvu,
5. Promicanje učinkovitosti resursa i pomak potpora prema niskim razinama ugljičnog dioksida i klimatski prilagodljivoj poljoprivredi, prehrani i šumarstvu,
6. Promicanje socijalne uključenosti, smanjenje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja.[45]

[43] Europski fondovi. Raspoloživo na: http://europski-fondovi.eu/eafrd [pristupljeno 20.06.2017.]
[44] Ruralni razvoj. Raspoloživo na: https://ruralnirazvoj.hr/mjere/ [pristupljeno 20.06.2017.]
[45] Europski fondovi. Raspoloživo na: http://europski-fondovi.eu/eafrd [pristupljeno 20.06.2017.]

2.7. Državne potpore

Državne potpore su prednosti koje poduzetnici ne mogu sami ostvariti na tržištu ili ih ostvaruju ali pod težim uvjetima. Posebno su raširene u zemljama s netržišnim gospodarstvima, no i mnoga tržišna gospodarstva ih koriste. Potpora je opravdana kada se tržišni neuspjeh ne može izravno sanirati ili kada ga tržište ne može riješiti bolje od države. Državne potpore uključuju mjere koje se ne odnose samo na izravne uplate korisnicima. Osim u obliku subvencije, državna potpora se dodjeljuje kao izuzeće od poreza, beskamatni zajam, stjecanje nekretnina ili zemljišta besplatno, povoljnija nabava roba i sl. Prednost koju prima poduzetnik dolazi „od države ili kroz državna sredstva" te se mora moći pripisati državu na bilo koji način. Dodjeljuje je državno tijelo, neovisno o razini na kojoj se nalazi ili javno i privatno tijelo koje je na to ovlastila država.[46]

Mogu imati značajne učinke na tržišno natjecanje između poduzetnika. Svrha državnih potpora je povratiti učinkovitost i povećati opće blagostanje građana. Državne potpore možemo svrstati u 3 temeljne kategorije: [47]

1. Regionalne državne potpore – potpore čiji je temeljni cilj poticanje gospodarskog razvitka manje razvijenih područja (područja koja zaostaju u razvitku u odnosu na ukupno gospodarstvo). Takvom potporom omogućuje se državama članicama da pomognu svojim dijelovima u kojima je gospodarska razvijenost ispod prosjeka u usporedbi s ostatkom države.
2. Horizontalne državne potpore – namijenjene su svim poduzetnicima i svim sektorima. Cilj im je rješavanje određenih problema koji mogu biti prisutni kod svih poduzetnika u svim regijama, stoga u znatno manjoj mjeri narušavaju tržišno natjecanje od sektorskih državnih potpora.
3. Sektorske državne potpore – dodjeljuju se određenom poduzetniku ili svim poduzetnicima u okviru određene gospodarske djelatnosti.

Potpore se dodjeljuju primjenom različitih instrumenata.

Najčešće korišteni instrumenti dodjele državnih potpora su:

Subvencije - pojavljuju se u obliku izravnih subvencija, subvencija kamate i oprosta duga po osnovi zajma.

[46] Mintas Hodak, Lj. ur. 2004. *Uvod u Europsku Uniju,,* Zagreb, MATE d.o.o., str. 178-181.
[47] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str, str. 286; 304.305.

Porezna izuzeća, oprost poreznog duga i doprinosa – čine ju državne potpore dodijeljene poduzetnicima kroz instrumente poreznih izuzeća, oprosta poreza i doprinosa, oprosta duga, oprosta potraživanja, preuzimanje kredita od strane države.

Udjeli u temeljnom kapitalu – ako je riječ o poduzetniku u teškoćama, država svoja potraživanja može pretvoriti u udjel u temeljnom kapitalu. Na taj način postaje „suvlasnikom" tog poduzetnika. Ovom obliku potpore nije cilj stvaranje dobiti i prodaja državnog vlasništva uz povoljnije uvjete.

Povoljniji krediti – pojavljuju se u obliku kredita koje država izravno dodjeljuje poduzetnicima uz kreditne uvjete koji su povoljniji od tržišnih. U pravilu, namijenjeni su poduzetnicima u teškoćama koji na tržištu ne bi mogli dobiti kredit. Podrazumijevaju kamatne stope niže od tržišnih, dulje vrijeme počeka otplate i dr.

Porezni dug - država nekim poduzetnicima tolerira neizvršavanje njihovih obveza, zapravo, kreditira ih. Na taj način porezni dužnik dobiva neizravnu državnu pomoć. Ovaj instrument se tretira kao i dodjela povoljnijih kredita.

Državna jamstva – država se pojavljuje kao jamac poduzetniku u nekom kreditnom poslu. Ovaj instrument omogućuje korisniku da dobije kredit uz povoljnije uvjete od onih na financijskim tržištima. [48]

Temeljem Strategije razvoja turizma RH do 2020. godine, Strategije Vladinih programa za razdoblje 2015.-2017., Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu, Zakona o izvršavanju državnog proračuna Republike Hrvatske za 2017. godinu (Narodne novine broj, 119/16) i Zakona o državnim potporama (Narodne novine, broj 47/14), nakon objavljenog Javnog poziva za kandidiranje projekata za dodjelu bespovratnih sredstava temeljem Programa „Konkurentnost turističkog gospodarstva od 27. veljače 2017. godine te dostavljenog prijedloga projekata za sufinanciranje iz Zapisnika Povjerenstva, ministar Gari Cappelli donio je odluku o odabiru projekata temeljem Programa „Konkurentnost turističkog gospodarstva". U nastavku će biti navedena tri primjera odobrenih projekata preko Ministarstva turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji.[49]

[48] Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o., str 289-291.
[49] Ministarstvo turizma Republike Hrvatske. Raspoloživo na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=370 [pristupljeno 20.06.2017.]

Tablica 7: Program "Konkurentnost turističkog gospodarstva"

Mjera A3 - ostali ugostiteljski objekti za smještaj		
Broj	**Podnositelj zahtjeva**	**Iznos potpore**
1	Naputica.d.o.o, Baška Voda	50.000,00 kn
2	Gip Jurić, Podstrana	50.000,00 kn
3	Lumin j.d.o.o., Split	50.000,00 kn
4	Rina-commerce d.o.o., Stomorska	80.000,00 kn
	Ukupno	**230.000,00 kn**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnim na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=370

Za mjeru A3 – ostali ugostiteljski objekti za smještaj, dodijeljeno je 230.000,00kn u Splitsko-dalmatinskoj županiji putem državnih potpora.

Tablica 8: Program "Konkurentnost turističkog gospodarstva"

Mjera A5 - objekti u domaćinstvu - bazeni		
Broj	**Podnositelj zahtjeva**	**Iznos potpore**
1	Mladen Kuzmanić, Supetar	40.000,00 kn
2	Vedran Muše, Split	40.000,00 kn
3	Vesna Vitaljić, Kaštel Novi	40.000,00 kn
4	Ivica Zujić, Split	40.000,00 kn
5	Mira Meštrović, Split	40.000,00 kn
6	Ivka Brkić, Split	40.000,00 kn
7	Ante Roguljić, Kučine	40.000,00 kn
8	Grgo Gunjača, Podstrana	40.000,00 kn
9	Mario Ugrina, Trogir	40.000,00 kn
10	Ivan Ćavar, Kaštel Gomilica	39.000,00 kn
11	Margareta Livaković, Kaštel Lukšić	40.000,00 kn
12	Ela Milas, Kaštel Kambelovac	40.000,00 kn
13	Nada Šućur, Split	26.000,00 kn
14	Vice Pojatina, Imotski	40.000,00 kn
15	Ivana Matković, Kamenmost	40.000,00 kn
16	Slađana Vuksan, Baška Voda	40.000,00 kn
17	Tomislav Bikić, Split	40.000,00 kn
18	Marija Popić, Imotski	40.000,00 kn
19	Goran Čavka, Kaštel Sućurac	40.000,00 kn
20	Mario Jukić, Donji Proložac	40.000,00 kn
21	Darijo Jukić, Nečujam	40.000,00 kn
22	Ante Šućur, Imotski	40.000,00 kn
23	Katica Barbić, Donji Proložac	40.000,00 kn
24	Marina Zeljko, Split	40.000,00 kn
25	Goran Odak, Split	40.000,00 kn

26	Ante Dropuljić, Podstrana	40.000,00 kn
27	Viktor Dropuljić, Donji Proložac	40.000,00 kn
28	Stipe Leko, Donji Proložac	40.000,00 kn
29	Denis Neretljaković, Split	40.000,00 kn
30	Maja Brčić, Kaštel Novi	40.000,00 kn
31	Božica Guček, Kaštel Novi	40.000,00 kn
32	Antonija Babić, Stobreč	40.000,00 kn
33	Branko Bago, Imotski	40.000,00 kn
34	Mirko Kavelj, Lokvičići	40.000,00 kn
35	Ante Šerlija, Imotski	40.000,00 kn
36	Keti Vrandečić, Pučišća	40.000,00 kn
37	Jadranka Luketin, Split	40.000,00 kn
38	Mario Tolić, Donji Proložac	40.000,00 kn
39	Slobodanka Srzić, Makarska	40.000,00 kn
40	Neda Ujević, Krivodol	40.000,00 kn
41	Vjekoslav Biloš, Krivodol	40.000,00 kn
42	Zlatko Đapić, Kaštel Štafilić	40.000,00 kn
43	Željko Kukulj, Imotski	40.000,00 kn
44	Željko Topić, Imotski	40.000,00 kn
45	Damir Kljenak, Krivodol	40.000,00 kn
46	Mila Žužul, Krivodol	40.000,00 kn
47	Marija Žužul, Grubine	40.000,00 kn
48	Anka Bulj, Solin	40.000,00 kn
49	Meri Radan, Okrug Gornji	40.000,00 kn
50	Branko Ugrin, Okrug Gornji	40.000,00 kn
51	Ivana Knezović, Žrnovnica	40.000,00 kn
52	Eduard Alfirević, Ostrvica	40.000,00 kn
53	Jozo Kožul, Podstrana	40.000,00 kn
54	Joško Kukavica, Imotski	40.000,00 kn
55	Maja Zelić, Klis	40.000,00 kn
56	Ivan Čović, Srinjine	40.000,00 kn
57	Željko Mužinić, Srinjine	40.000,00 kn
58	Ljilja Udovičić, Kaštel Stari	40.000,00 kn
59	Lordan Ljubenkov, Solin	40.000,00 kn
	Ukupno	**2.345.000,00 kn**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnim na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=370

Za mjeru A5 – objekti u domaćinstvu (bazeni), dodijeljeno je 2.345.000,00 kn u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Tablica 9: Program "Konkurentnost turističkog gospodarstva"

Mjera B - razvoj posebnih oblika turizma		
Broj	**Podnositelj zahtjeva**	**Iznos potpore**
1	Dalmatia Aurea d.o.o., Trogir	30.000,00 kn
2	Obrt En Ten Tini, Solin	20.000,00 kn
3	Anno Med d.o.o., Vis	30.000,00 kn
4	Obrt M.B.Božidar, Omiš	30.000,00 kn
5	Šjor Bepo d.o.o., Bol	20.000,00 kn
6	Obrt Marin, Dugi Rat	30.000,00 kn
7	Nautika centar Nava d.o.o., Split	20.000,00 kn
8	Stella Mediterranea d.o.o., Klis	30.000,00 kn
9	Obrt Posejdon, Jesenice	30.000,00 kn
10	Bruštulin d.o.o., Podstrana	30.000,00 kn
11	Obrt Park prirode, Sutivan	30.000,00 kn
12	Aktivni odmor d.o.o., Split	20.000,00 kn
13	Obrt Budanko Travel, Makarska	20.000,00 kn
14	Obrt „Val“, Jelsa	30.000,00 kn
15	Rančić j.d.o.o., Sinj	20.000,00 kn
16	Obrt Brattia Travel, Supetar	20.000,00 kn
17	Artus Carta d.o.o., Kaštel Gomilica	20.000,00 kn
	Ukupno	**430.000,00 kn**

Izvor: izrada autora prema podacima dostupnim na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=370

Za mjeru B – razvoj posebnih oblika turizma, dodijeljeno je 430.000,00 kn u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

3. TEORIJSKE ODREDNICE RURALNOG TURIZMA

3.1. Turizam kao djelatnost

Turizam ima brojne definicije, ali još uvijek nema općeprihvaćenu definiciju u svim zemljama. U većini zemalja prihvaćena je opća koncepcijska definicija koja glasi: „Turizam uključuje aktivnosti proizašle iz putovanja i boravka osobe izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju“[50]

On je postao društvena i ekonomska pojava koja obilježava suvremene civilizacijske tokove razvijenog dijela međunarodne zajednice. Jedno je od općih obilježja vremena u kojem živimo.[51] Turizam tek od sredine 80-tih godina ima određenu ulogu u EU kao službeno područje europske politike. Europska zajednica 1990. Godinu proglasila je europskom godinom turizma.[52]

Najunosnija je djelatnost, posebice u primorskom dijelu tijekom ljeta. O turizmu kao masovnom fenomenu može se govoriti unazad šezdesetak godina. Nakon II. Svjetskog rata prvo se obnavlja turistička infrastruktura koja je uništena u ratnim razaranjima. Tijekom gospodarske ekspanzije, 1960-ih, počeli su se graditi mnogobrojni turistički objekti, hoteli, marine, kampovi, turistička naselja. Početkom 1990-ih pretvorbom i privatizacijom turističkih poduzeća mijenja se vlasnička struktura. Tijekom Domovinskog rata turizam gotovo zamire. Do novog zamaha dolazi nakon 1995.,a naročito nakon 2000. kada se bilježi snažan porast broja stranih turista. Tada se Hrvatska pozicionira u vrh svjetske turističke potražnje.[53]

Hrvatska pripada zemljama koje privlače posjetitelje odlikama svog prirodnog prostora i bogatstvom kulturno-povijesne baštine, više no kvalitetom i raspoloživošću turističkih atrakcija. Najvažnija prirodna atrakcija je more, razvedena obala, mnoštvo otoka kao i brojne očuvane plaže. Osim prirodnih atrakcija vezanih uz more, Hrvatska ima brojne atrakcije povezane s krškim fenomenima kao što su slapovi, nacionalni parkovi, parkovi prirode.[54]

[50] Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., 2011, *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Školska knjiga, Zagreb, str. 30.
[51] Dulčić, A., 1991., *Turizam: načela razvoja i praksa*, Institut za turizam Zagreb, Zagreb, str. 47.
[52] Petrić, L., 2003, *Osnove turizma*, Ekonomski fakultet Split, Split, str. 170.
[53] Hrvatska.eu Turizam. Raspoloživo na: http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1 [pristupljeno 05.06.2017.g.]
[54] Vlada Republike Hrvatske, *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.godine*, Zagreb, 2013, str 5

3.2. Vrste i specifični oblici turizma u Republici Hrvatskoj

Turizam je vrlo složena i slojevita društveno – ekonomska pojava. Moguće ga je analizirati i raščlanjivati po različitim kriterijima. U praksi je česta pojava na masovni i alternativni.

U početku, masovni turizam imao je pozitivno značenje, ali već 1970-ih kod većine znanstvenika poistovjećuje se s nečim krajnje negativnim i nepoželjnim. Kao suprotnost tom obliku turizma, pojavljuje se alternativni turizam. Njegov cilj je tražiti alternativu sadržajima i ponašanju u turizmu sa svrhom da se turizam unaprijedi. U svom cilju je i uspio, te su se dogodile kvalitativne strukturne promjene u turističkoj ponudi na globalnoj razini.[55] Zahvaljujući alternativnom turizmu, stvorili su se specifični oblici turizma. Njih je moguće svrstati u dvije skupine:[56]

1. Specifični oblici turizma temeljeni na prirodnim resursima

Zdravstveni turizam – „Predstavlja granično područje medicine i turizma, u kojem gospodarski subjekti iz područja turizma i zdravstvene ustanove organiziraju boravak turista u klimatskim i lječilišnim mjestima prvenstveno radi prevencije oboljenja, rehabilitacije, ali i liječenja uz pomoć prirodnih činitelja“[57]

Sportsko – rekreacijski turizam – „Poseban oblik turizma u kome prevladavaju sportski motivi za putovanje i boravak u određenim turističkim mjestima i centrima“[58]

Nautički turizam – „Ukupnost svih odnosa i usluga (opskrba vodom, gorivom, električnom energijom, namirnicama, uslugama vezanim za rekreaciju, odmor, šport, ugostiteljskim i hotelskim uslugama,…) koje nastaju kretanjem ljudi na plovnim objektima po moru u turističke svrhe, a ti objekti mogu biti u privatnom ili tuđem vlasništvu.“[59]

Ekoturizam – „Razumijeva putovanje i boravak turista u pravilu na zaštićenim prirodnim područjima radi istraživanja obrazovanja ili uživanja u okolišu, njegovim divljim biljnim i životinjskim vrstama te kulturnim atrakcijama na određenom području.“[60]

[55] Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., 2011., *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Zagreb, Školska knjiga, str. 39.
[56] Bartoluci, M., 2013, *Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva,* Školska knjiga, Zagreb, str. 186.
[57] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 222.
[58] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 271.
[59] Gračan, D., Radnić, R. A., Uran, M., 2011, *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji,*Sveučilište u Rijeci, Opatija, str. 190.
[60] Bartoluci, M., 2013, *Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva,* Školska knjiga, Zagreb, str. 190.

Ruralni turizam - „Ruralni se turizam zamišlja kao čista gospodarska aktivnost koja ne oštećuje okoliš kao što ga oštećuju proizvodnja, rudarstvo, sječa šuma i intenzivna agrarna proizvodnja.“[61]

2. Specifični oblici turizma temeljeni na posebno pripremljenim resursima (tematski i zabavni parkovi, vjerski turizam, kongresni, gastronomski, kulturno-povijesni, urbani turizam, vinske ceste, putopisi i dr.

Specifični oblici turizma organizirani su na individualnoj osnovi kao neovisne i homogene aktivnosti manjih skupina te osiguravaju dugoročan lokalno kontroliran i uređen razvoj. Mogu donijeti veće prihode svim subjektima, zaposliti više lokalnog stanovništva, te smanjiti sezonski utjecaj. Obuhvaćaju putovanja radi upoznavanja lokalne kulture i očuvanja autentičnih vrijednosti. Tržište ovakvih oblika turizma je homogenije i neovisnije od masovnog turističkog tržišta.

[61] Bartoluci, M., 2013, *Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva,* Školska knjiga, Zagreb, str. 190.

Tablica 10: Vrste turizma (turističkih kretanja)

Prema trajanju boravka turista	***Prema stupnju mobilnosti turista***	***Prema dobnoj strukturi turista***	***Prema nacionalnoj pripadnosti turista***	
izletnički	stacionarni	dječji	domaći	
vikend	mobilni	omladinski	inozemni	
boravišni	tranzitni	obiteljski		
		"treće dobi"		
Prema načinu organizacije putovanja	***Prema tržištu na kojem se odvija organizacija putovanja***	***Prema broju sudionika***	***Prema godišnjem dobu***	
individualni	emitivni	individualni	ljetni	
organizirani	receptivni	grupni	zimski	
mješoviti				
Prema prostornom obuhvatu	***Prema vremenu kada je određeni resurs najaktivniji***	***Prema prostoru na kojem se odvija turističko putovanje***	***Prema utjecaju na platnu bilancu***	***Ostale vrste***
lokalni	predsezonski	primorski	aktivni	elitni
regionalni	sezonski	planinski	pasivni	incentive
nacionalni	posezonski	termalno-kupališni		radnički
međunarodni	izvansezonski	jezerski		socijalni
interregionalni		seoski		sindikalni
intraregionalni		gradski		

Izvor: Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., 2011., *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav,* Zagreb, Školska knjiga, str. 38

3.3. Ruralni turizam

„Prema definiciji Vijeća Europe ruralni turizam je turizam na seoskom području sa svim aktivnostima koje se provode na tom području gdje vlada harmonična sredina, odsutnost buke, očuvani okoliš, komunikacija s domaćinima, domaća hrana te upoznavanje pa i participacija u seljačkim poslovima.“[62] Prema posljednjem popisu stanovništva, 2011.g. u RH živi 4.284.889 stanovnika.

Ruralni turizam je oblik turizma koji obuhvaća sve aktivnosti u ruralnom području. Neke od aktivnosti su:

1. Ture po ruralnom prostoru (primjerice pješačenje, jahanje, bicikl ture i sl.)
2. Aktivnosti na vodi (ribolov, plivanje, rafting, jedrenje)
3. Aktivnosti u zraku
4. Sportske aktivnosti (golf, penjanje po stijenama)
5. Otkrivanje zanimljivosti (poljoprivredna poduzeća)
6. Kulturne aktivnosti (arheologija, folklorne grupe, tečajevi ručnog rada)
7. Aktivnosti zdravstvenog karaktera[63]

Razlika između ruralnih i urbanih područja u Republici Hrvatskoj temelji se na teritorijalnoj podjeli. Manje administrativne jedinice, općine, smatraju se ruralnim, a gradovi urbanim područjem. Na ruralni prostor otpada oko 93% kopnene površine Hrvatske gdje živi oko 1/5 stanovništva.[64]

3.3.1. Oblici ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj[65]:

1. Seoski turizam – „Seoski turizam razumijeva povremeni boravak u seoskoj sredini koji posjetiteljima, osim čistog zraka i prirodnog ambijenta, pruža različite mogućnosti aktivna sudjelovanja u životu i radu na seoskom gospodarstvu te u različitim svečanostima i drugim manifestacijama“[66]
2. Vinski turizam – „Vinski turizam je putovanje koje se odnosi na vinarije i vinske regije kao oblik marketinške niše, razvoja destinacije i pogodnostima direktne prodaje i marketinga kao dijela industrije vina“[67]

[62] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 368.
[63] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu ,Split, str. 370.
[64] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 385.
[65] Baćac, R., 2011. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom, Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja*, Hrvatska, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, str. 18.
[66] Bartoluci, M., 2013, *Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva,* Školska knjiga, Zagreb, str. 191.
[67] Razović, M., *Vinski turizam kao posebni oblik turističke ponude Dalmacije,* izvorni znanstveni rad, str. 56.

3. Gastro turizam
4. Lovni turizam i ribolovni turizam – „Poseban pod oblik turizma u kojem svoje slobodno vrijeme ljudi upražnjavaju lovom i ribolovom te se smatraju specifičnim dijelom turističke potražnje“[68]
5. Turizam u nacionalnim parkovima i parkovima prirode
6. Vjerski turizam – „Vjerski turizam može se definirati kao oblik turističkih kretanja kojima turisti nastoje zadovoljiti potrebe religijskog i duhovnog karaktera. Ovaj oblik se često naziva i hodočasnički turizam. U centru zbivanja je posjet hodočasnika sakralnim objektima (crkvama, hramovima i dr.) koji na taj način putem turističke potrošnje izravno potpomažu očuvanju kulturne i povijesne baštine.“[69]
7. Kulturni turizam – „Kulturni turizam označava kretanje ljudi uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihova mjesta stanovanja s namjerom prikupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe“[70]
8. Pustolovni turizam (avanturistički) – „Pustolovni turizam nudi uzbudljiv odmor turistima koji kupuju pustolovno iskustvo osmišljeno i organizirano da osigura maksimalnu djelotvornost, a nudi zajedno putovanje, boravak te sport i rekreaciju u prirodi.“[71]
9. Zdravstveni turizam (toplice)

[68] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 292.
[69] Pirjevec, B. I Kesar, O., 2002, *Počela turizma*, Mikrorad d.o.o., Zagreb, str. 16.
[70] Jelinčič, D. A., 2009, *Abeceda kulturnog turizma*, Meandarmedia Zagreb, Zagreb, str. 43.
[71] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 295.

Slika 1: Shematski prikaz međuodnosa ruralnog turizma, seoskog turizma i turizma na seoskom obiteljskom gospodarstvu

Izvor: Baćac, R., 2011. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom, Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja*, Hrvatska, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, str. 18

Agroturizam je oblik seoskog turizma u kojem pripadnici lokalne zajednice nude obilazak u sklopu vlastitoga poljoprivrednog objekta i na taj način dopuštaju posjetitelju izravno sudjelovanje u iskustvu sadnje, žetve/berbe i procesiranja hrane određenog lokaliteta, kao što su kokosovi orasi, ananas, šećerna trska, kukuruz ili bilo koji drugi proizvod koji posjetitelj inače ne susreće u domicilnoj zemlji. Često poljoprivrednici nude i priliku za boravak na vlastitoj farmi te za obrazovanjem. Najveću dobrobit od agroturizma ostvaruje lokalno stanovništvo, a ne turistički radnici ili hoteli.[72]

[72] Jelinčić, D. A., 2007. *Agroturizam u europskom kontekstu,* Zagreb, str. 270.

3.3.2. Strategija razvoja ruralnog turizma

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju ostvaruju se velike mogućnosti za korištenje fondova Europske unije u sufinanciranju različitih projekata. Prije svega, na raspolaganju su strukturni fondovi (Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond), Kohezijski fond te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2007.-2013. godine polazila je od pretpostavke da promjene u razvoju ruralnog prostora Hrvatske traže bitno poboljšanje uvjeta za rad i život stanovništva na tom prostoru. Kvaliteta načina života ruralnog stanovništva uvelike se poboljšava, a razlike životnog standarda između ruralnog i urbanog stanovništva se smanjuju. Dinamičke veze između sela, manjih gradova i gradskih područja doprinose razvoju gospodarstva u cjelini. Ruralna područja se brzo prilagođavaju gospodarskim, društvenim, ekološkim, kulturnim i tehnološkim promjenama te se potpuno integriraju u tržišno gospodarstvo.[73]

Strategija razvoja turizma RH do 2020. ima veliko značenje, prvenstveno u definiranju osnovnih obilježja i ograničenja te smjernica i procjena budućeg razvoja. Iskustva drugih zemalja koje su prošle put kojim Hrvatska ide pokazuju da je moguće povlačiti sredstva za velik broj različitih razvojnih projekata u sferi javne infrastrukture za razvoj turizma ali i u sferi privatnih poduzetničkih pothvata. Hrvatska kao turistička destinacija svake godine ostvaruje sve bolje rezultate ali nudi i sve više različitih ponuda. Veliko značenje u raznolikosti ponuda ima ruralni turizam. Sve češće primjećujemo turističke priče povezane s ruralnim, sportskim, avanturističkim ili nekim drugim oblikom turizma. U strategiji razvoja turizma do 2020. g. ruralni turizam definiran je kao jedan od deset turističkih proizvoda na kojem se bazira budući razvoj turizma. Osnovni ciljevi strategije ruralnog razvoja turizma Splitsko – dalmatinske županije su:

1. Identificirati koncept i strategiju razvoja te provedbeni program razvoja ruralnog turizma s naglaskom na Dalmatinsku zagoru te kontinentalne dijelove otoka,
2. Stvoriti osnovu za poticanje razvoja ruralnog turizma kao važnog dijela ukupne turističke ponude sa svrhom oblikovanja konkurentnog i tržišno prepoznatljivog turističkog proizvoda.[74]

Ključni faktori uspjeha ruralnog turizma su:

[73] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 7.
[74] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 405.

1. Multidisciplinarni pristup koji uključuje ekonomsku, ekološku i sociokulturnu analizu.
2. Nužna stalna konzultacija sa poduzetnicima, javnom upravom, OPG-ovima, jedinicama lokalne samouprave, turističkim zajednicama i dr.
3. Otvorenost strategije za javnost organiziranjem javnih rasprava, korištenjem medija i dvosmjerne komunikacije.
4. Donošenje strategije ne završava njenom izradom – dugoročni projekti koji trebaju biti fleksibilni i spremni na poboljšanja s obzirom na stalne promjene u okruženju.[75]

3.4. Razvitak ruralnog turizma u RH

Ruralni prostor obuhvaća oko 90% ukupne površine Republike Hrvatske. Nešto više od 50% površine je poljoprivredno, a oko 30% čini šumsko zemljište. Razvoj ruralnog turizma treba sagledavati kroz nekoliko segmenata, a to su: organizacija, obrazovanje, financije, zakonodavstvo, marketing te partnerstvo i prekogranična suradnja. Temeljni nositelj razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj predstavlja turističko seljačko gospodarstvo. Seljačko domaćinstvo je seosko gospodarstvo, upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi a pruža ugostiteljske usluge i usluge u seljačkom domaćinstvu sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti.[76] To je manja gospodarska cjelina koja je smještena u turistički atraktivnom ruralnom području. U rad su uključeni članovi obitelji. U načelu, poljoprivredno obiteljsko seljačko gospodarstvo koje pruža i turističke usluge stječe status turističkog obiteljskog gospodarstva. Turističke usluge vezane su za ponudu smještaja i hrane ali i dodatnih aktivnosti. Primjerice, razne radionice, stari zanati, mogućnost sudjelovanja u pripremi tradicionalnih jela, iznajmljivanje konja za jahanje, berbe voća i povrća i dr. Turističko seljačko gospodarstvo u sklopu svoje turističke ponude može pružati i smještaj gostiju na vlastitom gospodarstvu, ponudu vlastitih proizvoda, degustiranje i kušanje vina i rakije, organiziranje izleta, kampiranje.[77]

Glavna odrednica ruralnog turizma je povezanost poljoprivrede i turizma. Na taj način se seljačka gospodarstva potiču da posjetiteljima ponude vlastite gastro proizvode. U Dalmaciji se posebno ističe maslinarstvo i ekološka proizvodnja maslinovog ulja, tradicija vinogradarstva i vinarstva. Zajednički ključni elementi ruralnog turizma u svim ruralnim destinacijama su:

[75] Krajinović, A., Čičin, Š. D., i Predovan, M., 01/2011. *Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice,* Izvorni znanstveni članak UDK: 338.2:338.484:631(497.5) Oeconomica Jadertina 1/2011. 379.845:910.4:005.32(497.5), str 5
[76] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 386.
[77] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 370.

1. Ruralno okruženje / mirna sredina
2. Očuvani okoliš
3. Smještaj u tradicionalnim seoskim domaćinstvima
4. Bed & Breakfast ili drugi oblik smještajne jedinice
5. Komunikacija sa domaćinima
6. Tradicionalna ruralna gastronomija
7. Upoznavanje poljoprivrednih aktivnosti i ostalih aktivnost vezanih uz smještaj
8. Eksterne usluge (gastronomija, kulturno- povijesna baština i sl.)[78]

U periodu od 1995. do 1999. godine Vlada je donijela Nacionalni program „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu, s naglaskom na održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru". Istarska županija prva je krenula u organizirani razvoj ruralnog turizma,stoga nas i ne čudi činjenica da je ruralni turizam najbolje razvijen u Istri.[79]

Kao pozitivni motivi za bavljenje ruralnim turizmom ističe se uređenje gospodarstva. Ono podrazumijeva višak prostora (najčešće tradicijska kuća, stara štala ili neki drugi gospodarski objekt) koji nema funkciju i ne predstavlja financijski teret, a može se adaptirati u turističke svrhe. Drugi pozitivan motiv je višak vlastitih proizvoda koji se ne mogu plasirati na vanjskom tržištu, a mogu se ponuditi direktno na gospodarstvu kroz usluge prehrane. Želja za komuniciranjem i predstavljanjem vlastitog načina života na selu (prezentacija baštine i tradicije) također je jedan od pozitivnih motiva za bavljenje ruralnim turizmom.[80]

3.4.1. Ruralni turizam Istarske županije

Najveći broj registriranih turističkih seljačkih gospodarstava je u Istarskoj županiji koja ujedno ima i najdužu tradiciju u ruralnom turizmu. Županijska skupština Istre i Istarska turistička zajednica kreiraju novu koncepciju turizma uz sljedeće korake:

1. Kvalitetno restrukturirati postojeće objekte,
2. Unaprijediti dodatnu ponudu kroz organiziranje manifestacija, kreiranje biciklističkih i pješačkih staza,
3. Odrediti vrijednost ruralnih područja istarskog poluotoka kroz selektivne razvojne programe kao što su agroturizam, vinske ceste, kušaonice i dr.

[78] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 12.
[79] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 24.
[80] Baćac, R., 2011. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom, Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja*, Hrvatska, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, str. 24.

Glavni element za uspješan ruralni turistički razvoj bila je financijska potpora banaka, a potom marketinška aktivnost na domaćem i svjetskom tržištu u organizaciji turističkih zajednica te domaćih i stranih turoperatora.[81]

3.4.2. Ruralni turizam u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Dalmacija je izuzetno atraktivna turistička regija. Dalmatinska zagora kao i ne priobalno područje dalmatinskih otoka, izuzetno su povoljni za razvijanje ruralnog turizma. Karakterizira ih proces ekonomske i demografske degradacije a u takvim uvjetima razvijanje ruralnog turizma može doprinijeti poboljšanju opće sociogospodarske slike područja. Dalmatinska zagora obuhvaća gorsko zaleđe od Šibenika do Ploča. Pod tim terminom podrazumijeva se prostor zaobalja Splitsko – dalmatinske i Šibensko – kninske županije. Prostorni plan Splitsko – dalmatinske županije dijeli teritorij na 3 cjeline: Priobalje (14% teritorija), otoci (20% teritorija) i zaobalje (64% teritorija).

Prirodni resursi na ovom području omogućuju bavljenje tzv. outdoor aktivnostima kao što su: planinarenje, šetanje, penjanje, ribolov, vožnja bicikla, te brojne rekreativne i avanturističke aktivnosti na rijekama. Većina sela ima svoju povijesnu priču, a stare tvrđave, narodni običaji, folklor te brojni drugi običaji pronalaze svoje mjesto u ponudi ruralnog turizma. Za područje Dalmatinske zagore predložena je izgradnja golf terena kao i pratećih smještajnih objekata, uređenje etno-eko sela te gradnja sportsko-rekreativnog centra Cetina. Nadalje, pomoću brošure„Vinskih puti“ obogaćuje se turistička ponuda, poboljšava plasman postojećih vinarija, potiče nastajanje novih vinarija na području Splitsko – dalmatinske županije a samim time unapređuje i vinogradarska proizvodnja. Bržem razvitku ruralnog turizma ovog područja pomažu i nove brošure „Maslinovi puti“ i „Kulturni vodič Zagore“.

Splitsko – dalmatinska županija nudi nekoliko programa i poticaja projektima u ruralnom turizmu. Jedan od je Program etno- eko sela. Navedenim programom odobravaju se sredstva za poticanje obnove raseljenih i zapuštenih sela u Splitsko – dalmatinskoj županiji u cilju stvaranja etno – eko sela kao i obogaćivanja turističke ponude. Projekti financirani od strane međunarodnih fondova, koji potiču razvoj ruralnog turizma su: CARDS, IPA, AMAMO i IPARD. Za razvitak ruralnog turizma ove regije naročito je zanimljiv prostor Dalmatinske zagore. Prostor je specifičan po bogatoj prirodnoj osnovi koja se očituje ponajprije kroz obilje vode rijeke Cetine i imotskih jezera.[82]

[81] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 401.
[82] Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split, str. 405.

Ključni ciljevi razvoja ruralnog turizma Dalmatinske zagore su sljedeći: [83]

1. Tržišno orijentirani razvoj temeljen na tradicijskoj i ekološkoj tematizaciji,
2. Turistička valorizacija zaleđa,
3. Valorizacija postojećih resursa putem kreiranja dodatnih atrakcija,
4. Očuvanje ruralnog prostora Splitsko – dalmatinske županije
5. Zaštita prirodnih, kulturnih i povijesnih resursa,
6. Stvaranje preduvjeta za zadržavanje i povratak stanovništva u ruralna predjela,
7. Očuvanje tradicionalne arhitekture,
8. Oživljavanje poljoprivrede i proizvodnja zdrave hrane,
9. Oživljavanje lokalnih starih zanata kroz turizam,
10. Stvaranje internacionalno prepoznatljivog i konkurentnog proizvoda ruralnog turizma.

Glavni problem razvoja ruralnog turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji su neriješeni imovinsko-pravni odnosi. Iz tih razloga, pojedinci koji bi i željeli koristiti sredstva iz EU fondova i financijske potpore banaka nisu u mogućnosti to učiniti dok god se imovinsko-pravni odnosi ne riješe.

3.5. Turistička ponuda (proizvodi) ruralnog turizma Splitsko – dalmatinske županije

Ruralni turizam Splitsko – dalmatinske županije predstavlja skup turističkih proizvoda koji se temelje na već postojećim prirodnim resursima, kulturnoj baštini, karakteristikama tradicionalnog ruralnog načina života i lokalne arhitekture. Kao takav, definira oblike turističkih proizvoda koji se mogu profesionalno oblikovati i komercijalizirati na turističkom tržištu.

Turistička ponuda:

1. Rekreacija u prirodi – u ovaj oblik ponude spada pješačenje, biciklizam, jahanje, šetnja, aktivnosti na jezerima i rijekama, aktivnosti u zraku, izleti i radionice, planinarenje, penjanje.
2. Gastronomija – u ovu vrstu ponude ubrajaju se dani posvećeni određenoj vrsti jela ili pića, vinske ceste i kušaonice, seoska domaćinstva i ruralne kuće za odmor.

[83] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 87.

3. Događaji – u ponudu događaja ubrajaju se razni festivali, karnevali, koncerti, ceremonije, javne izložbe, sajmovi, proslave.
4. Kultura i povijest – obuhvaća muzeje, arhive, tvrđave, utvrde, knjižnice, festivale, arheološka nalazišta.
5. Vikend na selu – vikend na selu može se iskoristiti za vikend odmore, razne aktivnosti u prirodi, radionice i istraživanje
6. Touring – za potrebe ruralnog turizma fokusira se na tura scenografije, seoske i gastronomske ture, ture proučavanja biljnog i životinjskog svijeta, ture kulturološko povijesnih artefakata.[84]

[84] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 91-97.

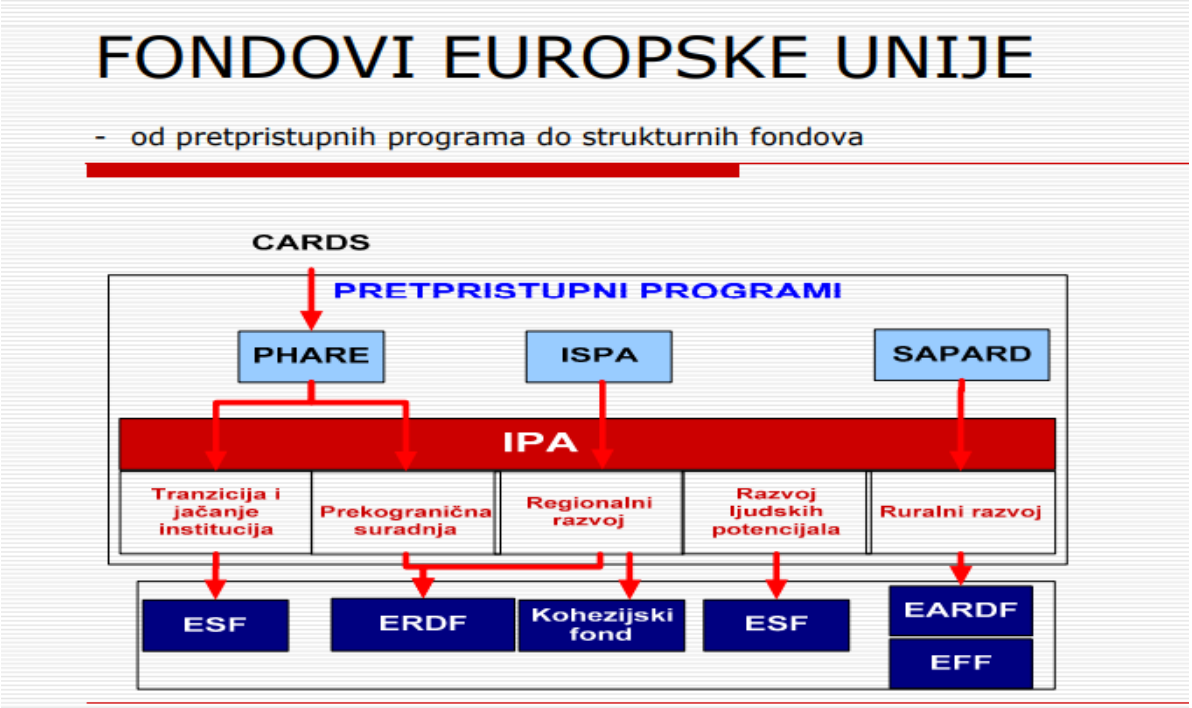
4. FINANCIJSKI ASPEKT RURALNOG TURIZMA

Ciljevi poticanja financiranja ruralnog turizma na ruralnim područjima Splitsko – dalmatinske županije temelje se na potrebi za:

1. Razvojem turističke ponude i usluga u ruralnim područjima, kao novog turističkog proizvoda,
2. Očuvanjem ruralnih područja,
3. Obnovi tradicijskih i ambijentalnih kuća s pripadajućim objektima za turističke svrhe,
4. Stvaranjem uvjeta za ostanak mladih na selu,
5. Promoviranjem tradicionalnih vrijednosti,
6. Omogućavanjem neposrednog plasmana tradicionalnih proizvoda,
7. Profiliranjem Splitsko – dalmatinske županije kao destinacije ruralnog turizma.[85]

4.1. Financijski instrumenti

Prije ulaska u Europsku uniju, Republici Hrvatskoj bili su dostupni Instrumenti pretpristupne pomoći. Njihova uloga ogledala se u pripremi Republike Hrvatske za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova.

Slika 2: Fondovi Europske unije

Izvor: Fondovi Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj, str. 2

[85] Horwath HTL, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb, 2009.,str 140-

U razdoblju 2014.-2020. Republici Hrvatskoj iz ESI fondova (Europski strukturni investicijski fondovi) na raspolaganju je ukupno 10,423 milijardi eura namijenjenih ulaganju u rast konkurentnosti i radna mjesta, razvoj malog i srednjeg poduzetništva, poljoprivredu i ruralni razvoj. Do sada naša RH nikad nije imala toliko sredstava za ulaganje u rast i razvoj. Od ukupnog iznosa, 8,397 milijardi eura predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, 2,026 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj, a 253 milijuna za ulaganje u rast i razvoj.[86]

Sljedećih 7 godina na raspolaganju su sljedeći fondovi:

1. Europski fond za regionalni razvoj (EFRR)
2. Europski socijalni fond (ESF)
3. Kohezijski fond (CF)
4. Europski poljoprivredni fond ra ruralni razvoj (EARDF)
5. Europski pomorski i ribarski fond (EPF)[87]

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) temelji se na 2 stupa:

1. Stup: Tržišna politika – Financira se iz Europskog fonda za garancije u poljoprivredi (EFGP). Navedeni fond osigurava izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima u zemljama članicama.
2. Stup: Politika ruralnog razvoja – Financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) koji je usmjeren na financiranje programa za ruralni razvoj.

Oba fonda iz kojih se financiraju stupovi ZPP-a djeluju u istom razdoblju; 2007.-2013.g. uz odgovarajuće Operativne programe.

Politika ruralnog razvoja EU-a financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD), pri čemu svaka država članica EU-a prima financijska sredstva za sedmogodišnje razdoblje.

Svaka zemlja članica dužna je izraditi Nacionalni plan za ruralni razvoj u skladu sa strateškim smjernicama za ruralni razvoj. Na taj način definira se raspodjela namijenjenih sredstava iz EAFRD-a, bez obzira da li je on nacionalni ili regionalni.

EAFRD ima 3 prioritetna cilja kojima se financiraju aktivnosti:

1. Jačanje konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva

[86] HAMAG BICRO. Raspoloživo na: http://www.hamagbicro.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/ [pristupljeno 25.06.2017.]
[87] Profitiraj. Raspoloživo na: http://profitiraj.hr/sto-su-europski-strukturni-investicijski-fondovi-esi/ [pristupljeno 25.06.2017.]

2. Poboljšanje okoliša i krajolika
3. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i postizanje raznolikosti ruralnog gospodarstva.

Zemlje članice raspoređuju sredstva za financiranje ruralnog razvoja na 3 tematske osi (konkurentnost, zaštita okoliša i upravljanje zemljištem, te gospodarska raznolikost i kvaliteta života), a pri tom mogu izabrati mjere i projekte koji najbolje odgovaraju potrebama njihovih ruralnih područja. Sve tri tematske osi dopunjene su jednom vrstom horizontalne osi, poznatijom kao pristup LEADER (veza među aktivnostima za razvoj ruralnog gospodarstva). On predstavlja koncept koji je inicirala Europska komisija. Njime se ruralno stanovništvo i lokalni čimbenici nastoje mobilizirati u svrhu razmatranja potencijala svojega kraja koji treba uobličiti kroz izradu i primjenu razvojne strategije. Odnosi se na lokalne strategije razvoja koje obuhvaćaju integrirajuće i višesektorske aktivnosti koje se razrađuju i primjenjuju po pristupu odozdo prema gore.[88] U prethodnim razdobljima financiranja, LEADER se pokazao kao uspješan alat za uključivanje lokalnih dionika u razvoj i provedbu strategija lokalnog razvoja. U financijskom razdoblju 2014.-2020. LEADER je ostao obvezan dio Programa za ruralni razvoj koji financira EAFRD.

Ovisno o državi, EAFRD provodi upravljačka vlast na nacionalnoj ili regionalnoj razini. Komisija nadzire provedbu te odobrava operativne programe u nacionalnim i regionalnim provedbenim strategijama. Sredstva se raspoređuju kroz projektna bespovratna sredstva dodijeljena putem poziva za podnošenje prijedloga. Maksimalna stopa sufinanciranja za EAFRD iznosi: 85% prihvatljivih javnih izdataka u slabije razvijenim regijama i najudaljenijim regijama, a 50% prihvatljivog javnog izdatka u ostalim egijama.[89] Republici Hrvatskoj iz EAFRD fonda na raspolaganju će biti 2,026 milijardi eura.

EAFRD potpore mogu se pružati kroz bespovratna sredstva, te sve više kroz financijske instrumente. Potražnja za financijskim instrumentima sufinanciranim kroz EAFRD raste od 2007. godine, posebno nakon financijske i gospodarske krize. Financijski instrumenti su osmišljeni da privuku zajednička ulaganja iz drugih izvora financiranja kako bi povećali iznos dostupnih izvora financiranja u sektorima gdje postoji problem pristupa sredstvima. Mogu imati oblik zajmova, jamstava ili ulaganja u vlasnički kapital. Nadalje, moguće ih je koristiti i kao nadopunu bespovratnim sredstvima. Upravljani su od strane nacionalnih ili regionalnih banaka, međunarodnih organizacija kao što su Europska investicijska banka ili Europski

[88] Fondovi EU i LEADER program, *Fondovi Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj*
[89] Zeleni i Europski Slobodni Savez, *Vaš vodič za EU fondove*, str. 12.

investicijski fond, financijskih posrednika i od strane upravljačkih tijela. Financijski instrumenti u okviru EAFRD-a dostupni su svim potencijalnim primateljima u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima koji poduzimaju financijske održive projekte ulaganja.[90]

4.2. Načini poticanja poduzetništva

Na razini države poticaji se mogu dodijeliti iz centralnog proračuna ili proračuna lokalnih samouprava. Na nadnacionalnoj razini, sredstva se dodjeljuju iz proračuna EU. Sredstva se izdvajaju temeljem strategija razvoja, gdje je razvoj poduzetništva samo jedan aspekt.

Tablica 11: Instrumenti kojima se iz EU fondova financiraju projekti MSP-a

Bespovratne potpore	Zajmovi i krediti	Jamstva
Ministarstva	HBOR	HAMAG BICRO
Državne agencije - HAMAG BICRO	HAMAG BICRO	
Županije, gradovi, općine	Poslovne banke	

Izvor: izrada autora prema podacima na stranicama kagora, dostupno na: http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/

4.2.1. Bespovratne potpore

Bespovratne potpore za razvoj konkurentnosti dostupne izravno poduzetnicima izvan poljoprivrede i ribarstva iz strukturnih i investicijskih fondova u RH iznose oko 470 milijuna eura za razdoblje 2014.-2020. Europska unija donijela je strategiju razvoja i proračun za razdoblje od 7 godina. Strategija se naziva Europa 2020. Navedenom strategijom naglašeno je smanjivanje razlika među regijama i državama članicama. Kohezijskom politikom promiče se ravnomjeran razvoj članica i njihovih regija. Ciljevi regionalnog razvoja unutar kohezijske politike ostvaruju se sufinanciranjem projekta kroz 3 strukturna fonda (EFRR, ESF i KF). Većinu potpora iz EU fondova za poduzetnike u RH dodjeljuje Ministarstvo poduzetništva i obrta. „Potpore iz strukturnih i investicijskih fondova prijaviteljima projekta dodjeljuju ugovorna tijela iz svake zemlje članice u skladu s nacionalnim strategijama i zakonodavstvom te sporazumima s Europskom komisijom.“[91]

4.2.2. Programi kreditiranja

Mladi i srednji poduzetnici najčešće ne mogu ili im je neisplativo realizirati kredite koje nude poslovne banke. Razlog tome su visoke kamatne stope po kojima poslovne banke plasiraju

[90] Europska investicijska banka, *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj*, str.2-3.
[91] Kagor poslovno savjetovanje. Raspoloživo na: http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/ [pristupljeno 30.06.2017.]

novac i instrumenti osiguranja koje poslovne banke traže u svrhu osiguranja svojih plasmana. Poticanje razvoja poduzetništva kroz programe kreditiranja realizira se putem subvencioniranja kamatnih stopa i snižavanjem zahtjeva za instrumente osiguranja.

Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) je razvojna banka Republike Hrvatske. Njezina osnovna zadaća je poticanje razvitka hrvatskog gospodarstva. Već dugi niz godina kontinuirano provodi programe kreditiranja po kojima su krediti dostupni uz znatno niže kamatne stope od onih u programima poslovnih banaka.[92]

4.2.3. Jamstva

Jamstvom EU ili država omogućuje pristup izvorima financiranja projekata čija je vrijednost znatno veća od bespovratnih potpora koje bi se mogle dodijeliti s izdvajanjima iz proračuna. Jamstvo za povrat većeg dijela ulaganja u projekte malih i srednjih poduzetnika omogućuje dobivanje kredita ili kapitalnog ulaganja koje se inače ne bi moglo realizirati zbog nedostatka imovine i rizičnosti projekta i poslovanja. EU pokušava smanjiti iznos bespovratnih potpora, a poticaje poduzetništva realizirati kroz financijske instrumente kao što su jamstva. Jamstva koja se dodjeljuju za pojedinačne projekte poduzetnika su ona koja dodjeljuje HAMAG BICRO po programima za poduzetnike početnike i ostale poduzetnike.[93]

[92] Kagor poslovno savjetovanje. Raspoloživo na: http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/ [pristupljeno 30.06.2017.]
[93] Kagor poslovno savjetovanje. Raspoloživo na: http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/ [pristupljeno 30.06.2017.]

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

5.1. Vremenski, prostorni i sadržajni obuhvat istraživanja

Za potrebe utvrđivanja utjecaja korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko-dalmatinske županije izrađena su 2 anketna upitnika. U periodu od 01.06.2017. – 20.08.2017. provedeno je istraživanje na području Splitsko-dalmatinske županije. Jedan anketni upitnik poslan je na adrese korisnika sredstava iz IPARD programa. Drugi anketni upitnik poslan je djelatnicima turističkih zajednica, putničkih agencija, konzultantskih usluga i dr. djelatnicima koji su uključeni u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije. U oba dva anketna upitnika pitanja su zatvorenog tipa sa ponuđenim odgovorima, pitanja otvorenog tipa, te pitanja sa ponuđenim odgovorima intenziteta, pri čemu se koristila ljestvica intenziteta.

Korisnici sredstava iz IPARD programa odgovarali su na 14 pitanja. Prva tri pitanja su zatvorenog tipa sa ponuđenim odgovorom (spol, dob, naseljenost u ruralnom području). Dva pitanja su otvorenog tipa (pitanje br. 4 -godina podnošenja prijave na IPARD natječaj i pitanje br. 5- godina završetka projekta). Pitanja broj 6, 9 i 11 su poluzatvorenog tipa, gdje je ispitanicima bila ponuđena mogućnost odabira odgovora ili opcija „ostalo“ gdje su mogli upisati vlastiti odgovor izvan ponuđenih opcija. Na pitanja 7, 10, 12 i 13 ponuđena je ljestvica intenziteta.

U anketi djelatnika postavljeno je 12 pitanja. Prvih 5 pitanja su zatvorenog tipa sa ponuđenim odgovorima (spol, dob, radno mjesto i dr.). Pitanje br. 6 je poluzatvorenog tipa sa ponuđenim odgovorima uz opciju „ostalo“ gdje su ispitanici mogli upisati vlastiti odgovor po izboru. Na pitanja br. 8, 9, 10 i 12 ponuđena je ljestvica intenziteta.

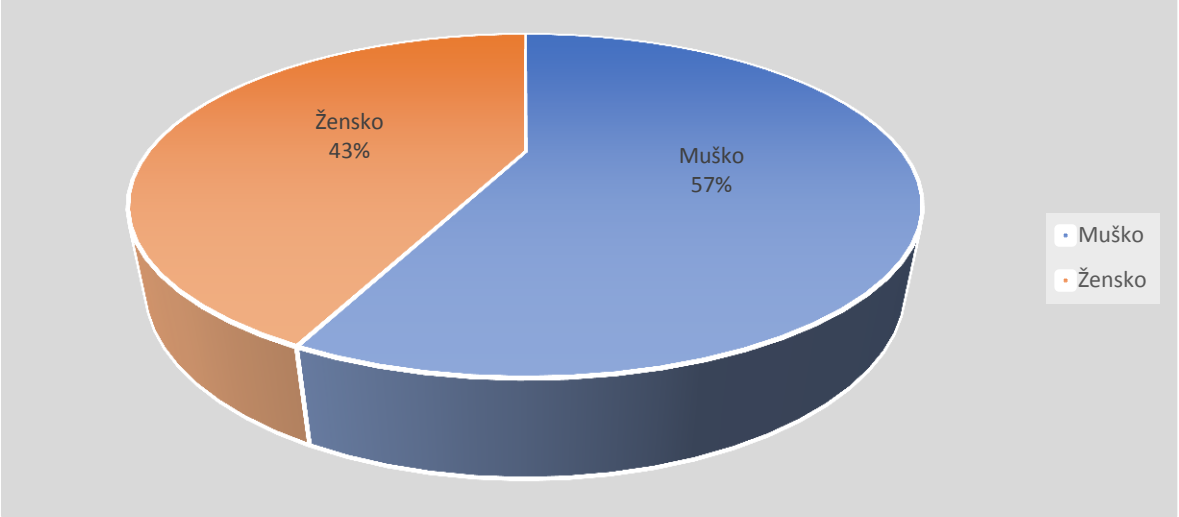
Na temelju anketnih upitnika i odgovora dobiveni su podaci o stavovima, mišljenjima i percepcijama na utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko-dalmatinske županije. Nakon što je anketa provedena i prikupljeni svi potrebni podaci izvršilo se analiziranje i statistička obrada u Microsoft Excelu.

5.2. Rezultati istraživanja

5.2.1. Rezultati anketnog upitnika upućenog korisnicima sredstava IPARD programa

U anketnom upitniku upućenom korisnicima sredstava IPARD programa sudjelovalo je 7 ispitanika.

STRUKTURA ISPITANIKA PREMA SPOLU

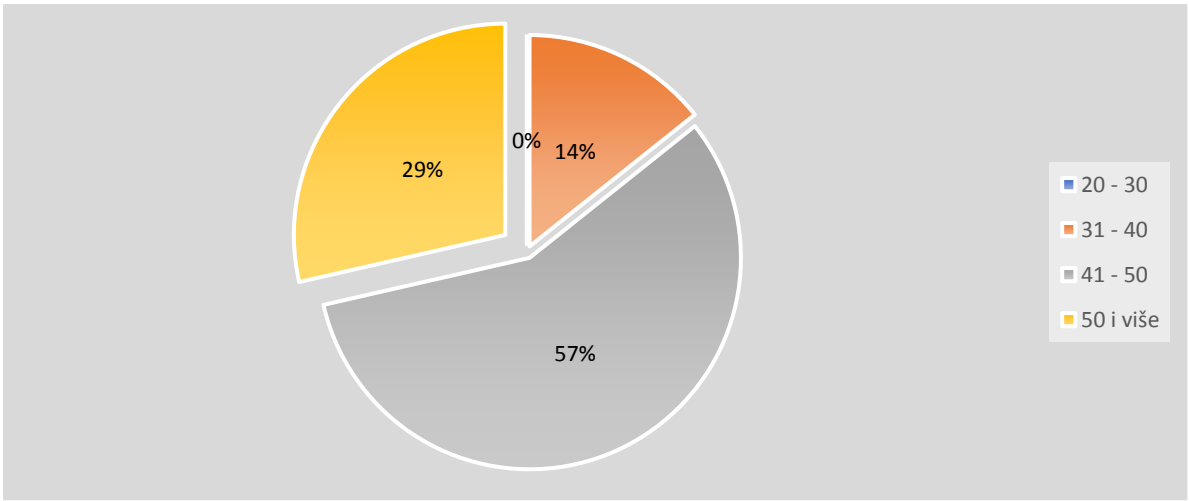

Grafikon 6: Struktura ispitanika prema spolu

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz navedenog grafikona br. 6 vidljivo je da su tri ispitanika ženskog spola, odnosno 43%, a 4 ispitanika muškog spola, odnosno 57% od ukupnog broja ispitanika.

DOBNA STRUKTURA ISPITANIKA

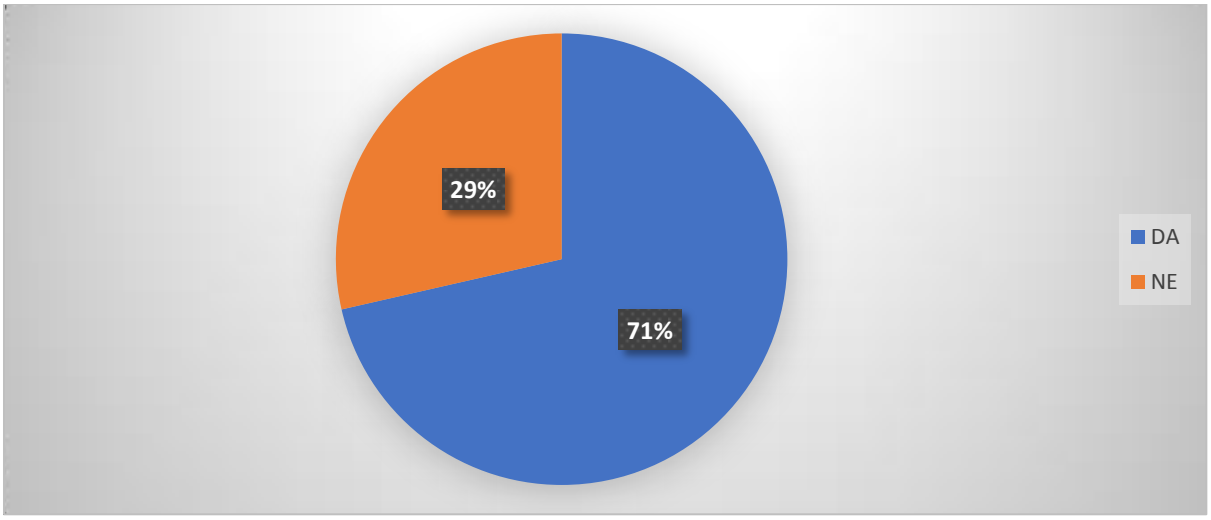

Grafikon 7: Dobna struktura ispitanika

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 7, najviše ispitanika nalazi se u skupini 41-50 godina, njih 4 što čini 57%, dok skupina 20-30 godina ne sadrži niti jednog ispitanika. U skupini 31-40 godina samo je jedan ispitanik, tj. 14%, a u skupini 50 godina i više su dva ispitanika, odnosno 29% ukupnog broja ispitanika.

NASELJENOST U RURALNOM PODRUČJU

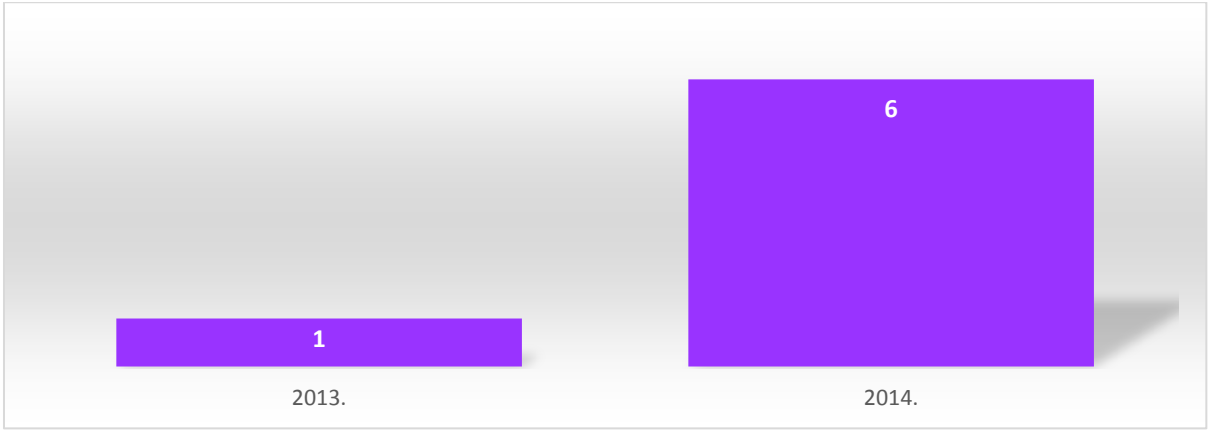

Grafikon 8: Naseljenost u ruralnom području

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz grafikona br. 8 vidi se da od ukupno 7 ispitanika, njih 5 trajno naseljeno u ruralnom području, što čini 71%, a 2 nije trajno naseljeno u ruralnom području.

GODINA PODNOŠENJA PRIJAVE PROJEKTA NA IPARD NATJEČAJ

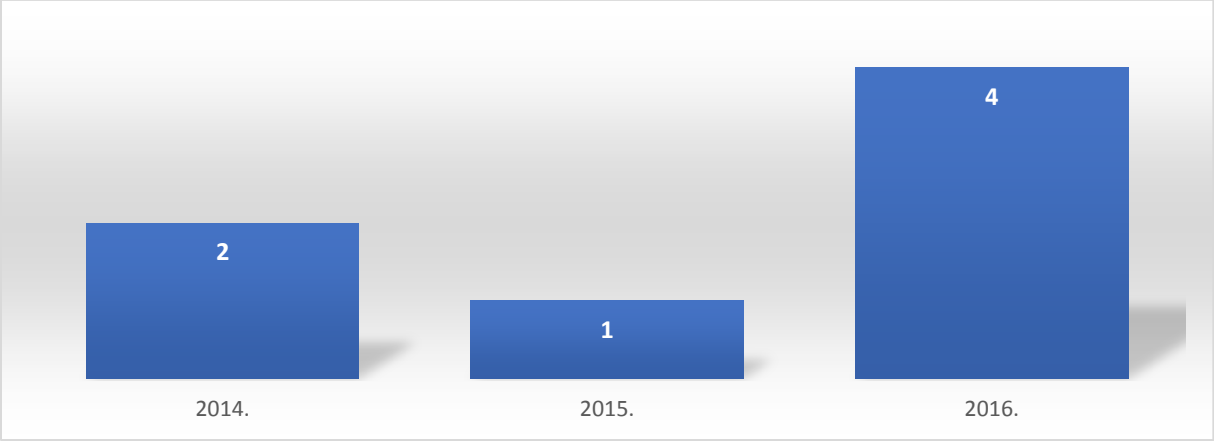

Grafikon 9: Godina podnošenja prijave projekta na IPARD natječaj

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema ovom grafičkom prikazu br. 9 vidljivo je da je najveći broj podnošenja prijava na IPARD natječaj bio 2014.godine, 6 prijava, dok je samo jedna prijava bila samo godinu ranije, 2013. godine.

GODINA ZAVRŠETKA PROJEKTA SUKLADNO PRIJAVI NA IPARD NATJEČAJ

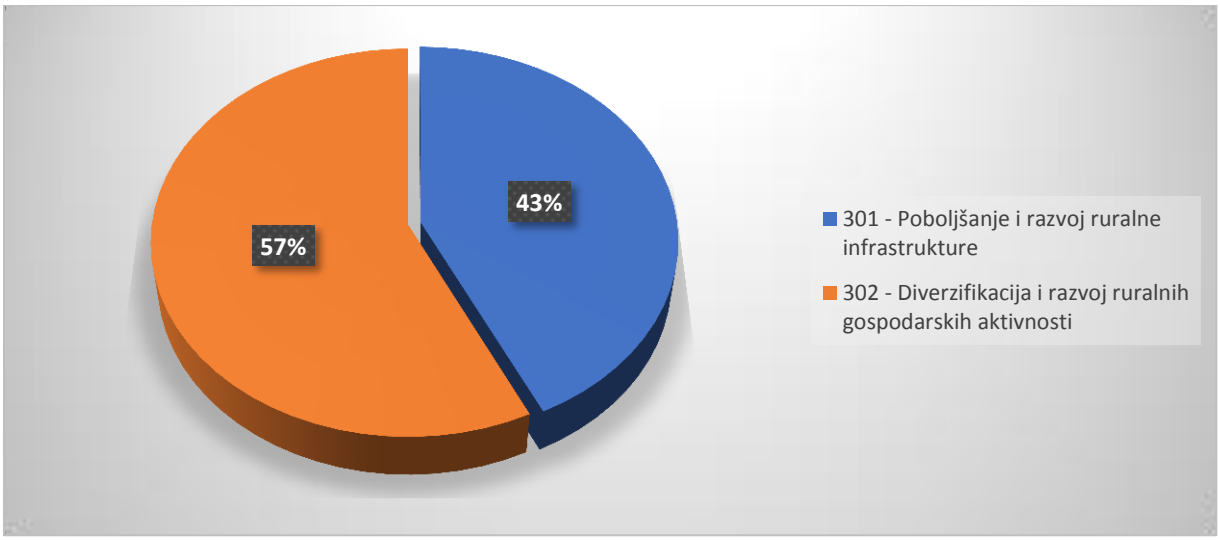

Grafikon 10: Godina završetka projekta sukladno prijavi na IPARD natječaj

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Na grafikonu br. 10 vidljivo je da su se projekti počeli završavati 2014. godine, a zadnji projekt završen je 2016. godine. Dva projekta od ukupno sedam, završena su 2014.g., jedan projekt 2015.g. te 4 projekta 2016.g.

MJERE IPARD NATJEČAJA NA KOJE SE VRŠILA PRIJAVA PROJEKTA

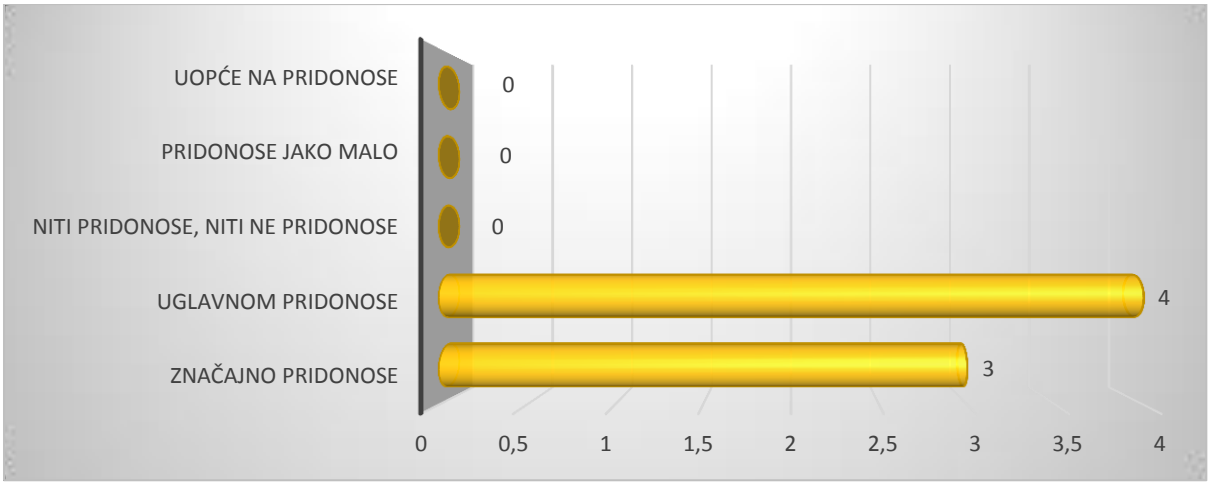

Grafikon 11: Mjere IPARD natječaja na koje su prijavljivani projekti

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz grafikona br. 11 vidljivo je da su 3 projekta prijavljena na mjeru 301 – Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture, dok su 4 prijavljena na mjeru 302 – Diverzifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti. Na mjeru 301 prijavljivale su se općine, a na mjeru 302 fizičke osobe i OPG-ovi te jedna pravna osoba.

DOPRINOS IPARD SREDSTAVA NA RAZVOJ RURALNOG TURIZMA

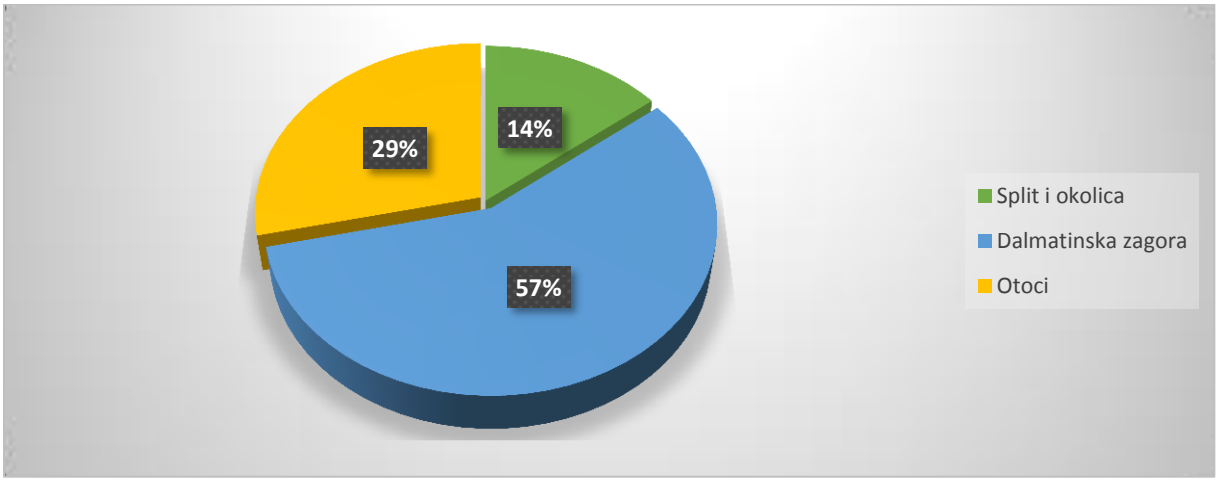

Grafikon 12: Doprinos IPARD sredstava razvoju ruralnog turizma

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 12. ispitanicima je ponuđena skala pridonosa IPARD sredstava na razvoj ruralnog turizma. Vidljivo je da 3 ispitanika smatraju da IPARD sredstva značajno pridonose razvoju ruralnog turizma, 43%, a 4 ispitanika smatraju da uglavnom pridonose, 57%. Nitko od ispitanika ne smatra da IPARD sredstva ne pridonose razvoju ruralnog turizma.

LOKACIJA ULAGANJA SREDSTAVA IZ IPARD PROGRAMA

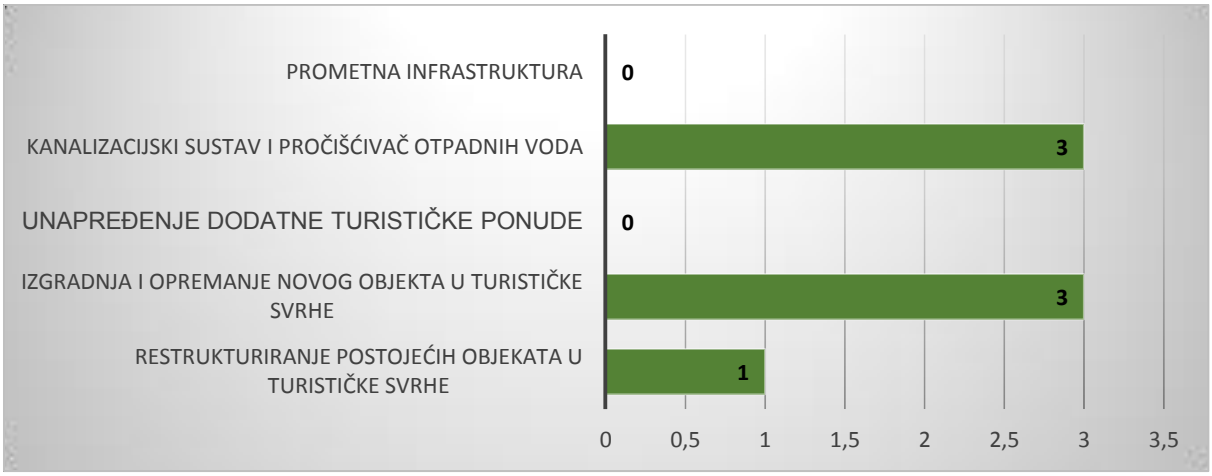

Grafikon 13: Lokacija ulaganja sredstava iz IPARD programa

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema rezultatima navedenim u grafikonu 13, 4 ispitanika IPARD sredstvima ulagalo je u području Dalmatinske zagore, odnosno 57%, 2 ispitanika na otocima, što čini 29% te samo jedan ispitanik na području Splita i okolice.

PODRUČJA ULAGANJA IPARD SREDSTVIMA

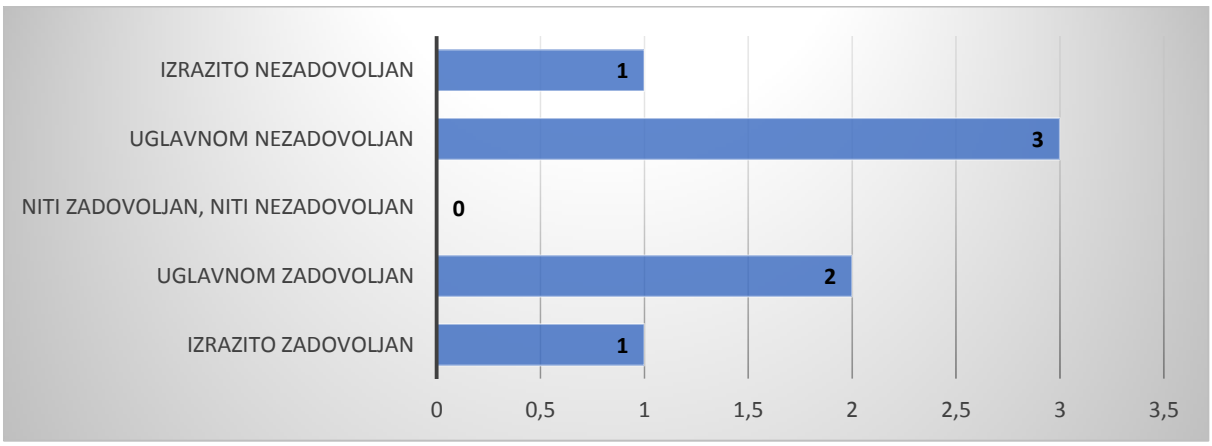

Grafikon 14: Područja ulaganja IPARD sredstvima

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz grafikona br. 14 vidljivo je da su 3 ulaganja IPARD sredstava bila u kanalizacijski sustav i pročišćivač otpadnih voda, 3 u izgradnju i opremanje novog objekta u turističke svrhe, te 1 u restrukturiranje postojećih objekata u turističke svrhe. U prometnu infrastrukturu i unapređenje dodatne ponude, ulaganja nije bilo.

ZADOVOLJSTVO TURISTIČKOM PONUDOM RURALNIH PROSTORA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

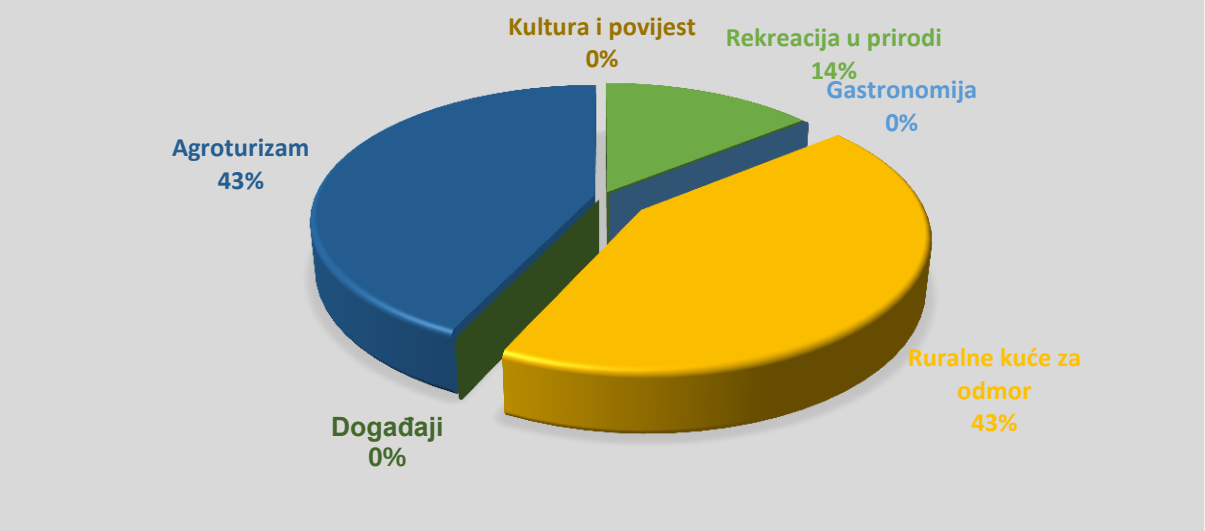

Grafikon 15: Zadovoljstvo turističkom ponudom ruralnih prostora Splitsko-dalmatinske županije

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 15 ispitanicima je ponuđena skala zadovoljstva. Vidljivo je da su ispitanici uglavnom nezadovoljni ponudom ruralnih prostora, njih 3, što čini 42%, dvoje ispitanika je uglavnom zadovoljno, tj. 28%, dok je po jedan ispitanik izrazito zadovoljan i izrazito nezadovoljan turističkom ponudom ruralnih prostora.

DOPRINOS RAZVOJA RURALNOG TURIZMA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE PO SEGMENTIMA

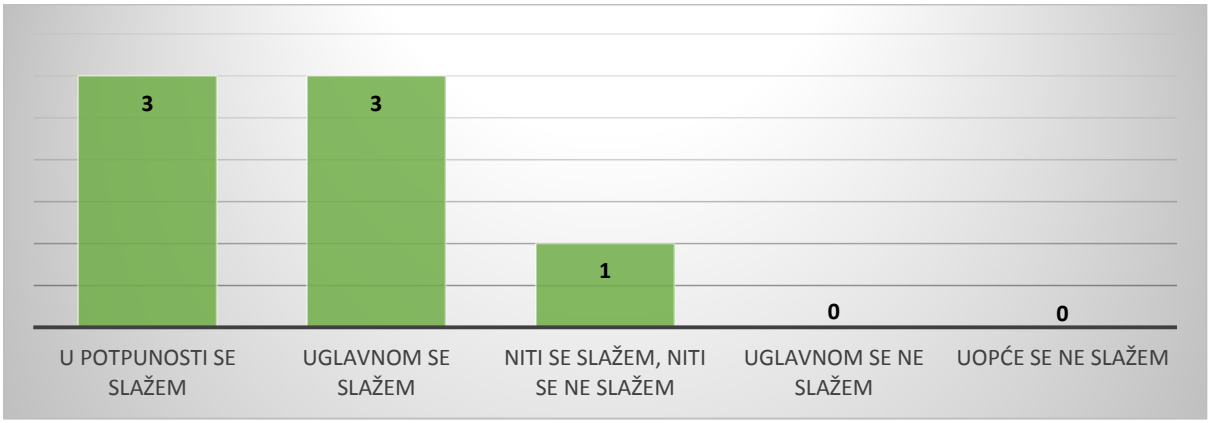

Grafikon 16: Segmenti koji najviše pridonose razvoju ruralnog turizma

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

U navedenom grafikonu vidljivo je da ispitanici smatraju da agroturizam i ruralne kuće za odmor najviše pridonose razvoju ruralnog turizma, 43% za pojedini segment, odnosno po 3 ispitanika dijele to mišljenje. Samo jedan ispitanik smatra da rekreacija u prirodi pridonosi razvoju ruralnog turizma, odnosno 14%. Nitko od ispitanika ne smatra da kultura i povijest, gastronomija i događaji pridonose razvoju ruralnog turizma.

POVEĆANJE TURISTIČKE PONUDE RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

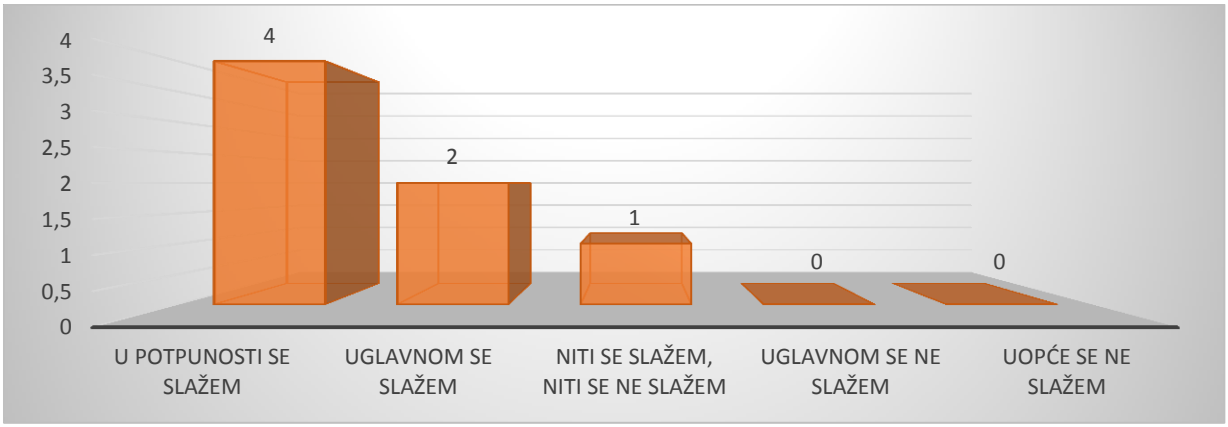

Grafikon 17: Povećanje ponude ruralnih područja korištenjem IPARD sredstava

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu 17 ispitanicima je bila ponuđena skala slaganja, gdje se njih 3, odnosno 43% u potpunosti slaže da se turistička ponuda povećala korištenjem IPARD sredstava, 3 ispitanika se uglavnom slažu, dok jedan ispitanik nije dao konkretno mišljenje.

POVEĆANJE BROJA NOĆENJA DODJELOM IPARD SREDSTAVA

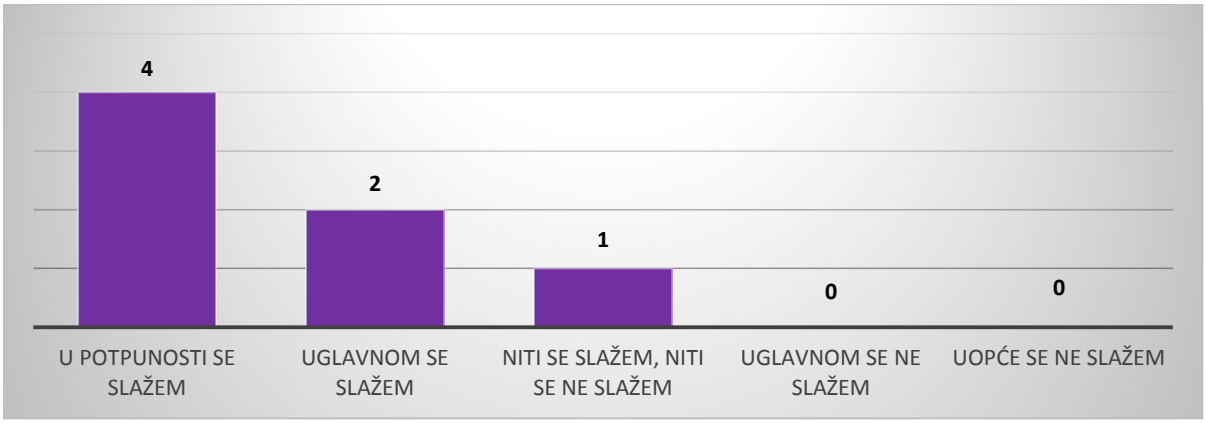

Grafikon 18: Povećanje broja noćenja nakon dodjele IPARD sredstava

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 18 ispitanicima je bila ponuđena skala slaganja, gdje se njih 4, odnosno 57% u potpunosti slaže da ostvaruju veći broj noćenja na godišnjoj razini nakon dodjele IPARD sredstava, 2 ispitanika se uglavnom slažu, odnosno 29%, dok jedan ispitanik nije dao konkretno mišljenje.

UTJECAJ IPARD SREDSTAVA NA REKONSTRUKCIJU I OBNOVU OBJEKATA

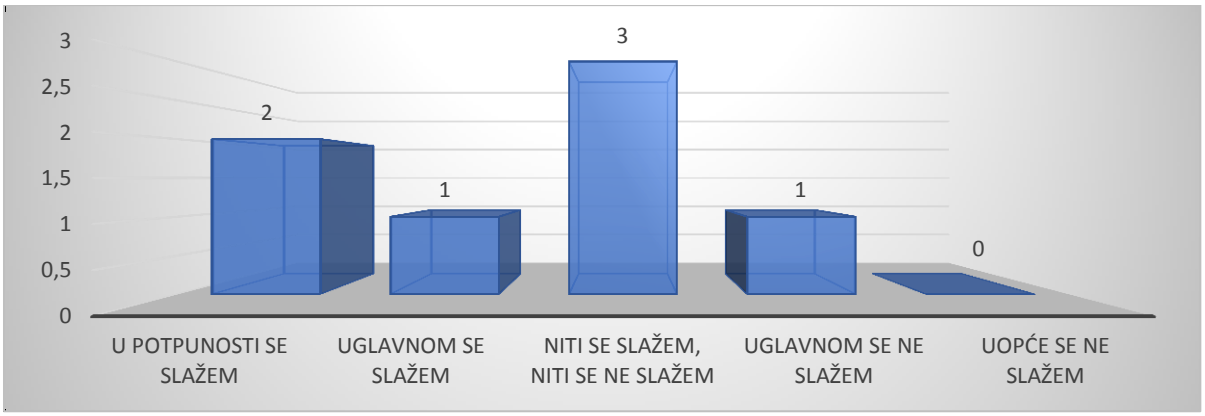

Grafikon 19: Pozitivan utjecaj korištenja IPARD sredstava na rekonstrukciju i obnovu objekata ruralnih područja Splitsko-dalmatinske županije u turističke svrhe

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 19 ispitanicima je ponuđena skala slaganja, gdje se njih 4, odnosno 57% u potpunosti slaže da se turistička ponuda povećala korištenjem IPARD sredstava, 2 ispitanika se uglavnom slažu, odnosno 29%, dok jedan ispitanik nije dao konkretno mišljenje.

UTJECAJ IPARD SREDSTAVA NA RAZVOJ I UNAPREĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE SELA I GRADOVA

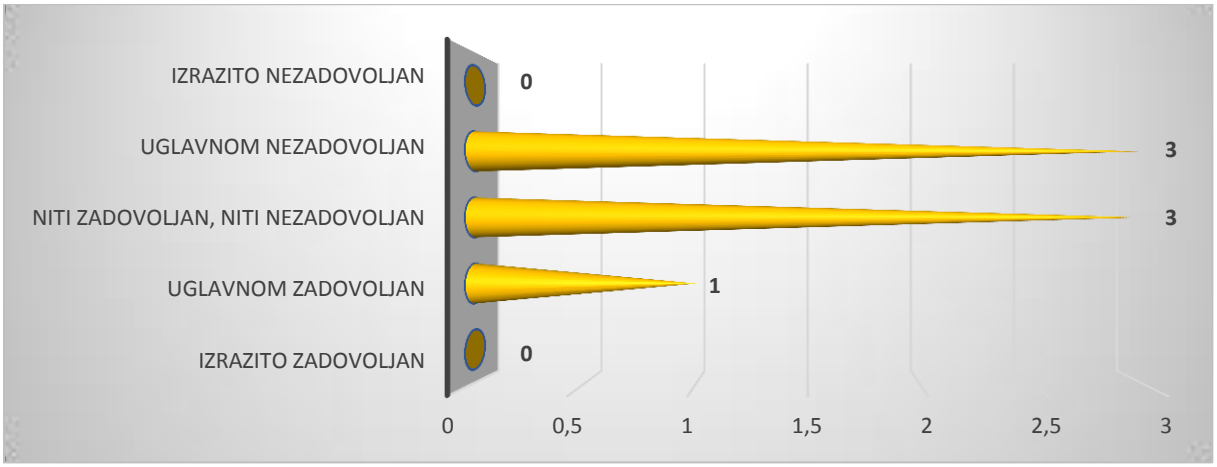

Grafikon 20: Pozitivan utjecaj korištenja IPARD sredstava na razvoj i unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 20 ispitanicima je ponuđena skala slaganja, gdje se njih 2, odnosno 29% u potpunosti slaže da korištenje IPARD sredstava pozitivno utječe na razvoj i unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova, 1 ispitanik se uglavnom slaže, dok 3 ispitanika nisu dala konkretno mišljenje, tj. 42%. Samo 1 ispitanik uglavnom se ne slaže. Niti jedan ispitanik se uopće ne slaže.

ZADOVOLJSTVO PROMETNOM INFRASTRUKTUROM SELA I GRADOVA

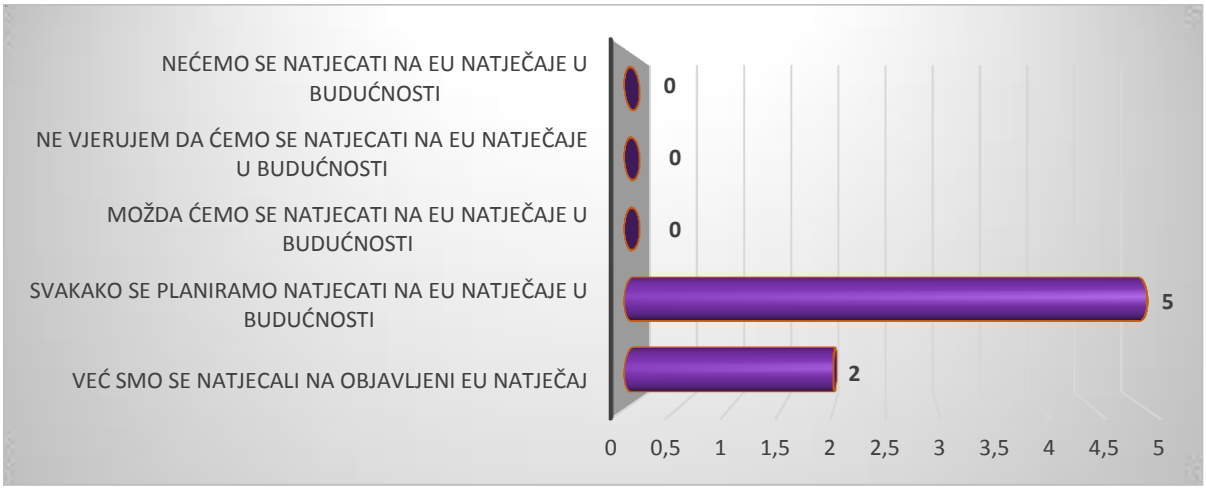

Grafikon 21: Zadovoljstvo prometnom infrastrukturom sela i gradova

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 21 ispitanicima je ponuđena skala zadovoljstva. Vidljivo je da su ispitanici uglavnom nezadovoljni ponudom ruralnih prostora, njih 3, što čini 42%, jedan ispitanik je uglavnom zadovoljan, tj. 14%, dok 3 ispitanika (42%) nisu izrazila svoje konkretno zadovoljstvo prometnom infrastrukturom sela i gradova.

SUDJELOVANJE NA EU NATJEČAJIMA

Grafikon 22: Sudjelovanje na budućim EU natječajima

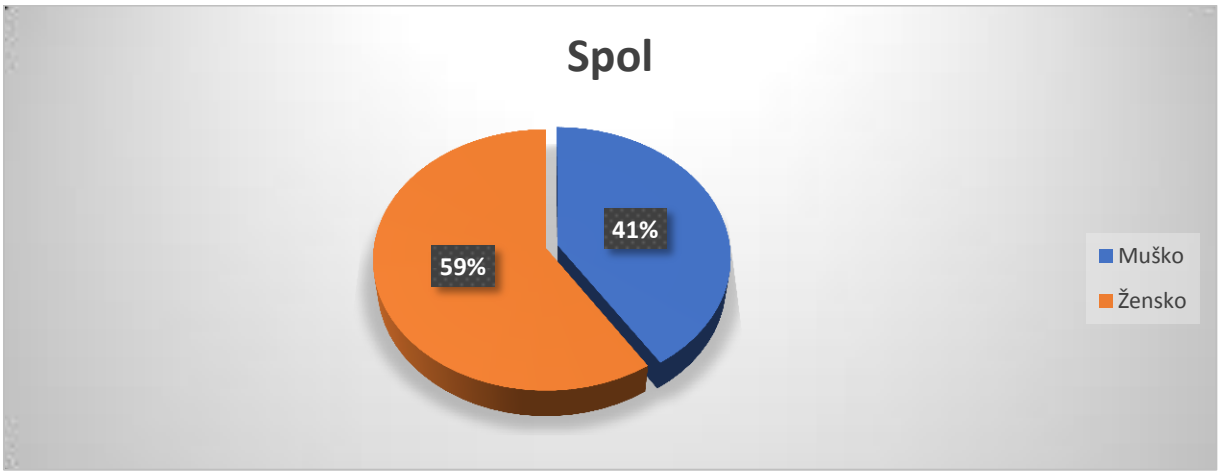
Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema rezultatima grafikona br. 22 vidljivo je da su se dva korisnika već natjecala na EU natječaje, a 5 ispitanika, odnosno 72% planira se natjecati na EU natječaje u budućnosti. Negativnih stavova o budućim natjecanjima na EU natječajima nema.

5.2.2. Rezultati anketnog upitnika upućenog djelatnicima turističkih zajednica, putničkih agencija, konzultantskih usluga i dr. djelatnicima koji su uključeni u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije

U anketnom upitniku upućenom djelatnicima turističkih zajednica, putničkih agencija, konzultantskih usluga i dr. djelatnicima koji su uključeni u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije sudjelovalo je 49 ispitanika.

STRUKTURA ISPITANIKA PREMA SPOLU

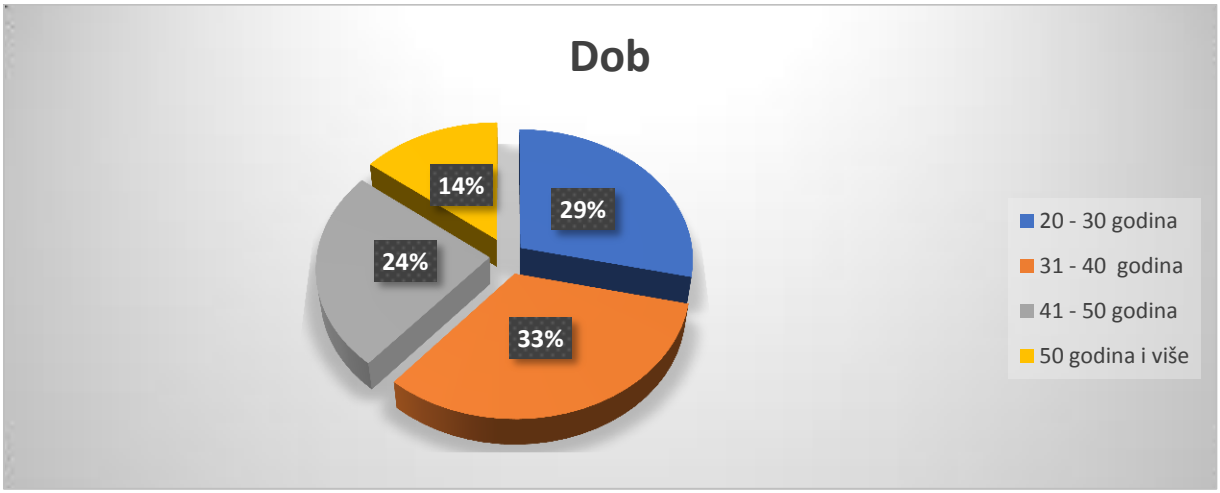

Grafikon 23: Struktura ispitanika prema spolu

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz navedenog grafikona br. 23 vidljivo je da je 29 ispitanika ženskog spola, odnosno 59%, a 20 ispitanika muškog spola, odnosno 41%.

DOBNA STRUKTURA ISPITANIKA

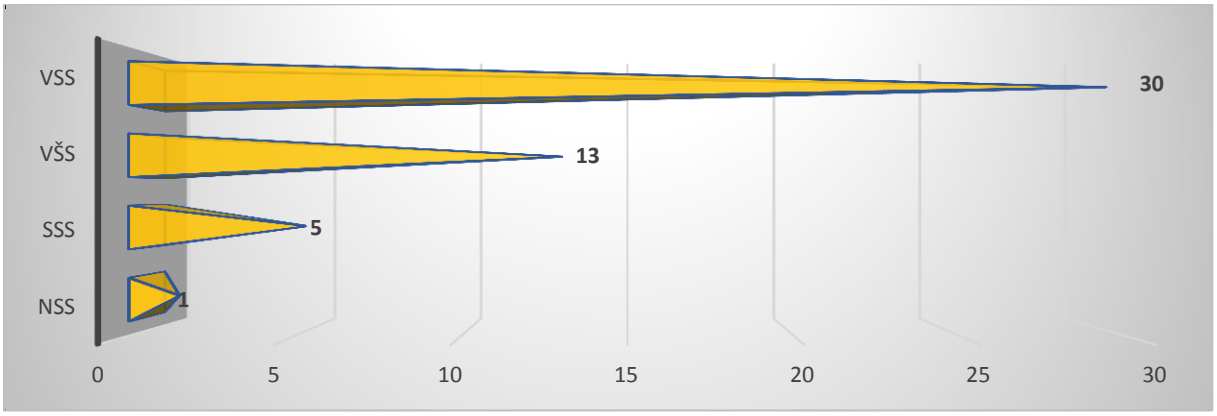

Grafikon 24: Dobna struktura ispitanika

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 24 vidljivo je da najviše ispitanika ima između 31 i 40 godina, njih 16, što čini 33%. Nakon navedene dobne skupine, slijedi dobna skupina između 20 i 30 godina, 14 ispitanika, odnosno 29%. U dobnoj skupini od 41 do 50 godina ima 12 ispitanika, odnosno 24%. Najmanje ispitanika ima u dobroj skupini 50 godina i više, 7 ispitanika što čini 14% od ukupnog rezultata.

STRUČNA SPREMA ISPITANIKA

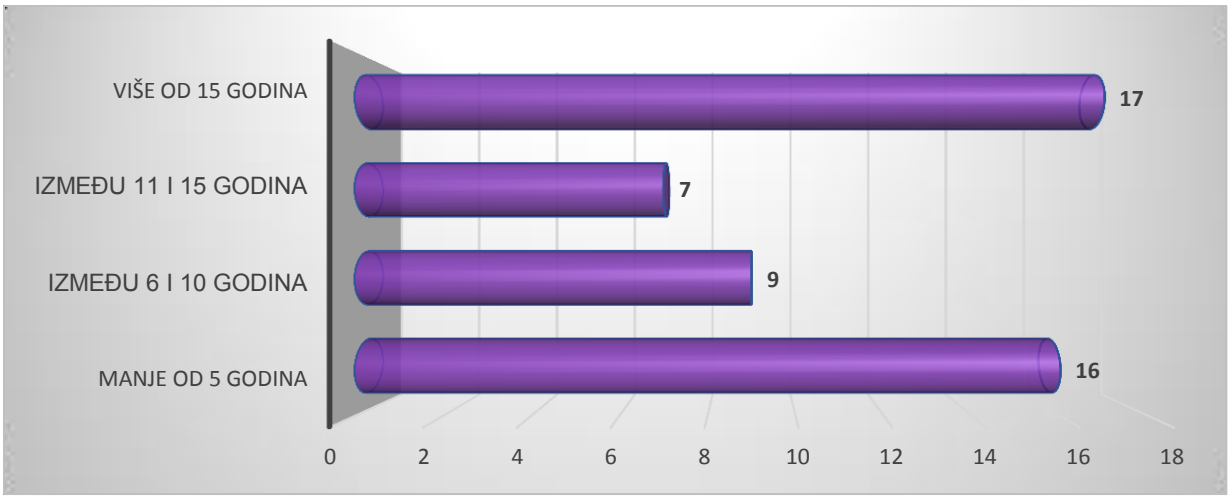

Grafikon 25: Stručna sprema ispitanika

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Najviše ispitanika ima visoku stručnu spremu, njih 30, odmah nakon nje slijedi viša stručna sprema, odnosno 13 ispitanika. Srednju stručnu spremu ima samo 5 ispitanika, a nisku stručnu spremu samo 1 ispitanik. Zanimljiva je činjenica da je većina ispitanika visoke stručne spreme.

GODINE RADNOG STAŽA

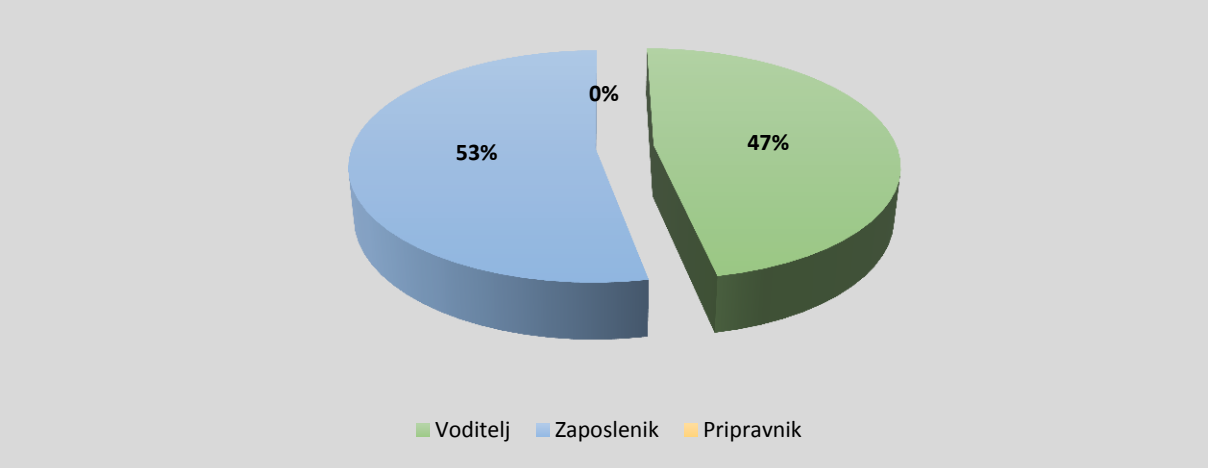

Grafikon 26: Godine radnog staža

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz grafikona br. 26 vidljivo je da najviše ispitanika ima više od 15 godina staža, njih 17, što čini 35% od ukupnog broja anketiranih. Odmah nakon te skupine, slijedi skupina od 16 ispitanika s manje od 5 godina iskustva. U skupini od 6 do 10 godina radnog staža ima 9 ispitanika, a u skupini između 11 i 15 godina radnog staža ima samo 7 zaposlenika. Zanimljiv je podatak da je većina anketiranih ili u najstarijoj ili u najmlađoj skupini po radnom stažu.

POZICIJA NA RADNOM MJESTU

Grafikon 27: Pozicija na radnom mjestu

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Iz grafikona br. 27 očito je da zaposlenici čine 53%, tj. 26 anketiranih, a preostalih 47% čine voditelji, odnosno njih 23. U ovom anketnom upitniku nije sudjelovao niti jedan pripravnik.

RADNO MJESTO

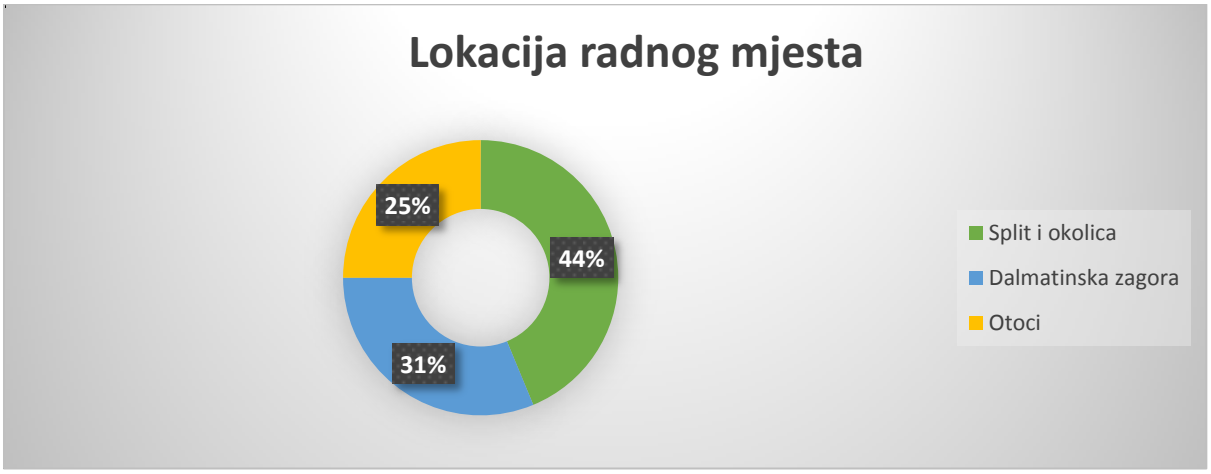

Grafikon 28: Radno mjesto

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 28, najviše anketiranih radi u turističkoj zajednici, 18 ispitanika, zatim slijede općine i županije sa 16 ispitanika. Nakon njih su djelatnici putničkih agencija, 8 ispitanika. 4 djelatnika rade u konzultantskim tvrtkama, 2 u javnim institucijama a samo 1 ispitanik održava kuće i apartmane. U navedenom pitanju ispitanici su imali ponuđene odgovore, ali i opciju „ostalo“ u koju su mogli upisati svoje radno mjesto.

LOKACIJA RADNOG MJESTA

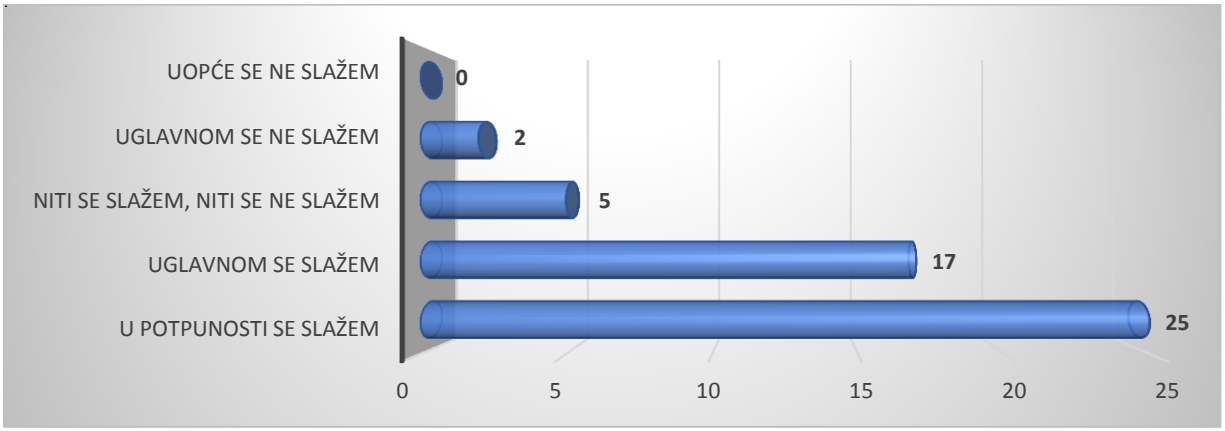

Grafikon 29: Lokacija radnog mjesta

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 29 najviše anketiranih radi u Splitu i okolici, 21 ispitanik, što čini 44% od ukupnog broja ispitanika. Zatim slijedi Dalmatinska zagora sa 15 ispitanika, odnosno 31%. Najmanje anketiranih radi na otocima, 12 ispitanika, tj. 25%.

RAZVOJ RURALNOG TURIZMA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

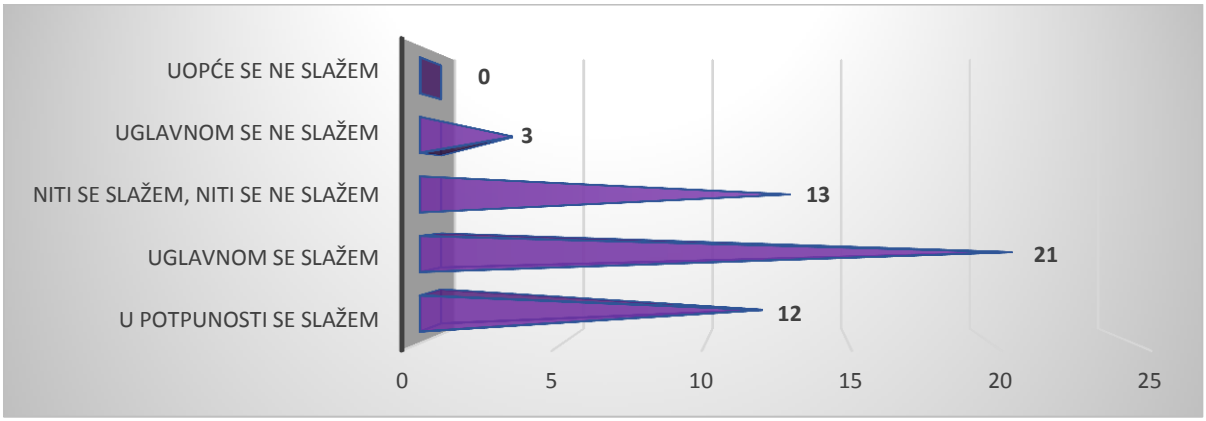

Grafikon 30: Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 30 ispitanicima je ponuđena skala slaganja gdje se najviše ispitanika slaže s tvrdnjom da korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, čak 25 ispitanika. S navedenom tvrdnjom uglavnom se slaže 17 ispitanika dok se 2 ispitanika uglavnom ne slažu. Troje ispitanika nije dalo svoje mišljenje, a niti jedan ispitanik se uopće ne slaže.

POVEĆANJE BROJA POSJETITELJA RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

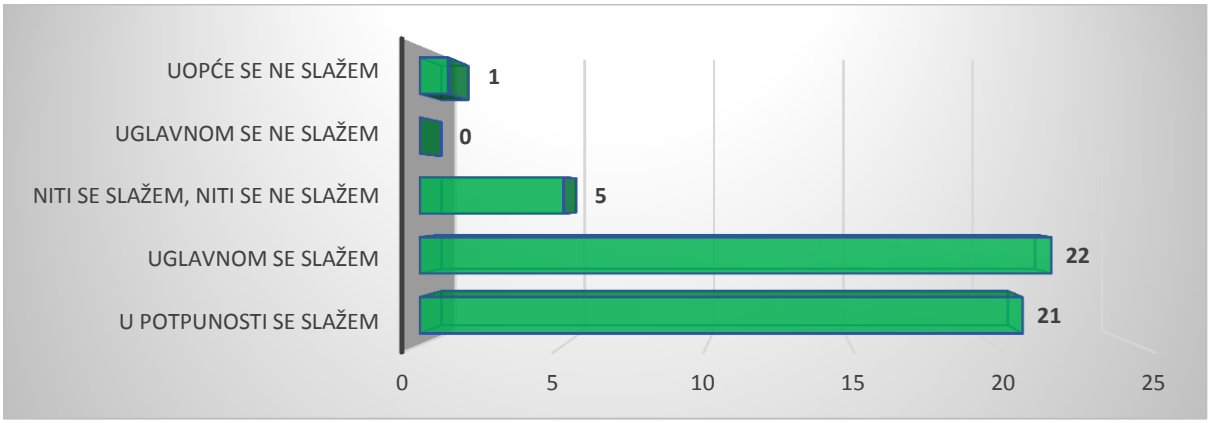

Grafikon 31: Broj posjetitelja ruralnih područja Splitsko-dalmatinske županije se povećao od kada se koriste EU sredstva

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 31 ispitanicima je ponuđena skala slaganja. Najviše ispitanika uglavnom se slaže s tvrdnjom da se broj posjetitelja ruralnih područja Splitsko-dalmatinske županije povećao od kada se koriste EU sredstva, 21 ispitanik. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 12 ispitanika dok se 3 ispitanika uglavnom ne slažu. Svoje mišljenje nije izrazilo 13 ispitanika, a niti jedan ispitanik se uopće ne slaže.

REKONSTRUKCIJA I OBNOVA OBJEKATA RURALNIH PODRUČJA U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJI

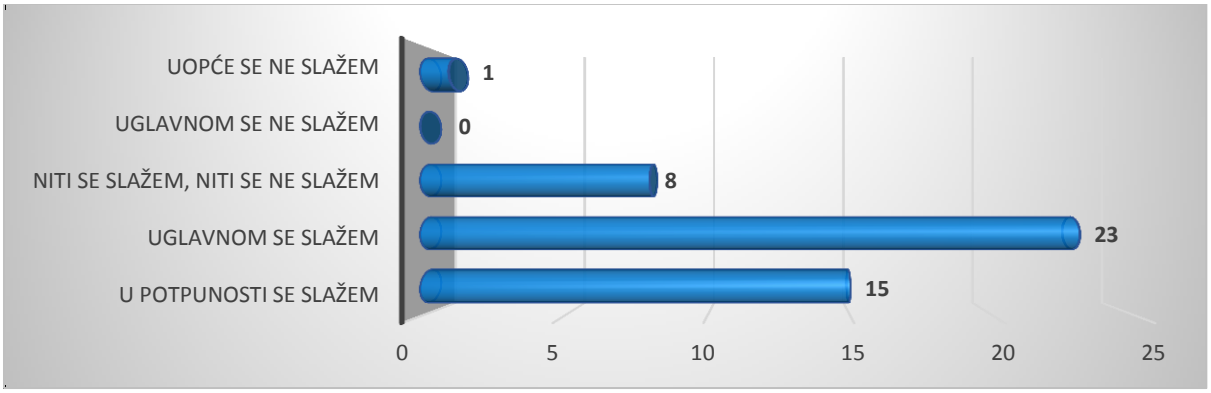

Grafikon 32: Korištenje EU sredstava pozitivno utječe na rekonstrukciju i obnovu objekata ruralnih područja u turističke svrhe

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 32 ispitanicima je ponuđena skala slaganja gdje se najviše ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom da korištenje EU sredstava pozitivno utječe rekonstrukciju i obnovu objekata ruralnih područja Splitsko-dalmatinske županije u turističke svrhe, čak 22 ispitanika. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 21 ispitanik dok se 1 ispitanik uopće ne slaže. Samo 5 ispitanika nije dalo svoje konkretno mišljenje.

RAZVOJ I UNAPREĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE SELA I GRADOVA U SPLITSKO-DALMATINSKOJ ŽUPANIJI

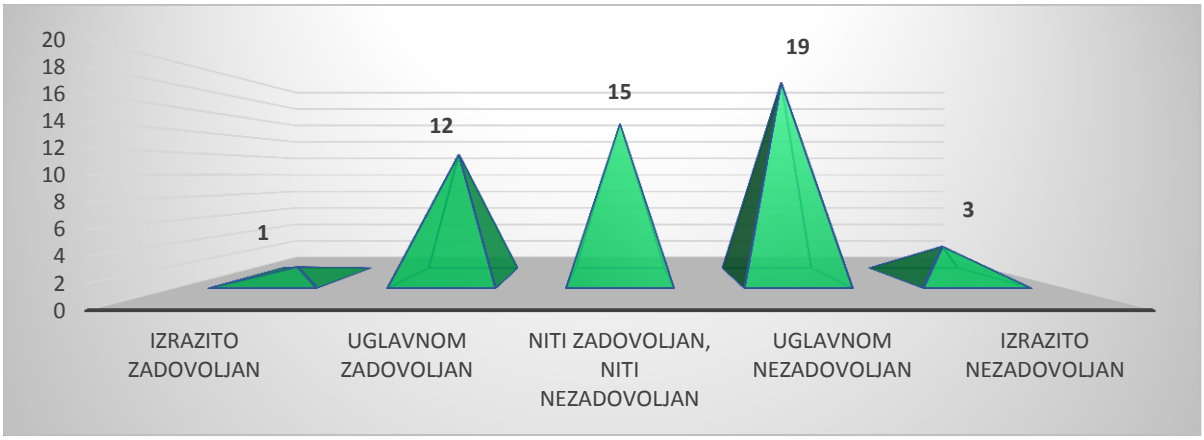
Grafikon 33: Korištenje EU sredstava pozitivno utječe na razvoj i unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

U grafičkom prikazu br. 33 ispitanicima je ponuđena skala slaganja gdje se najviše ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom da korištenje EU sredstava pozitivno utječe na razvoj i

unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova, čak 23 ispitanika. S navedenom tvrdnjom u potpunosti se slaže 15 ispitanika dok se 1 ispitanik uopće ne slaže. Od ukupnog broja ispitanih, 8 ispitanika nije izrazilo svoje konkretno mišljenje.

ZADOVOLJSTVO PROMETNOM INFRASTRUKTUROM

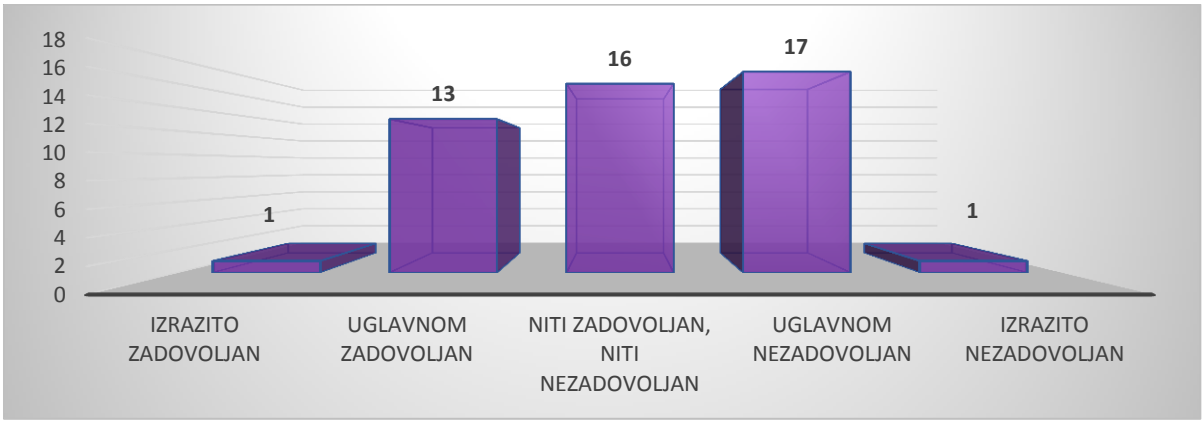

Grafikon 34: Zadovoljstvo dosadašnjom prometnom infrastrukturom sela i gradova

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

U grafičkom prikazu br. 34 ispitanicima je ponuđena skala zadovoljstva, gdje je najviše ispitanika uglavnom nezadovoljno s dosadašnjom prometnom infrastrukturom sela i gradova na području Splitsko-dalmatinske županije, 19 ispitanika. S navedenom tvrdnjom uglavnom je zadovoljno 12 ispitanika. Jedan ispitanik je izrazito zadovoljan, a 3 ispitanika su izrazito nezadovoljna. Čak 15 ispitanika nije izrazilo svoje konkretno mišljenje.

ZADOVOLJSTVO TURISTIČKOM PONUDOM RURALNIH PODRUČJA

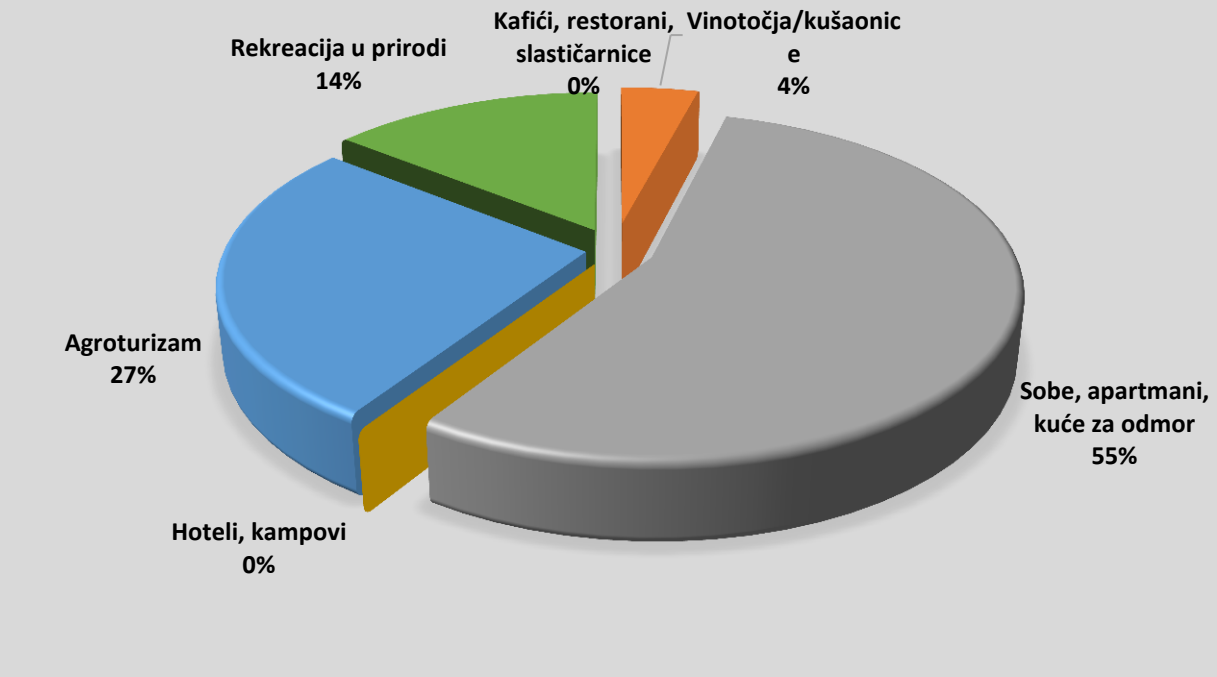

Grafikon 35: Zadovoljstvo cjelokupnom turističkom ponudom u ruralnim područjima

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafičkom prikazu br. 35 ispitanicima je ponuđena skala zadovoljstva, gdje je najviše ispitanika uglavnom nezadovoljno s cjelokupnom turističkom ponudom u ruralnim područjima Splitsko-dalmatinske županije, 17 ispitanika. S navedenom tvrdnjom uglavnom je zadovoljno 13 ispitanika. Jedan ispitanik je izrazito zadovoljan, a 1 izrazito nezadovoljan. Čak 16 ispitanika nije izrazilo svoje konkretno mišljenje.

POVEĆANJE PONUDE RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

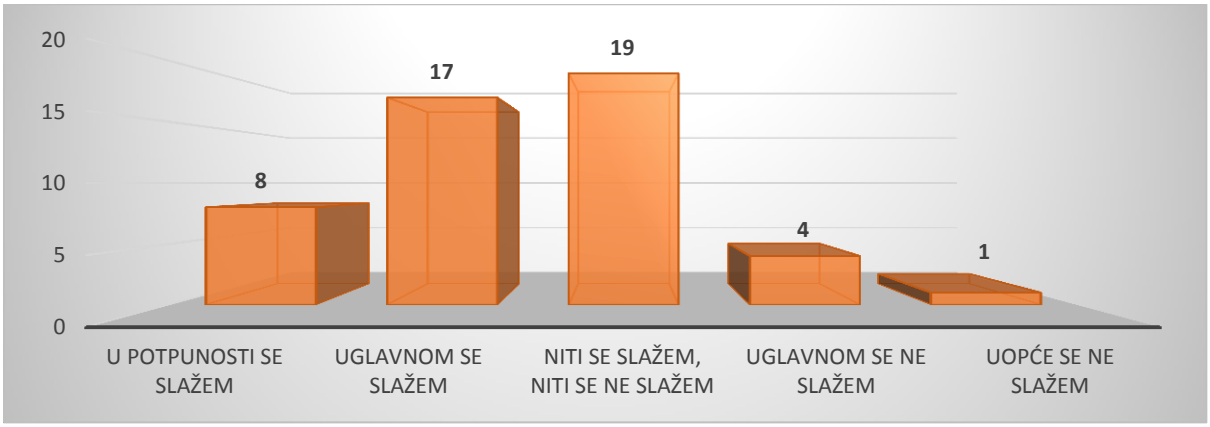

Grafikon 36: Vrsta ponude koja se povećala od kada se koriste EU sredstva

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

U navedenom grafikonu br. 36, većina anketirane populacije, 55% ispitanika, smatra da se najviše povećala ponuda soba, apartmana i kuća za odmor od kada se koriste EU sredstva. Sljedeća vrsta ponude je agroturizam, sa 27% ispitanika. Svoje mišljenje za povećanje rekreacije u prirodi izrazilo je 14% ispitanika, a za vinotočja/kušaonice 4%. Od ukupnog broja anketiranih nitko ne smatra da se korištenjem EU sredstava povećao broj hotela i kampova, kao ni kafića, restorana i slastičarnica.

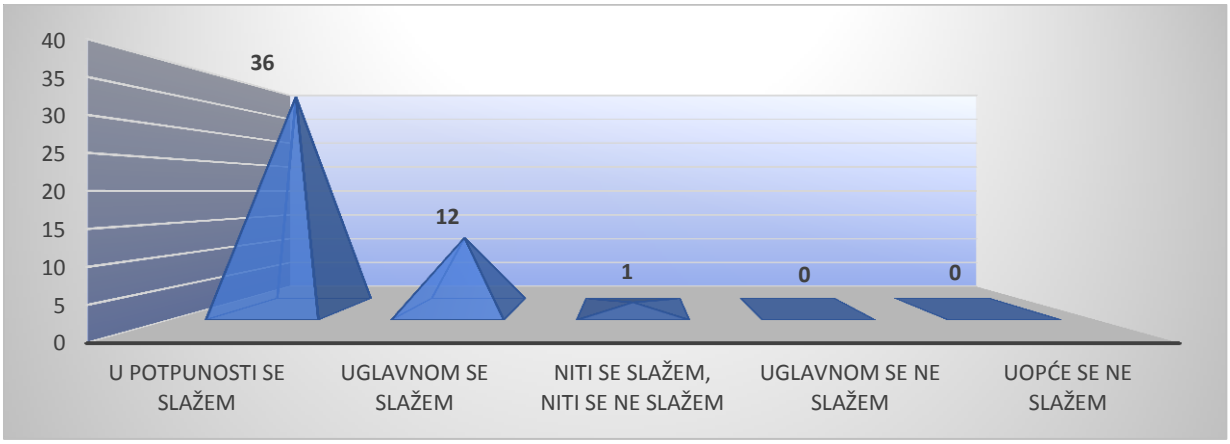
PONUDA RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Grafikon 37: Ponuda ruralnih područja ima više prednosti nego nedostataka

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

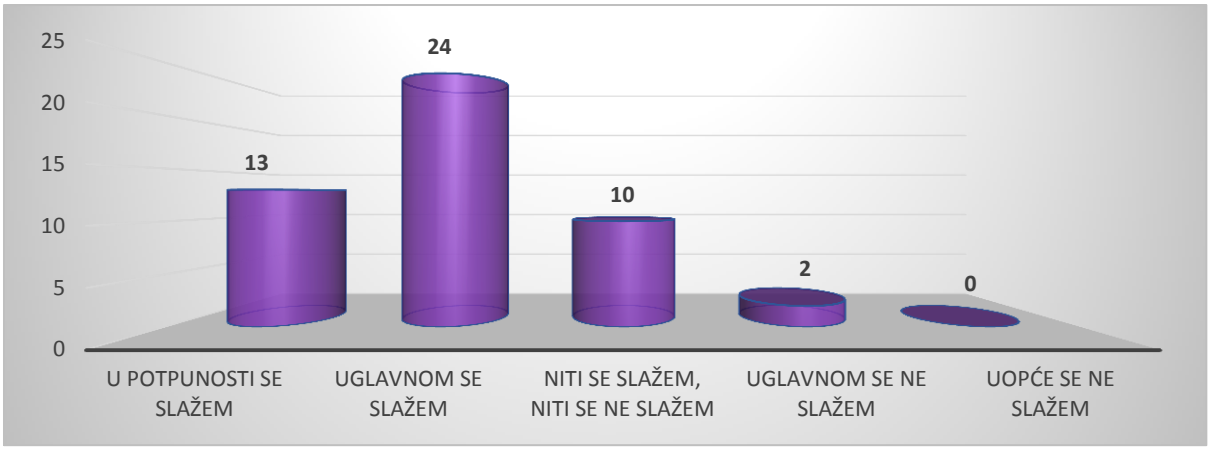
U grafičkom prikazu br. 37 ispitanicima je ponuđena skala slaganja, gdje najviše ispitanika, njih 19, uopće nije izrazilo svoje konkretno mišljenje o tome da ponuda ruralnih područja ima više prednosti nego nedostataka. S navedenom tvrdnjom uglavnom se slaže 17 ispitanika, dok se u potpunosti slaže 8 ispitanika. Uglavnom se ne slažu 4 ispitanika, a 1 ispitanik se uopće ne slaže.

Grafikon 38: Ponuda ruralnih područja ima još prostora za unapređenje

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

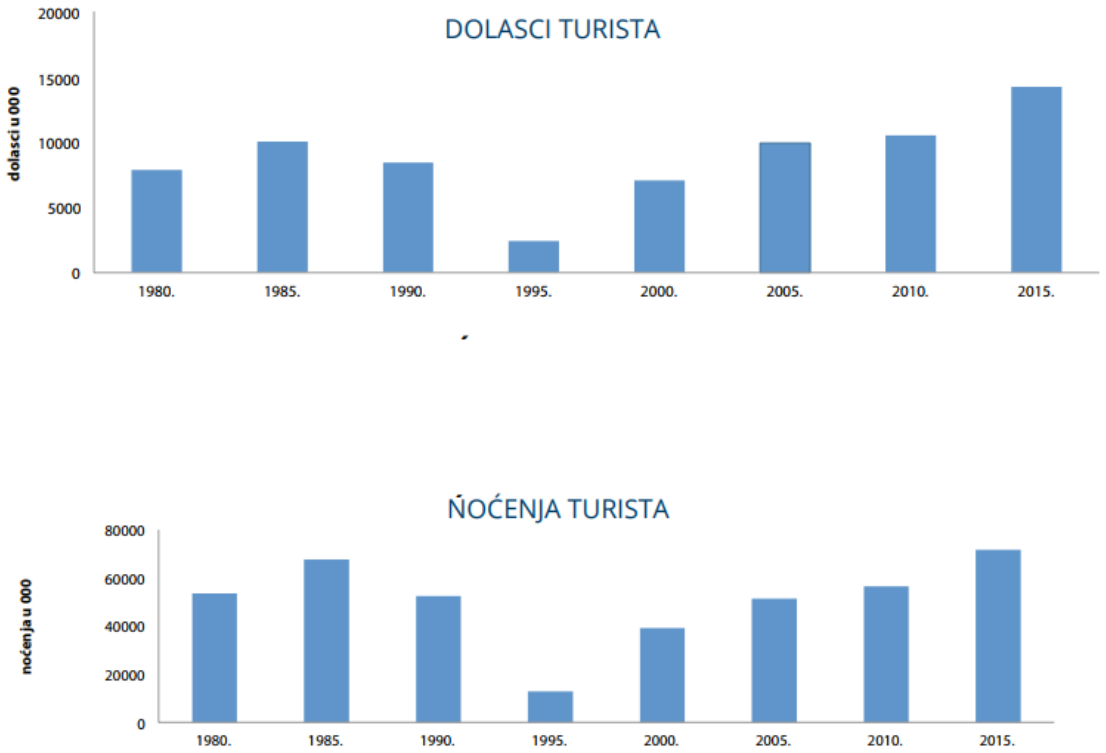
U grafikonu br. 38 ispitanicima je ponuđena skala slaganja, gdje se najviše ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da ponuda ruralnih područja ima još prostora za unapređenje, 36 ispitanika. Uglavnom se slaže 12 ispitanika a samo jedan ispitanik uopće nije izrazio svoje konkretno mišljenje. Među ispitanicima nije bilo onih koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom.

Grafikon 39: Ponuda ruralnih područja povećala se korištenjem EU sredstava

Izvor: izrada autora prema rezultatima provedenog istraživanja

Prema grafikonu br. 39 ispitanicima je ponuđena skala slaganja, gdje se čak 24 ispitanika uglavnom slaže s tvrdnjom da se ponuda ruralnih područja Splitsko-dalmatinske županije povećala korištenjem EU sredstava. U potpunosti se slaže 13 ispitanika, dok se samo 2 ispitanika uglavnom ne slažu. Konkretno mišljenje nije izrazilo 10 ispitanika. Nitko od ispitanika ne smatra da se ponuda ruralnih područja nije povećala od kada se koriste EU sredstva.

Slika 3: Dolasci i noćenja turista

Izvor: Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2017. Turizam u brojkama 2016. Dostupno na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=976

Iz navedene slike može se jasno utvrditi da se turizam počeo razvijati 80-ih godina prošlog stoljeća. Za vrijeme Domovinskog rata, dolasci i noćenja turista znatno su se smanjila što je bilo i za očekivati. 2000. godine opet dolazi do povećanja broja dolazaka i noćenja turista. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju znatno se povećao, a naročito u razdoblju do 2015.g. nakon dodjele sredstava iz EU fondova.

	Dolasci *Tourist arrivals*				Noćenja *Tourist nights*				
	2013.	2014.	2015.	2016.	2013.	2014.	2015.	2016.	
Ukupno	12 434	13 128	14 343	15 594	64 818	66 484	71 605	78 050	*Total*
Zagreb	789	881	987	1 061	1 334	1 488	1 684	1 886	*Zagreb*
Toplička mjesta	118	129	148	172	358	397	436	523	*Thermal resorts*
Primorska mjesta	10 557	11 078	12 053	13 073	61 242	62 585	67 239	73 039	*Seaside resorts*
Gorska i planinska mjesta	279	292	325	363	428	433	493	565	*Highland and mountain resorts*
Ostala mjesta	691	747	831	925	1 456	1 581	1 753	2 037	*Other resorts*
Domaći turisti	1 485	1 505	1 660	1 786	5 138	5 160	5 743	5 857	*Domestic tourists*
Zagreb	175	182	202	215	282	303	352	369	*Zagreb*
Toplička mjesta	80	85	95	107	258	274	297	354	*Thermal resorts*
Primorska mjesta	944	956	1 058	1 132	3 981	3 983	4 469	4 516	*Seaside resorts*
Gorska i planinska mjesta	41	36	41	45	97	85	99	98	*Highland and mountain resorts*
Ostala mjesta	244	247	263	287	521	509	526	519	*Other resorts*
Strani turisti	10 948	11 623	12 683	13 809	59 680	61 324	65 863	72 193	*Foreign tourists*
Zagreb	614	700	785	846	1 052	1 185	1 332	1 517	*Zagreb*
Toplička mjesta	38	45	53	65	100	123	139	169	*Thermal resorts*
Primorska mjesta	9 612	10 122	10 995	11 941	57 261	58 576	62 770	68 523	*Seaside resorts*
Gorska i planinska mjesta	237	256	283	318	331	348	394	467	*Highland and mountain resorts*
Ostala mjesta	447	500	567	638	935	1 091	1 228	1 518	*Other resorts*

Slika 4: Dolasci i noćenja turista prema područjima u Republici Hrvatskoj

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2017. Turizam u 2016, Statistička izvješća. Dostupno na: https://www.dzs.hr/

Prema navedenoj slici vidljivo je da se broj noćenja posljednjih godina povećao u svim područjima Republike Hrvatske. Izričito veliko povećanje bilo je u primorskim mjestima, kojima, između ostalih pripada i Splitsko-dalmatinska županija.

Grafičkim prikazima br. 12, 13 i 30 utvrdili smo stavove i percepcije ispitanika, kojima se potvrđuje temeljno istraživačko pitanje: „Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na razvoj ruralnog turizma u Splitsko-dalmatinskoj županiji“. Jasno je vidljivo da većina ispitanika smatra da sredstva iz EU fondova uglavnom i značajno pridonose razvoju ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije. Lokacija ulaganja sredstvima iz EU fondova je najvećim dijelom Dalmatinska zagora, a odmah nakon nje otoci, što opet potvrđuje pozitivan utjecaj.

Prvo pomoćno istraživačko pitanje: „Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na rast broja posjetitelja ruralnih područja“ potvrđeno je grafičkim prikazima br. 18 i 31, gdje se ispitanici na ponuđenoj skali slaganja slažu s tvrdnjom da se povećao broj noćenja nakon dodjele sredstava iz EU fondova. Također, slikama br. 3 i 4, koje su sa stranica Ministarstva turizma i Državnog zavoda za statistiku potvrđuje se pozitivan odgovor na ovo istraživačko pitanje.

Drugo pomoćno istraživačko pitanje: „Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na povećanje ponude u ruralnim područjima“ potvrđeno je grafičkim prikazima br. 17 i 39 gdje se ispitanici uglavnom slažu s tvrdnjom da se povećala ponuda ruralnih područja dodjelom sredstava iz EU. U grafičkim prikazima br. 16 i 36, ispitanici smatraju da se najviše povećala ponuda soba, apartmana, kuća za odmor kao i agroturizma. Nadalje, smatraju kako ponuda ima još mjesta za napredak.

Odgovori na treće pomoćno istraživačko pitanje: „Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na rekonstrukciju i obnovu starih kuća u ruralnim područjima“ pozitivno se potvrđuju grafičkim prikazima br. 14,19 i 32. U grafičkom prikazu br. 14 vidljivo je da je bilo više izgradnje novih objekata uz pomoć sredstava iz EU, nego rekonstrukcije postojećih objekata u turističke svrhe. U grafičkim prikazima br. 19 i 32 ispitanicima je bila ponuđena skala slaganja s ocjenama od 1 do 5. Očito je da se slažu s tvrdnjama da sredstva iz EU fondova imaju pozitivan utjecaj na rekonstrukciju i obnovu starih kuća u ruralnim područjima.

Četvrto pomoćno istraživačko pitanje: „Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na uspostavu i unapređenje prometne infrastrukture ruralnih područja sa većim gradovima u Splitsko-dalmatinskoj županiji“ pozitivno je potvrđeno. Ispitanicima je bila ponuđena skala slaganja, gdje se većinom slažu s navedenom tvrdnjom.

6. ZAKLJUČAK

Problem istraživanja ovog rada je utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko-dalmatinske županije. Fondovi su na raspolaganju zemljama članicama koje imaju potrebu za dodatnim ulaganjima iz EU da bi se ujednačio i održao gospodarski i društveni razvoj. Za ruralni razvoj, između ostalih, najveću ulogu u programskom razdoblju 2007.-2013. g. imao je pretpristupni program IPARD, a u novom programskom razdoblju 2014.-2020. g. njegovu politiku i ciljeve provodi EAFRD program.

U Republici Hrvatskoj, razlika među ruralnim i urbanim područjima temelji se na teritorijalnoj podjeli. Gradovi se smatraju urbanim, a manje administrativne jedinice i općine smatraju se ruralnim područjem. Na ruralna područja odnosi se oko 93% kopnene površine RH, što je jako velik prostor u kojeg je potrebno ulagati. Hrvatska nije dovoljno razvijena da bi mogla sama sebe financirati i ulagati u ruralna područja, stoga traži pomoć od Europske unije.

Prije ulaska u Europsku uniju, Republici Hrvatskoj bili su dostupni instrumenti pretpristupne pomoći. Njihova temeljna uloga bila je priprema države za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova kada bude punopravna članica. U razdoblju 2014.-2020. g. iz ESI fondova RH ima na raspolaganju ukupno 10,423 milijardi eura koji su namijenjeni ulaganju u rast konkurentnosti i radna mjesta, razvoj malog i srednjeg poduzetništva, poljoprivredu i ruralni razvoj. Politika ruralnog razvoja financira se iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD). Također, postoje i financijski instrumenti kojima se iz EU fondova financiraju projekti malog i srednjeg poduzetništva. Financijski instrumenti odnose se na bespovratne potpore, zajmove, kredite i jamstva.

U ovom radu analiziralo se kako EU sredstva utječu na razvoj ruralnog turizma što je ujedno predstavljalo i temeljno istraživačko pitanje. Analizirani su stavovi, percepcije i mišljenja korisnika sredstava iz EU fondova, kao i mišljenja djelatnika koji su direktno ili indirektno uključeni u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije. Nisu bile postavljene istraživačke hipoteze, već istraživačka pitanja iz tog razloga što je jako malen broj korisnika IPARD sredstava namijenjenih za ruralni turizam, te rezultati ne bi bili adekvatni. Stoga su se analizirala njihova mišljenja.

Došli smo do zaključka da se korištenjem sredstava iz EU fondova poboljšava slika Hrvatske u globalu. U rezultatima provedenog istraživanja jasno se vidi da sredstva iz EU fondova značajno pridonose razvoju ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije. Nadalje, povećao

se broj noćenja i inozemnih posjeta od kada se koriste navedena sredstva. Ponuda se poboljšala i povećala, ali još ima mjesta za napredak. Što se tiče rekonstrukcije i obnove starih kuća, sredstva iz EU fondova također imaju pozitivan utjecaj iako je do sada bilo više izgradnje novih objekata u turističke svrhe nego rekonstrukcije postojećih. Prometna infrastruktura još uvijek nije zadovoljavajuća bez obzira na uložena sredstva iz EU i pozitivne stavove ispitanika. EU sredstva znatno pomažu u unapređenju prometne infrastrukture, ali potrebno je još mnogo ulaganja da bi ona bila u potpunosti zadovoljavajuća. U ovom programskom razdoblju uz pomoć sredstava trebalo bi više uložiti u prometnu infrastrukturu da bi se ona dovela do maksimuma.

Najveći problem Splitsko-dalmatinske županije su neriješeni imovinsko pravni odnosi. Pojedinci koji bi ulagali u ruralni razvoj, gradili kuće s bazenima, agroturizam ili neku drugu vrstu ponude, većinom to nisu u mogućnosti napraviti dok god ne riješe imovinsko-pravne odnose što u RH ide jako sporo. Kada bi se to riješilo, sredstva iz EU fondova bi se znatno više koristila.

Nadalje, Domovinski rat znatno je uništio Hrvatski turizam. Trebalo je dugo godina da se ostvare pozitivni rezultati i stabilizira stanje. Turizam je počeo rasti tek 2000.g.. Nakon dodjele EU sredstava vidljiv je znatniji napredak. U budućnosti će napredak biti još i veći, naročito nakon korištenja sredstava koje Europska unija nudi zemljama članicama.

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada je utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije. Rad prezentira teorijske spoznaje usko vezane za temu rada, a to se odnosi na definiranje sredstava iz EU fondova (IPARD i EAFRD program) koji su namijenjeni ruralnom turizmu, kao i definiranje ruralnog turizma općenito. IPARD je pretpristupni program pomoći, za razdoblje 2007.-2013. g.,a EAFRD je novi program pomoći, za razdoblje 2014.-2020. g. Uz ove programe Europske pomoći, postoje i državne potpore uz pomoć kojih država pomaže poduzetnicima.

Turizam se u Republici Hrvatskoj počeo razvijati 80-ih godina prošlog stoljeća ali tijekom Domovinskog rata sve je uništeno. Bilo je potrebno određeno vrijeme da se turizam ponovo razvije i dosegne dobru razinu. U njegovom razvoju EU programi pomoći su uvelike pomogli. Sada se turizam dijeli na više vrsta i oblika. U ovom radu detaljno je analiziran ruralni turizam koji se također može podijeliti na nekoliko oblika.

Nadalje, putem anketnog istraživanja provedenog u svrhu pisanja rada, dolazi se do zaključaka vezanih za utjecaj korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma. Provedena su dva anketna upitnika. Jedan anketni upitnik odnosi se na korisnike mjera a drugi na djelatnike koji su izravno ili neizravno uključeni u turizam u svrhu utvrđivanja njihovih stavova i percepcija. Nakon teorijskog i empirijskog dijela, napisan je zaključak koji obuhvaća cijeli rad.

Ključne riječi: EU fondovi, IPARD, EAFRD, državne potpore, turizam, ruralni turizam, financiranje.

SUMMARY

The topic of this graduate thesis is the influence of the using resources from EU funds for the development of rural tourism in the Split-Dalmatia County. The paper presents theoretical notions closely related to the topic of work, relating to the definition of resources from EU funds (IPARD and EAFRD program) for rural tourism, as well as the definition of rural tourism in general. IPARD is a pre-accession assistance program for the period of 2007-2013. The EAFRD is a new aid program for the period of 2014-2020. In addition to these European aid programs, there are state aids with the help of which the state helps entepreneurs.

Tourism in the Republic of Croatia began to develop in the 80s of the last century, but during Homeland War, everything was destroyed. It took a while for tourism to re-develop and reach a good level. In its development, EU programs have helped greatly. Tourism is now divided into several types and shapes. In this paper, rural tourism has been analyzed in detail, which can also be divided into several forms.

Furthermore, through a survey conducted for the purpose of writing the paper, there is a conclusion regarding the impact of the use of resources from EU funds on the development of rural tourism. Two questionnaire were conducted. One survey questionnare has been sent to users of measures and other to employees directly or indirectly involved in tourism in order to determine their attitudes and perceptions. After the theoretical and empirial part, a conclusion has been written that covers the whole work.

Key words: EU funds, IPARD, EAFRD, state aids, tourism, rural tourism, financing.

LITERATURA

Popis knjiga:

1. Baćac, R., 2011. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom, Korak po korak od ideje do uspješnog poslovanja*, Hrvatska, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske
2. Bartoluci, M., 2013, *Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva,* Školska knjiga, Zagreb
3. Čavlek, N., Bartoluci, M., Prebežac, D., Kesar, O., 2011, *Turizam: ekonomske osnove i organizacijski sustav*, Zagreb, Školska knjiga
4. Dulčić, A., 1991., *Turizam: načela razvoja i praksa*, Institut za turizam Zagreb, Zagreb
5. Geić, S., 2011. *Menadžment selektivnih oblika turizma,* Sveučilište u Splitu, Split
6. Gračan, D., Radnić, R. A., Uran, M., 2011, *Strateška usmjerenja nautičkog turizma u Europskoj uniji*,Sveučilište u Rijeci, Opatija
7. Jelinčič, D. A., 2009, *Abeceda kulturnog turizma*, Meandarmedia Zagreb, Zagreb
8. Kandžija, V. i Cvečić, I., prosinac 2010, *Ekonomika i politika Europske unije,* Ekonomski fakultet sveučilišta u Rijeci
9. Krčelić, B. A., 2011. *Projekti i projektni menadžment*, Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje, s pravom javnosti "Baltazar Adam Krčelić"
10. Mintas Hodak, Lj. ur. 2010. *Europska unija,* Zagreb, MATE d.o.o
11. Mintas Hodak, Lj. ur. 2004. *Uvod u Europsku Uniju,,* Zagreb, MATE d.o.o.
12. Moutinho, L., 2005. *Strateški menadžment u turizmu,* Zagreb: Masmedia
13. Petrić, L., 2003, *Osnove turizma*, Ekonomski fakultet Split, Split
14. Pirjevec, B. i Kesar, O., 2002, *Počela turizma*, Mikrorad d.o.o., Zagreb
15. Sedmak, G., Smolčić J. D., Kociper, T. i Planinc, T. ur. 2015. *Poticanje ruralnog turizma*, Koper, Založba Univerze na Primorskem i Fakultet za menedžment u turizmu i ugostiteljstvu
16. Tufekčić, M. i Tufekčić, Ž., 2013. *EU polotike & fondovi 2014 – 2020,* drugo izdanje. Zagreb: Plavi partner d.o.o.
17. Zelenika, R., 2000. *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog rada*, četvrto izd. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci i Ekonomski fakultet Univerze u Ljubljani

Pravilnici:

1. Narodne novine, 2013. *Pravilnik o dopunskim djelatnostima na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima*, broj 20/13

Popis internet stranica:

1. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Raspoloživo na: http://www.apprrr.hr/ipard-31.aspx
2. Bioteka.hr. Raspoloživo na: http://www.bioteka.hr/modules/lexikon/entry.php?entryID=408
3. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2017. Turizam u 2016, Statistička izvješća. Dostupno na: https://www.dzs.hr/
4. EU - projekti.info. Raspoloživo na: http://www.eu-projekti.info/sto-je-ipa
5. Europska unija. Raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_hr
6. Europska unija. Raspoloživo na: https://europa.eu/european-union/topics/development-cooperation_hr
7. Europski fondovi. Raspoloživo na: http://europski-fondovi.eu/eafrd
8. Europski strukturni i investicijski fondovi. Raspoloživo na : http://www.strukturnifondovi.hr/eu-fondovi
9. Geografija.hr. Raspoloživo na: http://www.geografija.hr/teme/europska-unija/
10. HAMAG BICRO. Raspoloživo na: http://www.hamagbicro.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/
11. Hrvatska.eu Turizam. Raspoloživo na: http://croatia.eu/article.php?id=34&lang=1
12. IPARD. Raspoloživo na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=7
13. Istria Communicating Europe. Raspoloživo na: http://www.istra-europa.eu/pages/pretpristupni_fondovi_ispa_phare_sapard
14. Javna ustanova RERA SD za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije. Raspoloživo na: http://arhiva.rera.hr/IZBORNIKLIJEVO/EUPROGRAMIIINFOOEU/IPA/RuralnirazvojIPARD/tabid/92/Default.aspx
15. Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/phare
16. Ministarstvo poljoprivrede. Raspoloživo na: http://www.mps.hr/ipard/default.aspx?id=28

17. Kagor poslovno savjetovanje. Raspoloživo na: http://www.kagor.hr/hr/poticaji-potpore-eu-fondovi-vodic-za-poduzetnike/
18. Ministarstvo turizma Republike Hrvatske. Raspoloživo na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=370
19. Ministarstvo turizma Republike Hrvatsle, 2017. Turizam u brojkama 2016. Dostupno na: http://www.mint.hr/default.aspx?id=976
20. Ministarstvo uprave Republike Hrvatske, *Osnove sustava Europske unije.* Raspoloživo na: https://uprava.gov.hr/print.aspx?id=12944&url=print
21. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Raspoloživo na: http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/
22. Profitiraj. Raspoloživo na: http://profitiraj.hr/sto-su-europski-strukturni-investicijski-fondovi-esi/
23. Republika Hrvatska Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/phare
24. Republika Hrvatska Ministarstvo financija. Raspoloživo na: http://www.mfin.hr/hr/sapard
25. Ruralni razvoj. Raspoloživo na: https://ruralnirazvoj.hr/mjere/

PDF dokumenti:

1. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2011, *Model diferencijacije urbanih, ruralnih i prijelaznih naselja u Republici Hrvatskoj*
2. Europska investicijska banka, *Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj*
3. Fondovi EU i LEADER program, *Fondovi Europske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj*
4. Horwath HTL, 2009, *Strategija razvoja ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije, konačni izvještaj*, Zagreb
5. Jelinčić, D. A., 2007. *Agroturizam u europskom kontekstu,* Zagreb
6. Jurišić, Ž., 2014. *Turizam – razvoj i modeli financiranja*, Poslovni uzlet 2014
7. Krajinović, A., Čičin, Š. D., i Predovan, M., 01/2011. *Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice,* Izvorni znanstveni članak
8. Ministarstvo poljoprivrede, ožujak 2015, *Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020., popis mjera s osnovnim informacijama*
9. Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, *Strategija ruralnog razvoja RH 2008.-2013.*,konačna verzija

10. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, *Hrvatska 28. članica Europske unije*, Republika Hrvatska
11. Razović, M., *Vinski turizam kao posebni oblik turističke ponude Dalmacije,* izvorni znanstveni rad
12. Vlada Republike Hrvatske, *Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.godine*, Zagreb
13. Zeleni i Europski Slobodni Savez, *Vaš vodič za EU fondove*

PREGLED TABLICA, GRAFIKONA I SLIKA

Tablični prikazi

TABLICA 1: PRIORITETI, CILJEVI I MJERE IPARD PROGRAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ 19
TABLICA 2: BROJ PROVEDENIH NATJEČAJA IZ POJEDINE MJERE IPARD PROGRAMA 20
TABLICA 3: UGOVORENI I ISPLAĆENI PROJEKTI IZ IPARD PROGRAMA 2007.-2013. PO MJERAMA (SVI NATJEČAJI) 20
TABLICA 4: UGOVORENI I ISPLAĆENI PROJEKTI IZ IPARD PROGRAMA 2007.-2013. PO ŽUPANIJAMA (SVI NATJEČAJI) 21
TABLICA 5: UGOVORENI I ISPLAĆENI IZNOS POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 301 23
TABLICA 6: UGOVORENI I ISPLAĆENI IZNOS POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 302 26
TABLICA 7: PROGRAM "KONKURENTNOST TURISTIČKOG GOSPODARSTVA" ... 32
TABLICA 8: PROGRAM "KONKURENTNOST TURISTIČKOG GOSPODARSTVA" ... 32
TABLICA 9: PROGRAM "KONKURENTNOST TURISTIČKOG GOSPODARSTVA" ... 34
TABLICA 10: VRSTE TURIZMA (TURISTIČKIH KRETANJA) 38
TABLICA 11: INSTRUMENTI KOJIMA SE IZ EU FONDOVA FINANCIRAJU PROJEKTI MSP-A 51

Grafikoni

GRAFIKON 1: POSTOTAK ISPLAĆENIH PROJEKATA IZ IPARD PROGRAMA PO ŽUPANIJAMA (SVI NATJEČAJI) 22
GRAFIKON 2: ISPLAĆENI IZNOS POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 301 24
GRAFIKON 3: POSTOTAK ISPLAĆENIH IZNOSA POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 301 25
GRAFIKON 4: ISPLAĆENI IZNOS POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 302 27
GRAFIKON 5: POSTOTAK ISPLAĆENIH IZNOSA POTPORE PO ŽUPANIJAMA ZA MJERU 302 28
GRAFIKON 6: STRUKTURA ISPITANIKA PREMA SPOLU 54
GRAFIKON 7: DOBNA STRUKTURA ISPITANIKA 54

GRAFIKON 8: NASELJENOST U RURALNOM PODRUČJU 55
GRAFIKON 9: GODINA PODNOŠENJA PRIJAVE PROJEKTA NA IPARD NATJEČAJ 55
GRAFIKON 10: GODINA ZAVRŠETKA PROJEKTA SUKLADNO PRIJAVI NA IPARD NATJEČAJ 56
GRAFIKON 11: MJERE IPARD NATJEČAJA NA KOJE SU PRIJAVLJIVANI PROJEKTI 56
GRAFIKON 12: DOPRINOS IPARD SREDSTAVA RAZVOJU RURALNOG TURIZMA 57
GRAFIKON 13: LOKACIJA ULAGANJA SREDSTAVA IZ IPARD PROGRAMA 57
GRAFIKON 14: PODRUČJA ULAGANJA IPARD SREDSTVIMA 58
GRAFIKON 15: ZADOVOLJSTVO TURISTIČKOM PONUDOM RURALNIH PROSTORA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE 58
GRAFIKON 16: SEGMENTI KOJI NAJVIŠE PRIDONOSE RAZVOJU RURALNOG TURIZMA 59
GRAFIKON 17: POVEĆANJE PONUDE RURALNIH PODRUČJA KORIŠTENJEM IPARD SREDSTAVA 60
GRAFIKON 18: POVEĆANJE BROJA NOĆENJA NAKON DODJELE IPARD SREDSTAVA 60
GRAFIKON 19: POZITIVAN UTJECAJ KORIŠTENJA IPARD SREDSTAVA NA REKONSTRUKCIJU I OBNOVU OBJEKATA RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE U TURISTIČKE SVRHE 61
GRAFIKON 20: POZITIVAN UTJECAJ KORIŠTENJA IPARD SREDSTAVA NA RAZVOJ I UNAPREĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE SELA I GRADOVA 61
GRAFIKON 21: ZADOVOLJSTVO PROMETNOM INFRASTRUKTUROM SELA I GRADOVA 62
GRAFIKON 22: SUDJELOVANJE NA BUDUĆIM EU NATJEČAJIMA 62
GRAFIKON 23: STRUKTURA ISPITANIKA PREMA SPOLU 63
GRAFIKON 24: DOBNA STRUKTURA ISPITANIKA 63
GRAFIKON 25: STRUČNA SPREMA ISPITANIKA 64
GRAFIKON 26: GODINE RADNOG STAŽA 64
GRAFIKON 27: POZICIJA NA RADNOM MJESTU 65
GRAFIKON 28: RADNO MJESTO 65
GRAFIKON 29: LOKACIJA RADNOG MJESTA 66
GRAFIKON 30: KORIŠTENJE SREDSTAVA IZ EU FONDOVA POZITIVNO UTJEČE NA RAZVOJ RURALNOG TURIZMA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE 66
GRAFIKON 31: BROJ POSJETITELJA RURALNIH PODRUČJA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE SE POVEĆAO OD KADA SE KORISTE EU SREDSTVA 67
GRAFIKON 32: KORIŠTENJE EU SREDSTAVA POZITIVNO UTJEČE NA REKONSTRUKCIJU I OBNOVU OBJEKATA RURALNIH PODRUČJA U TURISTIČKE SVRHE 68
GRAFIKON 33: KORIŠTENJE EU SREDSTAVA POZITIVNO UTJEČE NA RAZVOJ I UNAPREĐENJE PROMETNE INFRASTRUKTURE SELA I GRADOVA 68
GRAFIKON 34: ZADOVOLJSTVO DOSADAŠNJOM PROMETNOM INFRASTRUKTUROM SELA I GRADOVA 69
GRAFIKON 35: ZADOVOLJSTVO CJELOKUPNOM TURISTIČKOM PONUDOM U RURALNIM PODRUČJIMA 69

GRAFIKON 36: VRSTA PONUDE KOJA SE POVEĆALA OD KADA SE KORISTE EU SREDSTVA..... 70
GRAFIKON 37: PONUDA RURALNIH PODRUČJA IMA VIŠE PREDNOSTI NEGO NEDOSTATAKA 71
GRAFIKON 38: PONUDA RURALNIH PODRUČJA IMA JOŠ PROSTORA ZA UNAPREĐENJE 71
GRAFIKON 39: PONUDA RURALNIH PODRUČJA POVEĆALA SE KORIŠTENJEM EU SREDSTAVA..... 72

Slike

SLIKA 1: SHEMATSKI PRIKAZ MEĐUODNOSA RURALNOG TURIZMA, SEOSKOG TURIZMA I TURIZMA NA SEOSKOM OBITELJSKOM GOSPODARSTVU 41
SLIKA 2: FONDOVI EUROPSKE UNIJE 48
SLIKA 3: DOLASCI I NOĆENJA TURISTA 73
SLIKA 4: DOLASCI I NOĆENJA TURISTA PREMA PODRUČJIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ 74

PRILOZI

Anketni upitnik korisnika sredstava

Poštovani,

Ovaj anketni upitnik provodi studentica Ekonomskog fakulteta kao dio diplomskog rada u svrhu istraživanja utjecaja korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko-dalmatinske županije. Pitanja se odnose na stavove korisnika sredstava IPARD programa Splitsko-dalmatinske županije.

Anketni upitnik je anoniman, a odgovori će se koristiti samo za potrebe ovog istraživanja.

1. Spol

1) Muško

2) Žensko

2. Dob

1) 20-30 godina

2) 31-40 godina

3) 41-50 godina

4) 50 godina i više

3. Da li ste trajno naseljeni u ruralnom području

1) Da

2) Ne

4. Molim Vas navedite godinu podnošenja prijave na IPARD natječaj _____

5. Molim Vas navedite godinu završetka projekta sukladno prijavi na IPARD natječaj _____

6. Na koje mjere ste se do sad prijavili _____

7. Koliko IPARD sredstva pridonose razvoju ruralnog turizma

1) Uopće ne pridonose

2) Pridonose jako malo

3) Niti pridonose, niti ne pridonose

4) Uglavnom pridonose

5) Značajno pridonose

8. Mjesto ulaganja je

1) Split i okolica

2) Dalmatinska zagora

3) Otoci

9. Navedite područja u koja ste ulagali IPARD sredstvima

1) Restrukturiranje postojećih objekata u turističke svrhe

2) Izgradnja i opremanje novog objekta u turističke svrhe

3) Unapređenje dodatne turističke ponude

4) Kanalizacijski sustav i pročišćivač otpadnih voda

5) Prometna infrastruktura

Ostalo:

10. Koliko ste zadovoljni cjelokupnom turističkom ponudom u ruralnim područjima Splitsko-dalmatinske županije

1) Izrazito nezadovoljan

2) Uglavnom nezadovoljan

3) Niti zadovoljan, niti nezadovoljan

4) Uglavnom zadovoljan

5) Izrazito zadovoljan

11. Koji segment po vašem mišljenju najviše doprinosi razvoju ruralnog turizma

1) Rekreacija u prirodi
2) Gastronomija
3) Događaji
4) Kultura i povijest
5) Ugostiteljski objekti
6) Ruralne kuće za odmor
7) Agroturizam

12. Za svaku sljedeću tvrdnju zaokružite jedan od brojeva u intervalu od 1 do 5, ovisno o Vašim stavovima. (1-„uopće se ne slažem“, 2-„uglavnom se ne slažem“, 3-„niti se slažem, niti se ne slažem“, 4-„uglavnom se slažem“, 5-„u potpunosti se slažem“

Turistička ponuda ruralnih područja povećala se korištenjem IPARD sredstava

1 2 3 4 5

Nakon dodjele IPARD sredstava ostvarujete veći broj noćenja na godišnjoj razini

1 2 3 4 5

Korištenje IPARD sredstava pozitivno utječe na rekonstrukciju i obnovu objekata ruralnih područja u turističke svrhe

1 2 3 4 5

IPARD sredstva pozitivno utječu na razvoj i unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova

1 2 3 4 5

13. Koliko ste zadovoljni dosadašnjom prometnom infrastrukturom sela i gradova

1) Izrazito nezadovoljan

2) Uglavnom nezadovoljan

3) Niti zadovoljan, niti nezadovoljan

4) Uglavnom zadovoljan

5) Izrazito zadovoljan

14. Obzirom da Republika Hrvatska na raspolaganju ima sredstva iz EU fondova u razdoblju do 2020.godine, molim Vas izrazite stav o sudjelovanju na budućim EU natječajima:

1) Već smo se natjecali na objavljeni EU natječaj

2) Svakako se planiramo natjecati na EU natječaje u budućnosti

3) Možda ćemo se natjecati na EU natječaje u budućnosti

4) Ne vjerujem da ćemo se natjecati za EU sredstva u budućnosti

5) Nećemo se natjecati za EU sredstva u budućnosti

Zahvaljujem se na potpori i sudjelovanju u ovom istraživanju.

Ivana

Anketni upitnik djelatnicima uključenima u razvoj ruralnog turizma

Ovaj anketni upitnik provodi studentica Ekonomskog fakulteta kao dio diplomskog rada u svrhu istraživanja utjecaja korištenja sredstava iz EU fondova na razvoj ruralnog turizma na području Splitsko-dalmatinske županije. Pitanja se odnose na stavove i percepciju djelatnika uključenih u razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije.

Anketni upitnik je anoniman, a odgovori će se koristiti samo za potrebe ovog istraživanja.

1. Spol

1) Muško

2) Žensko

2. Dob

1) 20-30 godina

2) 31-40 godina

3) 41-50 godina

4) 50 godina i više

3. Stručna sprema

1)NSS

2) SSS

3) VŠS

4) VSS

4. Godine radnog staža

1) Manje od 5 godina

2) Između 6 i 10

3) Između 11 i 15

4) Više od 15 godina

5. Radno mjesto

1) Voditelj

2) Zaposlenik

3) Pripravnik

6. Zaposleni ste u

1) Turističkoj zajednici

2) Putničkoj agenciji

3) Općini/ županiji

4) Konzultantskoj tvrtci

Ostalo:

7. Lokacija gdje radite

1) Split i okolica

2) Dalmatinska zagora

3) Otoci

8. Za svaku sljedeću tvrdnju zaokružite jedan od brojeva u intervalu od 1 do 5, ovisno o Vašim stavovima. (1-„uopće se ne slažem“, 2-„uglavnom se ne slažem“, 3-„niti se slažem, niti se ne slažem“, 4-„uglavnom se slažem“, 5-„u potpunosti se slažem“

Korištenje sredstava iz EU fondova pozitivno utječe na razvoj ruralnog turizma Splitsko-dalmatinske županije

1 2 3 4 5

Broj posjetitelja ruralnih područja se povećao od kada se koriste EU sredstva

1 2 3 4 5

Korištenje EU sredstava pozitivno utječe na rekonstrukciju i obnovu objekata ruralnih područja u turističke svrhe

1 2 3 4 5

Korištenje EU sredstava pozitivno utječe na razvoj i unapređenje prometne infrastrukture sela i gradova

1 2 3 4 5

9. Koliko ste zadovoljni dosadašnjom prometnom infrastrukturom sela i gradova

1) Izrazito nezadovoljan

2) Uglavnom nezadovoljan

3) Niti zadovoljan, niti nezadovoljan

4) Uglavnom zadovoljan

5) Izrazito zadovoljan

10. Koliko ste zadovoljni cjelokupnom turističkom ponudom u ruralnim područjima Splitsko-dalmatinske županije

1) Izrazito nezadovoljan

2) Uglavnom nezadovoljan

3) Niti zadovoljan, niti nezadovoljan

4) Uglavnom zadovoljan

5) Izrazito zadovoljan

11. Koji sadržaji ruralnih područja su se povećali od kada se koriste EU sredstva

1) Kafići, restorani, slastičarnice

2) Vinotočja/kušaonice

3) Sobe, apartmani, kuće za odmor

4) Hoteli, kampovi

5) Agroturizam

6) Rekreacija u p**r**irodi

12. Za svaku sljedeću tvrdnju zaokružite jedan od brojeva u intervalu od 1 do 5, ovisno o Vašim stavovima. (1-„uopće se ne slažem“, 2-„uglavnom se ne slažem“, 3-„niti se slažem, niti se ne slažem“, 4-„uglavnom se slažem“, 5-„u potpunosti se slažem“

Ponuda ruralnih područja ima više prednosti nego nedostataka

1 2 3 4 5

Ponuda ruralnih područja ima još prostora za unapređenje

1 2 3 4 5

Ponuda ruralnih područja se povećala korištenjem EU sredstava

1 2 3 4 5

Zahvaljujem se na potpori i sudjelovanju u ovom istraživanju.

Ivana